

MÅL- OCH RESURSPLAN 2017-2019

Fastställd av kommunfullmäktige
2016-06-22

Vänersborgs kommun

Innehållsförteckning

	Sidnr
Del I Vision och mål - Förutsättningar och beslut	
Vision Vänersborg – kommungemensamma mål	Del I - 1
Vision.....	1
Inriktningsmål.....	1
Riktlinjer god ekonomisk hushållning.....	3
Förutsättningar.....	5
Omvärld.....	5
Befolkning.....	7
Budgetförutsättningar.....	8
Driftbudgetramar – avstämning mot nämndernas förslag.....	10
Finansiell analys.....	15
Driftbudget per nämnd och anslagsbindningsnivå.....	20
Resultat- kassaflödes- och balansbudget.....	21
Kommunfullmäktiges beslut 2016-06-22.....	23
Del II Mål- och resursplan - Nämnderna	
Barn- och utbildningsnämnden.....	Del II - 1
Byggnadsnämnden.....	5
Kommunfullmäktige.....	9
Kommunstyrelsen.....	10
Kultur- och fritidsnämnden.....	14
Miljö- och hälsoskyddsnämnden.....	19
Revisionen.....	21
Valnämnden.....	21
Samhällsbyggnadsnämnden.....	22
Socialnämnden.....	28
Överförmyndarnämnden.....	41
Del III Investerings- och exploateringsplan	
Investerings- och exploateringsplan 2017-2021.....	Del III - 1

Vision Vänersborg

Vänersborgs kommun – attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet.

Kommunfullmäktige fastställde kommunens vision i december 2013. Visionen omfattar alla kommuninvånare och beskriver en framtida idealbild och en gemensam färdriktning. Visionen är en ledstjärna för all kommunal verksamhet och genomsyrar hela organisationen.

Inriktningsmål

Kommunfullmäktige fastställde kommunens inriktningsmål i december 2013. Inriktningsmålen är kommunfullmäktiges övergripande viljeinriktning som ordnas under fem områden: Invånare, samhällsutveckling, ekonomi, verksamhetsutveckling och medarbetare.

Invånare

Inriktningsmål:

- Fler invånare upplever livskvalitet, välbefinnande och trygghet
- Fler invånare ska bli delaktiga i utbudet av kultur, idrott, rekreation och föreningsliv
- Fler invånare ska vara nöjda med kommunens service och hur behov och förväntningar tillgodoses
- Fler invånare anser att kommunen har en öppen dialog med invånare, företag och föreningar

Samhällsutveckling

Inriktningsmål:

- Kommunens attraktionskraft ska öka inom näringsliv, regional- och statlig förvaltning, utbildning, kultur och turism
- Fler attraktiva och energieffektiva boenden i hela kommunen
- Fler mötesplatser som är till för alla i hela kommunen
- Det ska vara enklare för företag att etablera sig och verka i kommunen

Ekonomi

Inriktningsmål:

- Nämnderna ska hantera beslutade budgetmedel rationellt och effektivt, så att de gör mesta möjliga nytta för kommuninvånarna utifrån de uppgifter som kommunfullmäktige delegerat till dem
- Kommunens tillgångar och skulder ska förvaltas på ett betryggande och effektivt sätt
- Vänersborgs kommun ska i alla sammanhang ha en välskött ekonomi. All verksamhet ska bedrivas i en anda av god ekonomisk hushållning och i enlighet med kommunfullmäktiges beslut om finansiella mål och ramar

Vision Vänersborg

Verksamhetsutveckling

Inriktningsmål

- Medarbetarnas delaktighet, innovationskraft och kompetens ska stödjas och utvecklas
- Verksamheten ska i ökad grad utformas så att den inkluderar alla

Medarbetare

Inriktningsmål

- Vänersborgs kommun upplevs i högre grad som en attraktiv arbetsgivare

Förväntade resultat

Förväntade resultat fastställs enligt nämndernas förslag. De presenteras i Del II under respektive nämnd. Kommunfullmäktige fastställde i december 2013 regler för mål- och resultatstyrning. Där framgår det att visionen är kopplad till inriktningsmål, förväntade resultat och aktiviteter. De sistnämnda arbetas in i förvaltningarnas verksamhetsplaner.

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Lagen/balanskravet

Lagstiftningen kring god ekonomisk hushållning återfinns i kommunallagen.

Enligt kommunallagen ska kommunerna ange mål och riktlinjer för verksamheten som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. För ekonomin ska det finnas finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.

Kommunallagen kräver att kommunernas ekonomi ska vara i balans. Intäkterna ska överstiga kostnaderna. Balanskravet utgör en miniminivå för resultatet.

Med detta menas

En kommun bör inte förbruka sin förmögenhet för att täcka löpande behov. De löpande intäkterna bör överstiga de löpande kostnaderna. Det ingår också att verksamheten ska utövas på ett ändamålsenligt och utifrån ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt.

Finansiella mål

Vänersborgs kommuns övergripande finansiella mål för ekonomin är följande:

- Årets resultat bör uppgå till minst 1 % av skatter och generella statsbidrag. Långsiktigt bör resultatet uppgå till 2 %.
- Kassalikviditeten bör vara minst 50 %.

- Soliditeten bör förbättras.
- Årets investeringar (exkl. exploatering och VA/renhållning) ska finansieras inom ramen för avskrivningar och årets resultat.

Resultatet: Enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ska, som tumregel, årets resultat uppgå till 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag för att god ekonomisk hushållning ska anses vara uppnådd. Huvudargumenten för positiva resultat är att nuvarande generation ska stå för sina kostnader, att avsättningar krävs för framtida pensioner, att värdesäkra tillgångarna och att egenfinansiera investeringar. Dessutom bör det finnas en buffert för oförutsedda händelser.

Vänersborgs kommuns resultatmål överstiger balanskravet.

Det långsiktiga målet om 2 % kan sägas vara tillräckligt stort för att konsolidera kommunens ekonomi och på så sätt trygga för att servicenivån ska garanteras för nästkommande generation, utan att kommunen ska behöva uttaxera en högre skatt. Den budgeterade nivån krävs för att klara av förändrade förutsättningar under året, samt för att klara av att självfinansiera investeringar i en skattefinansierad verksamhet. Exempel på förändrade förutsättningar är avräkning av skatteintäkter, upp- och nedgångar på de finansiella marknaderna samt oförutsedda händelser inom verksamheterna.

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Kassalikviditet: Med målet om en kassalikviditet på minst 50 % menas att likvida medel tillsammans med kommunens checkkredit på 150 Mkr bör vara minst 50 % av kortfristiga skulder. Likviditetsmålet säkrar att kommunen har en tillräcklig kortfristig betalningsberedskap.

Investeringar: Målet om hur investeringar ska finansieras, anger om investeringarna kan finansieras med egna medel, utan att nya lån behöver tas. Detta för att inte binda upp framtida generationer med en ökande låneskuld.

Soliditet: Måttet anger hur stor del av kommunens tillgångar som är finansierade med egna medel/eget kapital och beskriver kommunens betalningsberedskap och finansiella styrka på lång sikt. Ju högre soliditet, desto starkare långsiktig finansiell handlingsberedskap har kommunen.

I ett tioårigt perspektiv kommer en förändrad åldersstruktur att medföra en kraftig ökning av efterfrågan på kommunal service. En förbättrad soliditet gör kommunen bättre rustad att möta de finansiella påfrestningar som följer av denna utveckling och är därmed förenlig med god ekonomisk hushållning.

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning i verksamheten

Enligt kommunallagen ska kommunerna ange mål och riktlinjer för verksamheten som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Vänersborgs kommuns riktlinjer för god ekonomisk hushållning i verksamheten, är kopplade till kommunens inriktningsmål, inom området ekonomi. Riktlinjerna är ett förtydligande av de ekonomiska inriktningsmålen. Nedan följer respektive inriktningsmål med dess riktlinjer för god ekonomisk hushållning i verksamheten.

Inriktningsmål:

Nämnderna ska hantera beslutade budgetmedel rationellt och effektivt så att de gör mesta möjliga nytta för kommuninvånarna utifrån de uppgifter som kommunfullmäktige delegerat till dem.

Riktlinjer:

- Verksamheter och kostnader ska kontinuerligt utvärderas och omprövas
- Varje nämnd ansvarar för att en god intern kontroll upprätthålls utifrån kommunfullmäktiges reglemente och kommunstyrelsens riktlinjer
- Nämnderna ska främja och följa upp att en fortlöpande kvalitetsutveckling sker inom verksamheten.

Inriktningsmål:

Kommunens tillgångar och skulder ska förvaltas på ett betryggande och effektivt sätt.

Riktlinjer:

- Kommunens anläggningar och fastigheter ska ha ett planerat och fullgott underhåll
- Kommunen ska ha ett fullgott och genomtänkt försäkringsskydd, samt ha klara regler för hur risker ska hanteras
- Kommunen ska ha tydliga regler och riktlinjer för sin finansförvaltning

Inriktningsmål:

Vänersborgs kommun ska i alla sammanhang eftersträva en välskött ekonomi. All verksamhet ska bedrivas i en anda av god ekonomisk hushållning och i enlighet med kommunfullmäktiges beslut om finansiella mål och ramar.

Riktlinjer:

- Kommunfullmäktiges budgetbeslut är överordnat och vid målkonflikter är det ekonomin som ytterst sätter gränsen för det totala verksamhetsutrymmet (vid resursbrist ska tvingande nivåer enligt lagstiftning och myndighetskrav prioriteras)
- Nämnderna ser till att verksamhetens innehåll och omfattning är anpassad till beslutad budgetnivå
- Vid hantering av befarade eller konstaterade budgetavvikelse är nämnder och enheter skyldiga att vidta de åtgärder som krävs för att styra verksamheten, så att de ekonomiska ramarna hålls
- Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar för att de förslag och planer som föreläggs kommunfullmäktige främjar en god ekonomisk hushållning och är förenliga med de finansiella mål som fastlagts

Omvärld

Internationell konjunktur

SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) skriver i Ekonomirapporten från april 2016 att världsekonomin har utvecklats relativt svagt under en följd av år. I de länder, med störst betydelse som mottagare av svensk export, har BNP i genomsnitt årligen ökat med endast 1,5 % under de senaste fyra åren. Det är en procentenhet lägre än normalt. I år 2016 och nästa år beräknas tillväxttalen bli något bättre, men ökningen av BNP i dessa länder stannar vid 2 %, vilket är en svag utveckling. Låga råvarupriser pressar tillväxtmarknaderna medan osäkerheten om framtiden tynger de mer utvecklade ekonomierna.

Utvecklingen blir fortsatt dämpad, inte bara i EU-området utan också i USA och Storbritannien. För svensk del har utvecklingen i grannländerna stor betydelse eftersom de är mottagare av en stor del av svensk export. Både den finska och den norska ekonomin brottas med omfattande problem till följd av låga olje- och råvarupriser. Inte heller den danska ekonomin går för närvarande särskilt bra. Sammantaget beräknas BNP i dessa tre nordiska grannländer endast öka med 1 % 2016. Från 2017 beräknas utvecklingen bli något bättre och ökningen i BNP når då i Danmark och fastlands-Norge upp mot 2 %.

SKL skriver vidare att de flesta bedömarna tror på fortsatt mycket låga räntor 2016 och 2017.

Svensk ekonomi

Den svenska ekonomin utvecklades starkt 2015 och BNP växte med omkring 4 %. I år 2016 och nästa år blir tillväxten något lägre och BNP väntas öka med runt 3 %.

Den svenska ekonomin utvecklas mycket starkt trots relativt svag internationell tillväxt. Det hänger samman med en fortsatt mycket stark utveckling av inhemsk efterfrågan. Investeringarna, inte minst byggnadsinvesteringarna, växer snabbt.

I år 2016 växer också den offentliga konsumtionen rejält till följd av den omfattande flyktinginvandringen. En fortsatt stark utveckling av inhemsk efterfrågan gör att sysselsättningen och därmed också skattunderlaget växer snabbt. Skatteunderlaget ökar i år och nästa år med drygt 2 % i reala termer, vilket är ungefär dubbelt så snabbt som normalt.

En svagare utveckling 2018 och 2019 ger betydande problem för kommunsektorn att finansiera sin verksamhet. Trots konjunkturrell balans fortsätter också statens finanser att visa betydande underskott.

Kommunsektorns ekonomi

Kommunernas resultat för 2015 uppgick till 12 miljarder kronor. Resultatet motsvarar 2,5 % av skatteintäkter och generella statsbidrag och låg

Omvärld

därmed något över sektorns tumregel för god ekonomisk hushållning. I dessa siffror ingår återbetalning från AFA Försäkring och det tillfälliga stödet från staten för flyktingsituationen. Justerat för dessa tillskott uppgår resultatet istället till 1,6 % av skatter och generella statsbidrag. Sammantaget har kommunerna haft positivt resultat under de senaste tio åren, med i genomsnitt 2,8 % av skatter och generella statsbidrag.

En bra utveckling av skatteunderlaget 2016 och extra statligt stöd innebär att kommunerna klarar kostnadsökningar i nivå med kraftigt ökade behov i verksamheterna 2016–2017. En sämre skatteunderlagsutveckling 2018–2019, i kombination med fortsatt höga behov väntas leda till sämre resultat. För att klara ett resultat på 1 % av skatter och generella statsbidrag 2019 krävs åtgärder motsvarande en skattehöjning på 1 krona. Skatteunderlaget ökar 2016 och 2017 med drygt 2 % i reala termer, vilket är ungefär dubbelt mot normalt. Efter 2017 avtar skatteunderlagstillväxten. Det beror till stor del på att arbetsmarknadsläget leder till svårare sysselsättning.

Stora demografiska förändringar åren 2016-2019 innebär påfrestningar för kommunerna, såväl ekonomiskt som verksamhetsmässigt. Antalet invånare i Sverige väntas öka med cirka 590 000, varav utlandsfödda svarar för 70 %. Samtidigt sker en snabb ökning av antalet äldre och antalet barn i skolåldern.

Osäkerheten är stor kring vilka de ekonomiska konsekvenserna av asyl- och flyktingmottagandet kommer att bli. Det innebär också stora utmaningar för kommunerna att hitta bostäder, lösa etableringen på arbetsmarknaden och få tag på personal osv, allt som är avgörande för integrationen. Samtidigt står kommunerna inför framtida rekryteringsbehov av personal i välfärden.

I regeringens vårproposition utlovas inga generella tillskott till kommunerna. Däremot informerar regeringen, vid sidan om vårpropositionen, att en satsning om 10 miljarder kommer till kommuner och landsting från år 2017. Pengarna till kommunsektorn kommer dels att fördelas per invånare, dels med en fördelningsnyckel där hänsyn tas till antal

asylsökande och nyanlända. Från och med 2021 är tanken att hela tillskottet ska ingå i det generella statsbidraget. För Vänersborgs kommun anges preliminära siffror om 50 Mkr i bidrag år 2017 för att sjunka till cirka 27 Mkr år 2021 när det ingår i statsbidragspåsen. Riksdagen fattar beslut om de 10 miljarder kronorna i samband med budgetbeslutet under hösten 2016.

Regeringen har sen tidigare aviserat om ett antal särskilda satsningar och reformer där kommunen kan söka specialdestinerade statsbidrag. Det gäller t.ex. ökad bemanning inom äldreomsorgen och förändringar inom skolan. Antalet riktade statsbidrag har ökat markant de senaste åren.

God ekonomisk hushållning och ekonomi i balans innebär att kommunen måste upprätta en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Det krävs även reserver för att kunna möta oförutsedda kostnadsökningar, minskade intäkter och behov av ytterligare investeringar. Med god ekonomisk hushållning menas också att dagens medborgare finansierar sin egen kommunala välfärd och inte skjuter upp betalningar till kommande generationer.

Fr.o.m. bokslut 2013 kan kommunerna inrätta kommunala resultatutjämningsreserver. Enligt Vänersborgs regelverk ”kan resultatutjämningsreserven disponeras i samband med budget/bokslut för att täcka underskott som uppstått p.g.a. lågkonjunktur”. Resultatutjämningsreserver innebär en uppluckring av balanskravet. Kommunfullmäktige i Vänersborgs kommun har fastställt riktlinjer som innebär att resultatutjämningsreserven i kommunen maximeras till 50 Mkr.

År 2008 ersattes den statliga fastighetsskatten på bostäder med en kommunal fastighetsavgift. Bostädernas taxeringsvärden förändras vart tredje år och ligger till grund för avgiften. Taxeringsvärdena bestäms utifrån prisnivån två år före taxeringsåret. SCB:s prognos för 2017 ligger till grund för kommunernas budgetarbete.

Befolkning

Under hösten 2015 har en befolkningsprognos tagits fram av utvecklingskontoret. Den grundar sig på en ökning av bostadsbyggandet i kommunen, vilket förväntas leda till omflyttningar och inflyttningar, vilket i sin tur förväntas leda till ett växande invånarantal. En av de svårare faktorerna att

ta hänsyn till är effekterna av flyktingboendet i kommunen. Hur många av dem med permanent uppehållstillstånd väljer att bo kvar i Vänersborg? Prognosen sträcker sig över 11 år. Nedan redovisas befolkningsförändringar i olika åldersintervall av en växande befolkning i kommunen:

Tabell: Befolkningsförändringar i olika åldersintervall

Ålder	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Förändring
0-5	2 730	2 738	2 789	2 864	2 907	2 915	2 948	2 968	2 982	2 990	2 993	2 993	9%
6-12	3 185	3 284	3 390	3 453	3 500	3 564	3 590	3 632	3 645	3 674	3 720	3 757	18%
13-15	1 268	1 316	1 340	1 393	1 421	1 477	1 518	1 545	1 587	1 604	1 611	1 596	26%
16-18	1 292	1 283	1 300	1 320	1 360	1 374	1 417	1 443	1 492	1 529	1 552	1 591	23%
19-29	4 979	4 966	5 075	5 102	5 018	4 969	4 942	4 938	4 924	4 934	4 955	4 992	0%
30-39	4 017	4 088	4 137	4 271	4 380	4 451	4 507	4 561	4 616	4 648	4 679	4 681	17%
40-49	4 990	4 851	4 760	4 729	4 678	4 641	4 619	4 595	4 584	4 590	4 616	4 659	-6%
50-59	5 023	5 182	5 254	5 333	5 354	5 389	5 442	5 452	5 405	5 357	5 255	5 153	3%
60-69	4 706	4 637	4 680	4 653	4 665	4 670	4 665	4 699	4 763	4 846	4 954	5 083	8%
70-79	3 809	3 934	4 037	4 161	4 193	4 240	4 274	4 271	4 272	4 243	4 196	4 153	9%
80-89	1 858	1 882	1 908	1 919	2 002	2 067	2 102	2 184	2 271	2 371	2 483	2 572	38%
90-w	399	391	406	408	402	400	410	417	427	433	446	455	14%
Summa	38 254	38 550	39 077	39 606	39 880	40 157	40 433	40 705	40 968	41 219	41 458	41 683	9%

Sammanfattning

Prognosresultatet kan sammanfattas enligt följande:

- Antalet invånare beräknas öka varje år och sammanlagt är ökningen 3 429 personer.
- Alla åldersgrupper ökar, förutom 40-49 år.
- Antalet barn och ungdomar i grupperna från 0 - 15 år ökar med i genomsnitt 106 personer per år. Detta är kopplat till att prognosen är

baserad på ett ökat bostadsbyggande av småhusområden under perioden.

- Antalet ungdomar i gymnasieåldern (16-18 år) ligger ganska konstant fram till år 2019, då också denna grupp börjar öka mera.
- Stora ökningar sker i de äldre grupperna. De äldsta, grupperna över 80 år, ökar kraftigt med 770 personer fram till år 2026.

Budgetförutsättningar 2017-2019

Förutsättningar enligt bokslut 2015 och budget 2016

I 2015 års bokslut redovisades en förbättring av eget kapital med +41 Mkr, vilket innebar ett överskott mot budget med +35 Mkr.

I 2016 års mål- och resursplan är resultatet budgeterat till +6 Mkr. Det innebär att det finansiella målet om ett resultat som bör uppgå till minst 1 % av skatter och generella statsbidrag (21 Mkr) inte uppnås i budget.

Kommunstyrelsens budgetanvisningar

Kommunstyrelsen beslutade 2016-03-02 om ramar och anvisningar avseende budgetarbetet för år 2017. Budgetramarna byggde bl.a. på följande förutsättningar:

- Skatteintäkternas uppräknings mellan åren baserade sig på Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) prognos, 2015-12-22.
- Ingen inflationskompensation utgick till nämnderna.
- Personalomkostnadspålägget sänktes från 38,46 % till 38,33 %. Nämndernas budgetramar justerades därefter.
- Löneutvecklingen beräknades till 97 Mkr för åren 2016 och 2017.
- Årets pensionskostnader har beräknats utifrån den s.k. blandmodellen baserat på prognos från KPA.

- För att skapa handlingsutrymme för kommande förändrade behov inom kommunen, ges nämnderna ett effektiviseringsbeting om -0,5 % av nettobudgeten. Det innebär en sänkning om totalt 10 Mkr av nämndernas budgetramar.
- Förutom dessa generella justeringar tillfördes kommunstyrelsen, dels 250 Tkr för utökad gratis resandetid för 75-åringar och äldre, dels 300 Tkr för hyra av rehabbad på Vattenpalatset. Budgeten för föreningsarkivets hyra, 240 Tkr, flyttades till kultur- och fritidsnämnden. Socialnämnden fick 5 000 Tkr till äldreboendet Gläntan.

En mer detaljerad beskrivning av nämndernas tillskott i ramsättningen återfinns på sidan 10 och framåt.

Anslagsbindningsnivåer

För 2017 gäller motsvarande anslagsbindningsnivåer som 2016.

Direktiv

I samband med kommunstyrelsens beslut om anvisningar och ramar gavs ett antal direktiv sammanfattade enligt nedan:

- Nämndernas budgetförslag ska presenteras inom ram med beskrivning av åtgärder och konsekvenser.

Budgetförutsättningar 2017-2019

- Nämnderna ska budgetera intäkter och kostnader. Verksamhet som finansieras av kalkylerade statsbidrag ska budgeteras på både intäktssidan och kostnadssidan.
- Kommunstyrelsens budgetberedning konstaterar att det ekonomiska utrymmet för att finansiera driftkostnadskonsekvenser av nämndernas nyinvesteringar är respektive nämnds ansvar. Nämnderna uppmanas därför att i anslutning till arbetet med mål- och resursplan ifrågasätta och om möjligt minska redan planerade investeringsnivåer, samt visa stor återhållsamhet vad gäller att föra fram nya investeringsprojekt.
- Nämnderna har i uppdrag att beskriva konsekvenserna som investeringarna får på driftbudgeten och hur de ryms inom befintlig budgetram.
- Förslag om fastighetsinvesteringar ska tas upp av förhyrande nämnder, inte av samhällsbyggnadsnämnden. Investeringar i fastigheter, anläggningar och mark ska preciseras ytterligare i tiden, d.v.s. vilken månad under året investeringen beräknas påbörjas och vilken månad den avslutas. Detta gäller investeringsobjekt över 1 Mkr, men det gäller inte inventarier.
- Respektive nämnd ansvarar för att bevaka vilka specialdestinerade statsbidrag som finns att söka.

Kommunfullmäktiges beslut om driftbudgetramar

– avstämning mot nämndernas budgetförslag

Vänersborgs kommuns budgetprocess

Vänersborgs kommun har en tidig budgetprocess, vilket innebär att diskussioner om mål och resurser förs under vintern/våren. Kommunfullmäktige fastställer mål- och resursplanen i juni inför kommande år. En tidig process möjliggör för nämnderna att anpassa sin verksamhet efter beslutade mål och resurser.

Kommunfullmäktige antog i december 2013 en ny vision och nya inriktningsmål. Inför varje budgetår fastställer kommunfullmäktige mål och inriktning för det kommande kalenderåret. Nämnderna föreslår förväntade resultat som är kopplade till de av kommunfullmäktige fastställda inriktningsmålen. Kommunfullmäktige fastställer nämndernas förslag till förväntade resultat i samband med beslutet om mål- och resursplanen.

Arbetet med MRP 2017

Kommunstyrelsens budgetberedning består av de ordinarie ledamöterna i kommunstyrelsens arbetsutskott. Budgetberedningen inledde sitt arbete i april 2016. Arbetet har baserat sig på kommunstyrelsens budgetanvisningar och nämndernas budgetförslag. Ekonomikontoret har sammanställt nya prognoser från Sveriges kommuner och landsting (SKL) över skatte- och statsbidragsintäkter samt uppdaterat bedömningar över löneutveckling och pensionskostnader.

Budgetberedningen har haft presidieöverläggningar under våren 2016 med nämnderna, avseende deras budgetförslag för 2017-2019. I anslutning till dessa

har även nämndernas arbete med mål, verksamhets- och ramanpassning under 2016 följts upp. Budgetberedningen hade en särskild presidieöverläggning om fastighetsinvesteringar och övriga lokalfrågor. Enligt tidsplanen fastställer kommunfullmäktige mål- och resursplanen i juni 2016.

Kommunfullmäktiges beslut om nämndernas driftbudgetramar för år 2017

I kommunfullmäktiges beslut om mål- och resursplan justeras internräntan ned från 2,4 % till 1,75 %. Det innebär att nämndernas kostnader för internränta och interna hyror minskar samt att budgeten justeras ned med motsvarande minskning.

Nedan beskrivs justeringar av nämndernas budgetramar i samband med **anvisningarna** enligt kommunstyrelsens beslut i mars 2016.

Vidare redogörs för **nämndernas förslag** till mål- och resursplan.

Sen följer **budgetberedningens förslag** till justeringar i mål- och resursplan och slutligen **kommunfullmäktiges beslut** till mål- och resursplan 2017.

BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN

Anvisad budgettram 666 038 Tkr.

I **anvisningarna** justerades barn- och utbildningsnämndens budgettram ned med sammanlagt 3 751 Tkr. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 3 347 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg med 404 Tkr.

Kommunfullmäktiges beslut om driftbudgetramar

– avstämning mot nämndernas budgetförslag

Barn- och utbildningsnämndens förslag:

Barn- och utbildningsnämnden begär 5 400 Tkr i utökad budgetram. Det motsvarar summan av de två tilläggsanslagen som nämnden begär för år 2016. Nämnden planerar att hyra moduler och ytterligare lokaler för utökad barnomsorgs- och grundskoleverksamhet från och med 2016.

Budgetberedningen föreslår att barn- och utbildningsnämndens budgetram utökas med 16 000 Tkr till grundskola och barnomsorg. Det är samma tillskott som barn- och utbildningsnämnden tillfördes i budget 2016, enligt kommunfullmäktiges beslut 2016-04-27 och är således ingen ytterligare utökning. Nämndens budgetram utökas med ytterligare 4 000 Tkr.

Barn- och utbildningsnämnden ska förhyra alla lokaler på Idrottsgatan 7, som Kunskapsförbundet Väst lämnar vid halvårsskiftet 2016, från och med 2017. Kostnaden för nya lokaler får rymmas inom ramtillskotten.

Nämndens ram justeras ned med 2 412 Tkr, då internräntan sänks.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer barn- och utbildningsnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 683 626 Tkr.

BYGGNADSNÄMNDEN

Anvisad budgetram 13 380 Tkr.

I **anvisningarna** justerades byggnadsnämndens budgetram ned med 84 Tkr. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 67 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg med 17 Tkr.

Byggnadsnämndens föreslag:

Byggnadsnämnden begär sammanlagt 775 Tkr i utökad budgetram. Det avser 500 Tkr till ny tjänst på plan- och bygglovsenheten samt 275 Tkr för att helt täcka 3D-grafikerns tjänst.

Budgetberedningen föreslår att byggnadsnämndens budgetram tillförs 1 000 Tkr. Det är samma

tillskott som byggnadsnämnden tillfördes i budget 2016, enligt kommunfullmäktiges beslut 2016-04-27 och är således ingen ytterligare utökning. Nämndens ram justeras ned med 67 Tkr, då internräntan sänks.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer byggnadsnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 14 313 Tkr.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Anvisad budgetram 2 107 Tkr.

I **anvisningarna** justerades kommunfullmäktiges budgetram ned med 11 Tkr med anledning av effektiviseringsbetinget.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer kommunfullmäktiges budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna till 2 107 Tkr.

KOMMUNSTYRELSEN

Anvisad budgetram 329 033 Tkr.

I **anvisningarna** justerades kommunstyrelsens budgetram upp med sammanlagt 1 339 Tkr. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 1 653 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg med 49 Tkr. För utökad gratis resandetid för 75-åringar och äldre tillfördes 250 Tkr. Ramen utökades med 300 Tkr för hyra av rehabbadet på Vattenpalatset. Budgeten för föreningsarkivets hyra, 240 Tkr, överfördes till kultur- och fritidsnämnden.

Budgetberedningen föreslår att kommunstyrelsen tillförs 3 500 Tkr till vuxenutbildningen. Budgeten om 240 Tkr för föreningsarkivets hyra, återförs från kultur- och fritidsnämnden. Kommunstyrelsen påförs ett sparkrav om -3 000 Tkr. Nämndens ram justeras ned med 226 Tkr, då internräntan sänks.

Till socialnämndens arbetsmarknadsavdelningen, överförs 5 066 Tkr som avser arbetsmarknadspolitiska insatser för ungdomar.

Kommunfullmäktiges beslut om driftbudgetramar

– avstämning mot nämndernas budgetförslag

Effektiviseringsbetinget om 1 653 Tkr samt sparkravet om 3 000 Tkr kommer att fördelas i samband med kommunstyrelsens detaljbudgetarbete.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunstyrelsens förfogandeanslag utökas med 11 000 Tkr som ersättning till barn- och utbildningsnämnden om behov uppstår p.g.a. ökat antal elever. Om antal elever i grundskolan under 2017 ökar med mer än tio elever (jämfört med barn- och utbildningsnämndens budget 2017), ersätts nämnden per elev, med summa beräknad på genomsnittskostnad per plats, för motsvarande plats under 2016.

I övrigt fastställer kommunfullmäktige kommunstyrelsens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 335 480 Tkr.

KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN

Anvisad budgetram 100 581 Tkr.

I **anvisningarna** justerades kultur- och fritidsnämndens budgetram ned med sammanlagt 296 Tkr. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 505 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg med 31 Tkr. Från kommunstyrelsen omfördelades budgeten för föreningsarkivets hyra, med 240 Tkr.

Kultur- och fritidsnämndens förslag:

Kultur- och fritidsnämnden begär sammanlagt 4 000 Tkr i utökad budgetram. Utökningen avser 160 Tkr till nämnd och administration, 70 Tkr till kulturen, 2 800 Tkr till Arena och Fritid, 360 Tkr till fiske/fornvård och 240 Tkr till ungdom. Dessa verksamheter prognostiserar motsvarande underskott under 2016. Nämnden föreslår att budget för föreningsarkivet om 240 Tkr återgår till kommunstyrelsen. Kultur- och fritidsnämndens budget minskas med motsvarande.

Kultur- och fritidsnämnden begär slutligen att nämndens verksamheter slås ihop till en anslagsbindningsnivå.

Budgetberedningen föreslår att kultur- och fritidsnämndens budgetram utökas med 3 000 Tkr. Budgettillskottet om 240 Tkr för föreningsarkivets hyra återförs till kommunstyrelsen. Nämndens ram justeras ned med 2 010 Tkr då internräntan sänks.

Kultur- och fritidsnämndens samtliga verksamheter slås ihop till en anslagsbindningsnivå. Dock ska nämnden särredovisa kostnaderna för Bibliotek och kultur, Arena och fritid, Musik och ungdom i mål- och resursplan, årsredovisning samt i delårsrapporter.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kultur- och fritidsnämndens budgetram utökas med ytterligare 4 000 Tkr.

I övrigt fastställer kommunfullmäktige kultur- och fritidsnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 105 331 Tkr. Anslagsbindningsnivåerna justeras enligt budgetberedningens förslag.

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Anvisad budgetram 6 212 Tkr.

I **anvisningarna** justerades miljö- och hälsoskyddsnämndens budgetram ned med sammanlagt 38 Tkr. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 31 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg med 7 Tkr.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens förslag:

Miljö- och hälsoskyddsnämndens budgetförslag ligger inom ram.

Budgetberedningen föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämndens budgetram justeras ned med 13 Tkr då internräntan sänks.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer miljö- och hälsoskyddsnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 6 199 Tkr.

Kommunfullmäktiges beslut om driftbudgetramar

– avstämning mot nämndernas budgetförslag

REVISIONEN

Anvisad budgetram 1 183 Tkr.

I **anvisningarna** justerades revisionens budgetram ned med 11 Tkr med anledning av effektiviseringsbetinget.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer revisionens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna till 1 183 Tkr.

SAMHÄLLSBYGGNADSNÄMNDEN

Anvisad budgetram 73 417 Tkr.

I **anvisningarna** justerades samhällsbyggnadsnämndens budgetram ned med sammanlagt 419 Tkr. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 369 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg med 50 Tkr.

Samhällsbyggnadsnämndens förslag:

Samhällsbyggnadsnämnden begär totalt 2 300 Tkr i utökad budgetram. Det avser 1 600 Tkr för kapitalkostnader inom gata/park för rondell vid Korseberg, Holmenområdet i Vargön och arbeten i Plantaget. 100 Tkr avser övrigt underhåll Holmenområdet, då detta är en förnållandevis lång vägsträcka. Resterande 600 Tkr avser tjänst som lokalsamordnare.

Budgetberedningen föreslår att samhällsbyggnadsnämndens budgetram utökas med 2 000 Tkr till Villa Björkås. Nämnden får ett tillfälligt anslag om 10 000 Tkr under 2017 varav 7 000 Tkr avser underhåll av fritidsfastigheter och 3 000 Tkr avser gatuunderhåll. Nämndens ram justeras ned med 1 238 Tkr, då internräntan sänks.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer samhällsbyggnadsnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 84 179 Tkr.

Samhällsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att avyttra eller upplåta del av Vargöns industriområde till lämplig intressent för att investera i och bedriva hamnverksamhet.

SOCIALNÄMNDEN

Anvisad budgetram 823 154 Tkr.

I **anvisningarna** justerades socialnämndens budgetram upp med sammanlagt 214 Tkr. Ramen utökades med 5 000 Tkr för äldreboendet Gläntan (5 000 Tkr ramhöjning 2016). Ramen minskades med effektiviseringsbeting 4 111 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg 675 Tkr.

Socialnämndens förslag:

Socialnämnden begär sammanlagt 36 000 Tkr i utökad budgetram som fördelar sig enligt följande:

Nämnd- och förvaltningsgemensamt: 2 000 Tkr för ofinansierade IT-kostnader.

Vård och omsorg: 7 000 Tkr för ofinansierade kostnader inom hemvården och 3 000 Tkr för ofinansierade kostnader inom hemsjukvården. Kostnadsökningen för verksamheten i Brålanda är 7 700 Tkr.

IFO: 2 500 Tkr för nya kostnader för uppsökande fältverksamhet.

Omsorg om funktionshindrade: Dels 3 500 Tkr till Tegelbruksvägens nya gruppbostad vilket är delarseffekt (ytterligare 3 000 Tkr tillkommer i kostnad 2018 för helarseffekt). Dels 2 000 Tkr för drift av redan befintlig ny gruppbostad som inte har full kostnadstäckning. 1 000 Tkr till boendestöd, 1 300 Tkr till daglig verksamhet och 500 Tkr för anhörigstöd.

Arbetsmarknadsavdelningen: 1 000 Tkr i ofinansierade kostnader inom flyktingverksamheten. 500 Tkr till det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar och 4 000 Tkr för jobbförmedling åtgärder för ungdomar och unga vuxna. Det finns ett förslag till kommunstyrelsen att se över fördelningen mellan socialnämnden och kommunstyrelsen av budgeten till arbetsmarknadsåtgärder för unga.

Budgetberedningen föreslår att socialnämndens budgetram utökas med 12 000 Tkr för volymökningar. Det är samma tillskott som socialnämnden tillfördes i budget 2016, enligt kommunfullmäktiges beslut 2016-04-27 och är således ingen ytterligare utökning.

Kommunfullmäktiges beslut om driftbudgetramar

– avstämning mot nämndernas budgetförslag

Nämnden får ytterligare 7 000 Tkr för ökade kostnader då Brålandaentreprenaden återförs till kommunal regi. Nämndens ram justeras ned med 1 474 Tkr då internräntan sänks.

Nämnden får i uppdrag att återkomma med förslag om hur ramökningarna ska fördelas per anslagsbindningsnivå.

Från kommunstyrelsen överförs sammanlagt 5 066 Tkr till arbetsmarknadsavdelningen, för arbetsmarknadspolitiska insatser för ungdomar. Detta avser ungdomsansättningar, kommunala aktivitetsansvaret, ferieplatser för gymnasielever inklusive handledare, till ferieplatser för ungdomar från åk 9 och gymnasieskolans omvårdnadsprogram samt extrainsatser i samverkan med Arbetsförmedlingen och Kunskapsförbundet Väst. Budgetberedningen betonar vikten av att socialnämnden utvärderar och omprövar arbetsmarknadsåtgärderna för ungdomar och unga vuxna.

Kommunfullmäktiges beslut:

Socialnämndens budgetram utökas med ytterligare 25 000 Tkr till beräknade ökade omkostnader. I övrigt fastställer kommunfullmäktige socialnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 870 747 Tkr.

VALNÄMNDEN

Anvisad budgetram 442 Tkr.

I **anvisningarna** justerades valnämndens budgetram ned med 2 Tkr med anledning av effektiviseringsbetinget.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer valnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 442 kr.

ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDEN

Anvisad budgetram 3 554 Tkr.

I **anvisningarna** justerades överförmyndarnämndens budgetram ned med 21 Tkr. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 18 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg med 3 Tkr.

Överförmyndarnämndens förslag:

Överförmyndarnämnden begär en ramökning om sammanlagt 1 600 Tkr. Det avser 1 300 Tkr för ökad ärendemängd och 300 Tkr för ökat behov av ställföreträdare.

Budgetberedningen föreslår att överförmyndarnämnden tillförs 1 000 Tkr i ett tillfälligt anslag under 2017. Nämndens ram justeras ned med 3 Tkr då internräntan sänks.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer överförmyndarnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 4 551 Tkr.

Finansiell analys 2017-2019

Utgångspunkter

Den finansiella analysen utgår från följande fyra aspekter som är viktiga att beakta ur ett finansiellt perspektiv:

Resultat: Vilken balans har kommunen haft mellan kostnader och intäkter under året och över tiden? Finns det varningssignaler? Hur utvecklas investeringarna?

Kapacitet: Vilken finansiell motståndskraft har kommunen på lång sikt?

Risk: Finns det några risker som kan påverka kommunens resultat och kapacitet? Hur är kommunen exponerad finansiellt?

Kontroll: Vilken kontroll har kommunen över den ekonomiska utvecklingen? Hur väl följs upprättade planer? En god följsamhet mot budget är ett uttryck för god ekonomisk hushållning.

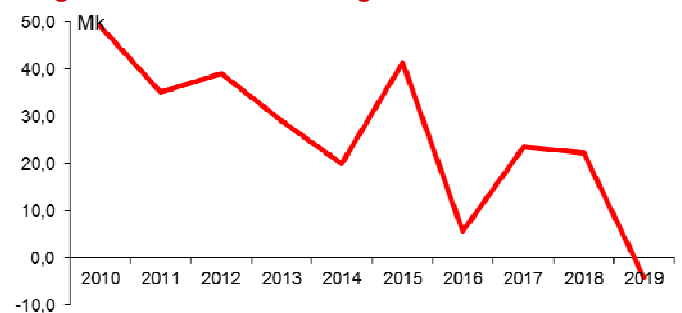
Syftet med analysen är att försöka identifiera eventuella finansiella problem och att klargöra om kommunen har en god ekonomisk hushållning.

1. Resultat och kapacitet

1.1 Årets resultat

Budgeterat resultat, med tidigare redovisade justeringar av nämndernas budgetramar, uppgår till 23 Mkr i 2017 års budget. År 2018 är resultatet 22 Mkr och år 2019 är resultatet -4 Mkr.

Diagram: Resultatutveckling 2010-2019

Vänersborgs kommun hade en hög resultatnivå, närmare 50 Mkr 2010. Boksluten 2011 och 2012 visade på nästan 40 Mkr för att sjunka till knappt 30 Mkr år 2013 och 20 Mkr år 2014. I senaste bokslutet år 2015 steg resultatet till 41 Mkr. Under 2016 är resultatet budgeterat till 6 Mkr. 2017 och 2018 är resultaten budgeterade till 23 Mkr respektive 22 Mkr för att år 2019 sjunka till -4 Mkr.

Finansiellt mål:

Årets resultat bör uppgå till minst 1 % av skatter och generella statsbidrag.
Långsiktigt bör resultatet uppgå till 2 % av skatter och generella statsbidrag.

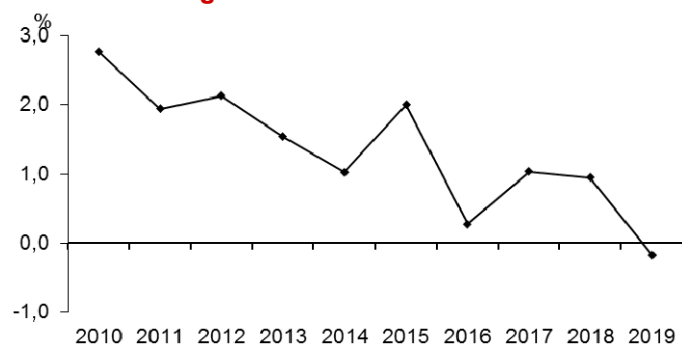
Målavstämning:

1 %-målet uppnås 2017 men inte 2018 och 2019.
2 %-målet uppnås inte under perioden 2017-2019.

1 % av skatter och generella statsbidrag motsvarar 23 Mkr och 2 % motsvarar 46 Mkr.. I bokslut 2015 motsvarade resultatet om 41 Mkr 2 % av skatter och generella statsbidrag.

Finansiell analys 2017-2019

Diagram: Årets resultat; andel av skatter och generella statsbidrag 2010-2019

1.2 Balanskravet

Enligt kommunallagen ställs det krav på att kommunerna redovisar ekonomisk balans. Det innebär bl.a. att årsbudgeten ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Balanskravet uppnås 2017 och 2018, men inte 2019.

1.3 Skatte- och nettokostnadsutveckling

En förutsättning för en långsiktig hållbar ekonomi är att nettokostnaderna inte ökar snabbare än intäkterna kommunen får genom skatter och generella statsbidrag.

Utveckling av	2017	2018	2019
-skatter och statsbidrag	7,3%	3,4%	2,8%
-nettokostnader	6,6%	3,4%	3,9%

Prognosen för utvecklingen av skatteintäkterna följer SKL:s prognos, men inkluderar också regeringens aviserade satsning på välfärden. Där prognostiseras Vänersborgs kommun få 50 Mkr i statsbidrag under 2017 respektive 2018 och 38 Mkr år 2019. Därför är ökningen mellan åren 2016 och 2017 förhållandevis stor, 7,3 %. Det motsvarar 155 Mkr.

Totalt uppgår verksamhetens nettokostnader till 2 240 Mkr 2017, vilket innebär en ökning med 138 Mkr eller 6,6 % jämfört med budget 2016.

År 2018 förväntas kostnaderna och intäkterna öka lika mycket, 3,4 %. 2019 ökar nettokostnaderna mer än skatteintäkterna.

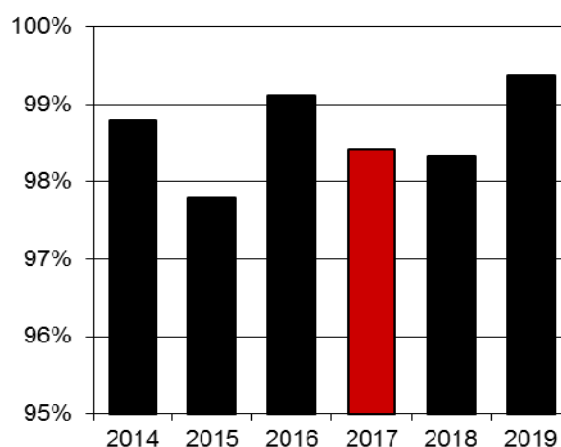
De finansiella kostnaderna ökar till följd av en hög investeringsnivå och kräver allt större andel av skatter och generella statsbidrag.

1.4 Verksamhetens nettodriftkostnader

Verksamhetens driftbudgetramar baserar sig på kommunstyrelsens budgetanvisningar och den budgetberedning som genomförts under våren 2016. Personalkostnaderna är budgeterade i 2015 års lönenivå. Inför 2017 har 97 Mkr avsatts centralt för att täcka ökade kostnader avseende 2016 och 2017 års löneavtal.

Nettokostnader, som andel av skatter och generella statsbidrag, är ett mått som visar hur stor andel av kommunens intäkter som förbrukas av löpande driftverksamhet.

Diagram: Nettokostnader i % av skatt och generella statsbidrag 2014-2019

Under 2017 och 2018 uppgår nettokostnaderna till drygt 98 % av skatter och generella statsbidrag. År 2019 motsvarar nettokostnaderna drygt 99 % av utrymmet. Skillnaden upp till 100 % är det utrymme som kan användas till att finansiera räntor (en post som ökar kraftigt under planperioden), amorteringar och för att direktfinansiera investeringar. Det utrymmet är alltså mycket lågt under planperioden.

1.5 Skatteintäkter och utdebiteringar

Det nuvarande skatteutbetalningssystemet innebär att skatteintäkterna kommer att utbetalas i verksamhetsårets pris- och lönenivå. Utbetalning av kommunalskatt och utjämningsbidrag grundas på det senast kända taxeringsutfallet, d.v.s. för 2014, och räknas sedan upp med tre års uppräkningsfaktorer till 2017 års nivå. Kommunalskattemedel som fås är därmed preliminära.

Utbetalning, alternativt återbetalning av mellanskillnaden mellan den preliminära beräkningen och respektive avräkningstillfälle av kommunalskatt och

Finansiell analys 2017-2019

utjämningsbidrag sker i januari, t.ex. 2016 för inkomståret 2014.

Beräkningen av skatteintäkter baserar sig på prognos från SKL, 2016-04-28. Utdebiteringen är oförändrad, 22:21 kronor, per skattekrona. Prognosen justeras ned med en negativ slutavräkning om -250 kronor per invånare för 2017-2019.

Tabell: Budget skatter och generella statsbidrag

Budget skatter & gen statsbidrag	2017	2018	2019
Skatteintäkter			
Skatteunderlag 2015 Mkr	6 662,3		
Prognos uppräknings 2015	5,00%		
Prognos uppräknings 2016	5,00%		
Prognos uppräknings 2017-2019	5,20%	4,30%	4,30%
S:a uppräknat skatteunderlag, Mkr	7 727,1	8 059,4	8 405,9
Utdebitering	22,21%	22,21%	22,21%
S:a skatteinkomst före utjämnings, Mkr	1 700,8	1 774,3	1 851,2
Kommunalekonomisk utjämnings			
Inkomstutjämnings, Mkr	396,9	410,3	422,0
Kostnadsutjämnings, Mkr	37,5	38,1	38,6
Regleringsbidrag/avgift, Mkr	-9,6	-19,4	-30,4
Strukturbidrag	0,0	0,0	0,0
S:a generella statsbidrag, Mkr	424,8	429,0	430,2
LSS-utjämnings	43,7	44,3	44,9
Fastighetsavgiften	66,0	66,0	66,0
Slutavräkning -250 kr per invånare	-9,6	-9,8	-9,9
Del av 10 Miljarder	50,0	50,0	38,0
S:a skatter & bidrag, Mkr	2 275,7	2 353,8	2 420,4

1.6 Investeringar

I den reviderade investeringsbudgeten för 2016 finns 302 Mkr avsatt till investeringar. Under 2015 investerades det för 211 Mkr.

En normal investeringsnivå, för en kommun av Vänersborgs storlek, kan beräknas till cirka 130 Mkr per år eller 6 % av nettokostnaderna. Då resultatnivån 2017 är budgeterad till 23 Mkr kan skattefinansieringsnivån (summan av avskrivningar och årets resultat) beräknas till 109 Mkr.

Nämnderna begärde 267 Mkr i sina förslag till investeringsbudget 2017, vilket är 39 Mkr lägre än ramen i den reviderade investeringsbudgeten. Totalt för hela planperioden begärde nämnderna 1 520 Mkr. Kommunfullmäktige beslutar att revidera ner investeringsnivån till 1 179 Mkr.

Under planperiodens första år uppgår nu investeringsvolymen till 272 Mkr netto, vilket överstiger skattefinansieringsnivån med 163 Mkr. År 2018 och 2019 planerar kommunen att investera för 409 Mkr respektive 304 Mkr, vilket är väldigt höga nivåer. Åren 2020 och 2021 minskar investeringsbudgeten till 110 Mkr respektive 85 Mkr.

Sammanlagt uppgår investeringsbudgeten till 1 179 Mkr under hela planperioden som omfattar fem år (2017-2021). Det ger ett snitt om 236 Mkr per år. Skattefinansieringsnivån är 109 Mkr respektive 111 Mkr de två första åren, men sjunker sen till 87 Mkr år 2019.

Kommunen måste ta nya lån för att finansiera investeringsvolymen. I 2017 års finansieringsbudget planerar kommunen att låna 150 Mkr. Resten finansieras genom en minskning av rörelsekapitalet. Planerade investeringar 2018-2019 beräknas inte heller kunna hanteras inom ramen för skattefinansieringsnivån. I planen för 2019 uppgår kommunens långfristiga skulder till 963 Mkr. Tidsmässiga förskjutningar av investeringar kan förändra bilden mellan enskilda år i planen. Investeringsnivåerna i planen utgör totalram för kommande års investeringsbudgetar.

Sammanfattning av investeringsbudgeten

Sammanfattning, Mkr	2017	2018	2019	2020	2021	S:a
Totalt kommunen	272	409	304	110	85	1 179
Fördelning per nämnd:						
Barn- & utbildningsnämnden	5	5	5	5	5	26
Byggnadsnämnden	1	1	1	1	1	3
Kommunstyrelsen	6	1	5	1	2	15
Kultur- och fritidsnämnden	1	1	1	1	1	6
Samhällsbyggnadsnämnden	253	396	286	98	72	1 104
varav fastighetsinv	112	285	221	47	32	696
varav exploatering	56	54	23	24	0	156
Socialnämnden	6	4	6	4	4	26

Fastighetsinvesteringar

Investeringsbudgeten för 2017-2021 innehåller fastighetsinvesteringar motsvarande 696 Mkr, varav 478 Mkr till förskolor och skolor, 94 Mkr till framtida kök, 57 Mkr till idrottsanläggningar och 52 Mkr till särskilda boenden.

Renhållningsverket

Renhållningsverket planerar för en kretsloppspark om sammanlagt 24 Mkr under perioden 2017-2019.

Finansiell analys 2017-2019

Exploateringsbudget

Budgeten innehåller exploatering av bostadsområden inom Öxnered Norra, Nordkroken, Onsjö, Holmängen, Skaven, Katrinedal och Dalbobergen. En gångtunnel planeras under järnvägen från Holmängen. Dessutom planeras för ytterligare exploatering på industri- och handelsområdet Trestads Center.

VA-investeringar

VA-investeringar uppgår till totalt 130 Mkr under planperioden. VA-utbyggnaden utefter Vänerkusten fortsätter med en investeringsvolym om sammanlagt 234 Mkr, varav 50 Mkr har budgeterats under åren 2017-2018. Där ingår Nordkroken med 14 Mkr. Utifrån blåplanen (som anger när och i vilken ordning de allmänna VA-anläggningarna ska byggas ut) planeras VA-investeringar vid Skaven och del av Gardesanna motsvarande 23 Mkr.

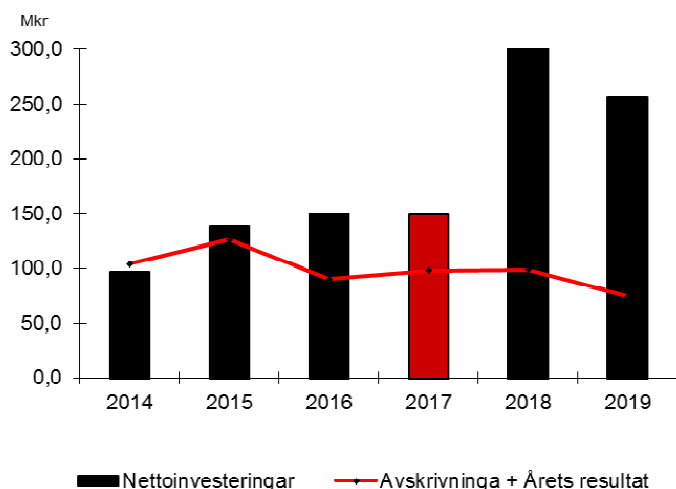
Finansiellt mål:

Årets investeringar (exkl. exploatering och VA/renhållning) ska finansieras inom ramen för avskrivningar och årets resultat.

Målavstämning:

Målet uppnås inte något av åren 2017-2019.

Målet om hur investeringar ska finansieras, anger om investeringarna kan finansieras med egna medel, utan att nya lån behöver tas upp. Den höga investeringsnivån, i kombination med för låga resultat, gör att nya lån behöver tas upp för att kunna finansiera de planerade investeringarna för åren 2017-2019.

1.7 Soliditet

Finansiellt mål:

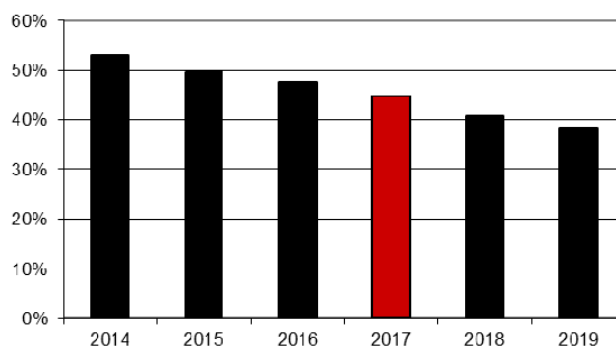
Soliditeten bör förbättras.

Målavstämning:

Målet om förbättrad soliditet uppnås inte något av åren.

Soliditeten anger hur stor del av kommunens tillgångar som är finansierade med egna medel. I bokslut 2015 var soliditeten 50 %. Soliditeten är budgeterad till 49 % år 2016, men förväntas sjunka till 45 % år 2017. 2018 och 2019 förväntas soliditeten sjunka ytterligare till 41 % respektive 38 %. Väldigt höga investeringsnivåer och för låga resultat leder till försämrad soliditet.

Diagram: Soliditet 2014-2019

2. Risk och kontroll

2.1 Likviditet

Med målet om en kassalikviditet på minst 50 % menas att likvida medel tillsammans med kommunens checkkredit på 150 Mkr bör vara minst 50 % av kortfristiga skulder.

Finansiellt mål:

Kassalikviditeten bör uppgå till minst 50 %.

Målavstämning:

Målet uppnås under planperioden genom ökad upplåning.

Den höga investeringsnivån 2017-2021 sätter press på kommunens likviditet.

Finansiell analys 2017-2019

2.2 Skulder och förpliktelser

Kommunens låneskuld ökar under planperioden. I budgeten finns upptaget sammanlagt 550 Mkr i nya lån under 2017-2019. Det innebär att år 2019 har kommunen en sammanlagd långfristig skuld om 963 Mkr.

2.3 Pensionskostnader

Pensionskostnaderna har redovisats efter den s.k. blandmodellen och innefattar förutom pensionsskuldens ökning, även utbetalda pensioner. Beräkningen av pensionskostnaderna baserar sig på KPA:s prognos och inkluderar löneskatt om 24,26 %.

Under den kommande 20-årsperioden kommer kommunens pensionskostnader att öka kraftigt. Av kommunens totala pensionsåtagande på 1 040 Mkr i 2017 års budget är endast 241 Mkr avsatta som en skuld i balansräkningen.

Pensionsprognos 2017-2019 Mkr

	2017	2018	2019
Skuldförändring under året	0	7	11
Avgiftsbestämd ålderspension	65	67	70
Pensionsutbetalningar	62	64	66
S:a verksamhetskostnad	126	138	147
Finansiell skuldökning	3	6	6
S:a totalt	130	143	153

2.4 Känslighetsanalys

Budgeten för 2017-2019 bygger på ett antal antaganden om utveckling av löner, priser och räntor. De största riskerna ligger i att konjunkturen sjunker och att utvecklingen på arbetsmarknaden blir sämre. Nedan görs en känslighetsanalys som visar hur olika faktorer påverkar kommunens ekonomi 2017.

Förändring Mkr	2017
Priser/löner 1%	28,9 Mkr
Räntor 1%	3,7 Mkr
Skatteintäkter 1%	16,9 Mkr
Utdebitering 10 öre	7,4 Mkr

Driftbudget per nämnd och anslagsbindningsnivå

Budget per anslagsbindningsnivå, netto Tkr	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
BYGGNADSNÄMNDEN	13 763	14 464	14 313
KOMMUNFULLMÄKTIGE	2 109	2 118	2 107
MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN	6 011	6 250	6 199
REVISION	1 068	1 189	1 183
VALNÄMNDEN	51	444	442
ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDEN	3 727	5 075	4 551
Summa	26 730	29 540	28 795
BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN			
Nämnd/administration	4 040	20 914	4 971
Barnomsorg/grundskola/särskola	655 136	673 875	678 655
varav barnomsorg	214 410	223 566	
varav grundskola/särskola	440 726	450 309	
Summa	659 176	694 789	683 626
KOMMUNSTYRELSEN			
Styrelse	10 933	41 106	33 865
Kommunledning	75 732	83 861	84 547
Räddningstjänst/säkerhet	33 650	34 863	34 637
Gymnasieverksamhet	167 631	164 396	162 579
Vuxenutbildning	22 717	22 949	22 852
Sparkrav			-3 000
Summa	310 663	347 175	335 480
KULTUR- OCH FRITIDSNÄMND			
Bibliotek och kultur	27 631	28 475	
Arena och fritid	54 316	48 774	
Musik och ungdom	23 260	26 629	
Summa	105 207	103 878	105 331
SAMHÄLLSBYGGNADSNÄMNDEN			
Skattefinansierad verksamhet			
1) Nämnd/administration	4 920	3 025	5 633
1) Gator och vägar/park/teknik och trafik	55 014	57 453	58 216
Fastighetsenhet	15 824	10 620	18 691
Kostenhet och serviceenhet	1 397	1 738	1 639
Summa	77 155	72 836	84 179
Taxefinansierad verksamhet			
Renhållningsverk	-612	0	0
VA-verk	1 554	0	0
Summa	942	0	0
Summa	78 096	72 836	84 179
SOCIALNÄMNDEN			
Nämnd/administration	27 154	45 344	30 877
Vård och omsorg	445 708	437 369	439 150
Individ- och familjeomsorg	112 960	135 887	123 838
Omsorg om funktionshindrade	229 121	216 085	214 265
Arbetsmarknadsenhet	17 205	16 005	18 617
Ramökning			44 000
Summa	832 148	850 690	870 747
SUMMA NÄMNDVERKSAMHET	2 012 020	2 098 908	2 108 158

Budget 2016 avser kommunfullmäktiges beslut 2016-04-27 om Mål- och resursplan 2016-2018, plus de 49 Mkr som kommunen fått i statsbidrag för flyktingmottagandet, vilka fördelats ut till nämnderna.

Resultat- kassaflödes- och balansbudget 2017-2019

Resultatbudget, Mkr	Bokslut 2015	Justerad Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019
Verksamhetens nettodriftskostnader	-1 819,6	-1 901,8	-2 027,4	-2 088,6	-2 167,3
Årets pensionskostnader	-113,1	-115,2	-126,4	-137,7	-147,2
Avskrivningar och nedskrivningar	-84,9	-84,6	-85,8	-88,3	-90,9
S:a verksamhetens nettokostnader	-2 017,6	-2 101,5	-2 239,6	-2 314,7	-2 405,4
Skatteintäkter/gen.statsbidrag	2 063,1	2 120,3	2 275,7	2 353,8	2 420,4
Finansiella intäkter	3,3	1,0	2,8	2,8	2,8
Fin. uppräknig av pensionssskuld	-2,1	-2,0	-3,4	-5,5	-6,0
Övriga finansiella kostnader	-5,4	-12,0	-12,0	-14,0	-16,0
S:a finansiella kostnader	-7,5	-14,0	-15,4	-19,5	-22,0
Resultat före extraord. poster	41,3	5,8	23,5	22,4	-4,2
Extraord. intäkter					
Extraord.kostnader					
Årets resultat	41,3	5,8	23,5	22,4	-4,2

Kassaflödesbudget, Mkr	Bokslut 2015	Justerad Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019
Den löpande verksamheten					
Årets resultat	41,3	5,8	23,5	22,4	-4,2
Justering för av- och nedskrivningar		84,6	85,8	88,3	90,9
Justering för gjorda avsättningar		-2,0	11,5	14,3	21,3
Realisationsvinster förluster					
Justering övriga ej likviditetspåverkande pos	116,0				
Ökning/minskning kortfristiga fordringar	-14,9				
Ökning/minskning förråd & varulager	-17,6				
Ökning/minskning kortfristiga skulder	123,8				
S:a medel från löpande verksamhet	248,6	88,3	120,8	125,0	108,0
Investeringsverksamheten					
Förvärv av materiella anl.tillg.	-211,0	-244,7	-272,1	-408,5	-303,5
Försäljning av materiella anl.tillg.	1,4				
Förvärv av finansiella anl.tillg.	-25,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Försäljning av finansiella anl.tillg.	0,4				
Anläggnings- och investeringsbidrag	6,6				
S:a medel från investeringsverksamhet	-228,1	-244,7	-272,1	-408,5	-303,5
Finansieringsverksamheten					
Nyupptagna lån	25,4	100,0	150,0	250,0	150,0
Amortering av skuld	0,0				
Ökning av långfristiga fordringar	0,0				
Minskning av långfristiga fordringar	0,0				
S:a medel från finansieringsverksamhet	25,4	100,0	150,0	250,0	150,0
Årets kassaflöde	45,8	-56,4	-1,3	-33,5	-45,5

Kommunfullmäktiges beslut 2016-06-22, § 100

1. Kommunfullmäktige fastställer utdebiteringen under 2017 till 22:21 per skattekrona. Nivån är oförändrad jämfört med 2016.
2. Kommunfullmäktige fastställer nämndernas tillskott av skattemedel, investerings- och exploateringsplan och övriga direktiv i enlighet med kommunstyrelsens förslag till mål- och resursplan för 2017-2019.
3. För budgettäckning av löneavtal under 2016 och 2017 avsätts sammanlagt 97 Mkr till kommunstyrelsens förfogande.
4. Anslagsbindningen avser för driftbudgeten den verksamhetsnivå som anges på sidan 20 och för investerings- och exploateringsplanens projektnivå. Kommunstyrelsen ges delegation att, om nödvändigt under löpande år, justera anslagsbindningsnivån.
5. Framställningar till kommunstyrelsen om anslag eller bidrag i budget för år 2017, för vilka inte uppförts medel i budgetförslaget, eller vilka inte behandlats i särskild ordning, ska inte föränleda vidare åtgärder.
6. Vid hantering av befarade eller konstaterade budgetavvikelser är facknämnder och enheter skyldiga att vidta de åtgärder som krävs för att styra verksamheten, så att de ekonomiska rammarna hålls.
7. Eventuell långfristig upplåning kan ske inom ramen för fastställd balansbudget utifrån gällande finanspolicy och delegationsordning.

Barn- och utbildningsnämnden

1. Verksamhetsbeskrivning

Barn- och utbildningsnämndens ansvar framgår av reglemente fastställt av kommunfullmäktige och utgår från Skollagen, vilket omfattar:

- Skola (förskoleklass, grundskola och grundsärskola)
- Förskola och öppen förskola
- Fritidshem
- Annan pedagogisk verksamhet (pedagogisk omsorg)
- Fördelning av bidrag samt tillsyn/insyn av fristående förskola, förskoleklass, grundskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet (enskild pedagogisk verksamhet).

I Vänersborgs kommun ska alla barn och ungdomar, oavsett förutsättningar, ges goda kunskaper, meningsfull fritid och personlig utveckling.

Barn- och utbildningsförvaltningens ambition är att utifrån helhetsidén ”Tillsammans gör vi bra bättre” vara en framgångsrik och effektiv verksamhet, som genom nytänkande, arbetsglädje och delaktighet ger bra service, goda resultat och nöjda vänersborgare.

Barn- och utbildningsförvaltningen ska vidare bedriva verksamhet, som genomsyras av den gemensamma målskrivning som Samverkan Vänersborg

tagit fram. Exempelvis har under 2015 en ny mötesplats tillskapats på Tärnanskolan, som ett led i Samverkan Vänersborg.

1.1 Förskola och pedagogisk omsorg (1-5 år)

I Vänersborgs kommun finns 26 kommunala förskolor samt 13 dagbarnvårdare vilka bedriver kommunal pedagogisk omsorg i hemmet. Därutöver finns fem fristående förskolor och två aktörer som driver enskild pedagogisk omsorg.

Förskolan Nattugglan har öppet dygnet runt och Vänerparkens förskola har kvällsöppet. Kommunen har också en öppen förskola som ingår i en familjecentral. På en av kommunens förskolor finns en allergianpassad avdelning och på en förskola finns en särskild avdelning för döva och hörselskadade barn.

Antalet barn i kommunal pedagogisk omsorg minskar något, medan antalet barn hos enskild pedagogisk omsorg tidigare har ökat, men nu stannat av.

1.2 Förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem och pedagogisk omsorg (6-13 år)

Det finns 19 kommunala grundskolor. Fritidshem finns på de flesta skolorna. För elever årskurserna 7-9 erbjuds profilinriktningar inom ämnena musik, bild och idrott. Två externa aktörer finns inom kommunen.

Barn- och utbildningsnämnden

Elevhälsan utgör kommunens samlade stödverksamhet för barn/elever 0-16 år och innefattar bland annat specialpedagog, skolsköterska, skolläkare, kurator, psykolog och logoped. Samverkan med andra aktörer sker genom familjeförskolan och familjecentralen Sirius.

Den obligatoriska grundsärskolan omfattar årskurs 1-9 samt en frivillig årskurs 10 och erbjuder en anpassad undervisning för barn och ungdomar som behöver denna skolform. Undervisningen bedrivs dels i olika särskoleklasser, i träningsklasser och integrerat i grundskolan. Det finns särskole/träningsklasser för elever årskurs 1-6 på Norra skolan och på Mariedalskolan. Årskurs 7-9-eleverna finns på Torpaskolan

Grundskolans verksamheter har under de senaste åren fokuserat på att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet med inriktning på målområdena kunskap, trygghet och trivsel samt samverkan mellan skola och hem. Statliga och andra övergripande utvecklingsinsatser samordnas centralt för att bidra till enheternas utvecklingsarbete. Inom området trygghet och trivsel är det framförallt elevhälsans verksamhet, som har påverkan vid sidan av skolornas egna arbeten.

Antalet elever i grundskolan ökade markant under 2014-2015. Detta har medfört ökade behov av lokaler samt personal.

Skollagens skärpta krav på rätt lärarbehörighet för åldersgrupper och ämnen gäller från och med första juli 2015. Kraven kan komma att ge effekter på hur skolorna organiseras, på hur lärarnas tjänstgöringsuppdrag fördelas och på kostnaderna för undervisningen.

Antalet inskrivna barn på kommunala fritidshem och enskild pedagogisk omsorg har ökat de senaste åren. Utökningen av fritidshemsplatser medför ett utökat lokalbehov på vissa skolor.

Under 2015 tillkom en ny verksamhet för samordning av nyanländas lärande, Välkomsten i Vänersborg.

Jämförelsetal

Barnomsorg/grundskola/grundsärskola	Bokslut	Budget	Budget
Antal barn och elever	2015	2016	2017
Förskola o pedagogisk omsorg			
Totalt antal barn 1-5 år	2 064	2 134	2 198
varav andel i enskild regi %	18	18	18
Nyttjandegrad %	89	95	92
Fritidshem o pedagogisk omsorg			
Totalt antal barn 6-13 år	1 907	1 952	2 034
varav andel i enskild regi %	17	18	17
Nyttjandegrad %	60	64	60
Grundskola F-9			
Totalt antal elever	4 463	4 415	4 684
varav andel i enskild regi %	11	12	11
varav Grundsärskola	45	46	46

2. Förväntade resultat

Nedan följer de av kommunfullmäktige fastställda inriktningsmålen, sorterade efter område. Nämnden redovisar sina förväntade resultat som ska bidra till att inriktningsmålen uppnås.

2.1 Område: Invånare

Inriktningsmål:

- Fler invånare upplever livskvalitet, välbefinnande och trygghet
- Fler invånare ska bli delaktiga i utbudet av kultur, idrott, rekreation och föreningsliv
- Fler invånare ska vara nöjda med kommunens service och hur behov och förväntningar tillgodoses
- Fler invånare anser att kommunen har en öppen dialog med invånare, företag och föreningar

Förväntade resultat:

- Barn och elever upplever att arbetsro och motivation i lärandemiljön ökar
- Elevernas närvaro ökar
- Alla barn och elever erbjuds att ta del av KUL-utbudet
- Fler elever upplever att de får det stöd de behöver för att uppnå kunskapskraven
- Fler vårdnadshavare är nöjda med de samverkansformer som finns mellan hem och förskola/skola
- Ungas reella inflytande ökar i frågor som berör unga

Barn- och utbildningsnämnden

2.2 Område: Samhällsutveckling

Inriktningsmål:

- Kommunens attraktionskraft ska öka inom näringsliv, regional- och statlig förvaltning, utbildning, kultur och turism
- Fler attraktiva och energieffektiva boenden i hela kommunen
- Fler mötesplatser som är till för alla i hela kommunen

Förväntade resultat:

- Alla nya elever ska uppleva att de får en bra skolstart
- Fler använder verksamheternas lokaler utanför verksamhetstid

2.3 Område: Ekonomi

Inriktningsmål:

- Nämnderna ska hantera beslutade budgetmedel rationellt och effektivt, så att de gör mesta möjliga nytta för kommuninvånarna utifrån de uppgifter som kommunfullmäktige delegerat till dem
- Kommunens tillgångar och skulder ska förvaltas på ett tryggt och effektivt sätt
- Vänersborgs kommun ska i alla sammanhang ha en välskött ekonomi. All verksamhet ska bedrivas i en anda av god ekonomisk hushållning och i enlighet med kommunfullmäktiges beslut om finansiella mål och ramar

Förväntade resultat:

- Effektiviteten och kvaliteten i verksamheten ökar

2.4 Område: Verksamhetsutveckling

Inriktningsmål:

- Medarbetarnas delaktighet, innovationskraft och kompetens ska stödjas och utvecklas
- Verksamheten ska i ökad grad utformas så att den inkluderar alla

Förväntade resultat:

- Ökad andel personal i verksamheten med rätt kompetens för uppdraget
- Lärmiljön ger i ökande grad eleverna likvärdiga förutsättningar att uppnå bästa möjliga kunskapsresultat

2.5 Område: Medarbetare

Inriktningsmål:

- Vänersborgs kommun upplevs i högre grad som en attraktiv arbetsgivare

Förväntade resultat:

- Fler medarbetare upplever ett hållbart arbetsliv

2.6 Samverkan Vänersborg

Verksamheterna ska i samverkan, utifrån sina specifika uppdrag, aktivt samordna stöd och stimulans till varje individ. Barnperspektivet och barns rätt enligt FN:s konvention om barns rättigheter ska ha en särskild tyngd. Syftet är att stärka den enskildes förmåga att forma sitt liv i samverkan med andra för att nå en god livskvalitet. Samverkan sker mellan barn- och utbildningsnämnd, socialnämnd, kultur- och fritidsnämnd samt deras förvaltningar, Kunskapsförbundet Väst och Regionen (Hälso- och sjukvårdsnämnden Norra och NU-sjukvården).

Förväntade resultat:

- Barn och ungdomar får tillgång till rätt insatser tidigare
- Färre självmord och minskat självskaдебeteende bland barn och unga
- Alla barn som får vård utom hemmet har tillgång till undervisning utifrån sina förutsättningar och behov
- Information och rådgivning finns lättillgängligt på hemsidan
- Alla arbetslösa under 25 år erbjuds kompetenshöjande insatser
- Utvecklad samverkan med föräldrar
- Ökad skolnärvaro

3. Verksamhetsförändring/ Ramanpassning

Barn- och utbildningsnämnden har i budget 2017, efter justering för personalomkostnadspålägget och effektiviseringsbeting erhållit samma budgetram som för 2016.

För förskoleklass, grundskola, fritidshem och pedagogisk omsorg (6-13 år) finns stora behov av budgettillskott. Under 2014-2015 ökade antalet elever i stor omfattning, vilket kräver fler lokaler och personal för att kunna nå upp till förväntade resultat.

Barn- och utbildningsnämnden

Om budgetmedel inte tillförs krävs omprioriteringar och anpassningar. Förvaltningen håller på att ta fram förslag till åtgärder samt konsekvenser för att få en verksamhet inom tilldelad budgetram för 2016.

Förvaltningens föreslår följande åtgärder för att hantera effektiviseringsbetinget om 3 347 Tkr:

- Förändrad bemannings- och vikarierutin inom barnomsorgen 0-13 år för att minska vikariekostnaden.
- Ökad samverkan med andra förvaltningar för att minska kostnader i ärendehantering.
- Översyn inom förvaltningen avseende lokal- samordning och utveckling av nämndsprocessen.

4. Ekonomiska resurser

4.1 Driftbudget

Anvisad budgetram 666 038 Tkr

I **anvisningarna** justerades barn- och utbildningsnämndens budgetram ned med sammanlagt 3 751 Tkr. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 3 347 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg med 404 Tkr.

Barn- och utbildningsnämndens förslag:

Barn- och utbildningsnämnden begär 5 400 Tkr i utökad budgetram. Det motsvarar summan av de två tilläggsanslagen som nämnden begär för år 2016. Nämnden planerar att hyra moduler och ytterligare lokaler för utökad barnomsorgs- och grundskoleverksamhet från och med 2016.

Budgetberedningen föreslår att barn- och utbildningsnämndens budgetram utökas med 16 000 Tkr till grundskola och barnomsorg. Det är samma tillskott som barn- och utbildningsnämnden tillfördes i budget 2016, enligt kommunfullmäktiges beslut 2016-04-27 och är således ingen ytterligare ökning. Nämndens budgetram utökas med ytterligare 4 000 Tkr.

Barn- och utbildningsnämnden ska förhyra alla lokaler på Idrottsgatan 7, som Kunskapsförbundet Väst lämnar vid halvårsskiftet 2016, från och med 2017. Kostnaden för nya lokaler får rymmas inom ramtillskotten.

Nämndens ram justeras ned med 2 412 Tkr, då in- terräntan sänks.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer barn- och utbildningsnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 683 626 Tkr.

Resultaträkning, Mkr

Resultaträkning Mkr	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Statsbidrag	43,5	50,5	41,3
Övriga intäkter	30,3	26,0	27,4
Summa intäkter	73,8	76,5	68,7
Personalkostnader	439,5	456,2	468,5
Omkostnader	288,0	310,9	279,8
Avskrivningar/internränta	5,5	4,2	4,0
Summa kostnader	733,0	771,3	752,3
Nettokostnader	659,2	694,8	683,6

Budget per anslagsbindningsnivå, Mkr

Anslagsbindning Mkr	Intäkt 2017	Kostnad 2017	Netto 2017
Nämnd/administration	0,0	5,0	5,0
Barnomsorg/grundskola/ grundskola	68,7	747,3	678,6
Summa	68,7	752,3	683,6

Barnomsorg/grundskola/grundskola är en anslagsbindningsnivå. Nämnden har i uppdrag att särredovisa per verksamhet och återkommer med det i samband med 2017 års verksamhetsplan.

4.2 Investeringsbudget

De totala investeringarna 2017 ger ökade driftskostnader med ca 3,3 Mkr per år.

Inventarier

Avser främst arbetsmiljöåtgärder och inventarier på grund av fler barn och elever.

Fastighetsinvesteringar

I dialog med samhällsbyggnadsförvaltningen sammanställs behov av investeringar i hyrda fastigheter utifrån myndighetskrav och verksamhetsanpassning. Investeringar i fastigheter återfinns under samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget. Investeringar i fastigheter som barn- och utbildningsnämnden hyr avser i huvudsak säkerhet, myndighetskrav samt verksamhetsanpassning. Sammanfattning, se investeringsbudgeten

Byggnadsnämnden

1. Verksamhetsbeskrivning

Byggnadsnämnden beslutar om tillstånd att bygga (bygglov), tillstånd att riva, tillstånd till större markarbeten samt förhandsbesked om möjligheten att få bygglov. Nämnden ansvarar för dispensprövningar, tillsyn av strandskyddet och den kommunala lantmäteriverksamheten. Nämnden beslutar om nya namn på kvarter och gator samt har det övergripande ansvaret för fastighetsbildning. Byggnadsnämnden ansvarar också för mätning och kartframställning samt utveckling av geografiska informationssystem (GIS).

Byggnadsnämnden ansvarar för detaljplanering och områdesbestämmelser. Den översiktliga fysiska planeringen fullgörs av byggnadsförvaltningen på uppdrag av kommunstyrelsen.

Verksamheten styrs av ett antal speciallagar, främst plan- och bygglagen, fastighetsbildningslagen och miljöbalken. Enligt lagarna ska nämnden verka för en god byggnadskultur, en god stads- och landskapsmiljö med tillgänglighet till sjöar och stränder samt uppmärksamt följa den allmänna utvecklingen inom kommunen och dess närmaste omgivning. Byggnadsnämnden ska vidare ta de initiativ som behövs beträffande planläggning och fastighetsbildning, samt vara vägledande i frågor om byggande.

1.1 Lantmäterienheten

Lantmäterienheten utgör lantmäterimyndigheten i Vänersborgs kommun. Det innebär ansvar för lantmäteriförrättningar såsom avstyckningar, fastighetsregleringar, fastighetsbestämningar och bildandet av gemensamhetsanläggningar, inom kommunens gränser. Vidare har myndigheten som uppgift att sköta registerkartan inom sitt arbetsområde och vissa delar av fastighetsregistret. Myndigheten är en samrådspart i detaljplanarbetet. Enheten gör också fastighetsutredningar och fastighetsförteckningar samt ansvarar för lantmäteriarkivet. Information, rådgivning och service till invånare, exploater och övriga tjänstemän och politiker inom kommunen utgör därtill ett viktigt arbetsområde.

1.2 Kart- och GIS-enheten

Kart- och GIS-enheten arbetar med grundläggande geografisk information såsom stornät, baskartverk, adresser samt översiktskartor. Framställning av olika specialkartor, utstakning, registrering av nya byggnader, adressättning och beredning av ortnamn ingår också. Enheten arbetar med GIS-anpassad databas samt stöder kommunens förvaltningar vad gäller nyttjandet av geografisk information. Enheten framställer 3D-modeller av hur platser kan se ut vid en förändring. Därmed får beslutsfattare och allmänhet ett helt nytt sätt att se hur resultatet vid satsningar och ombyggnationer kan bli.

Byggnadsnämnden

1.3 Plan- och bygglovsenheten

Plan- och bygglovsenheten ansvarar för planering och tillstånd angående bebyggelse i kommunen. Det är främst plan- och bygglagen (PBL) som ger ramar för planering och byggnation. Planer görs på olika nivåer; översiktsplan, fördjupad översiktsplan, områdesbestämmelser och detaljplan. I detta arbete ingår att informera, redovisa och samråda med berörda parter och kommunens invånare. Enhetens uppgift är att bevaka att markanvändningen förenas med målen för den utveckling som kommunen vill ha, samt att ta ställning till utveckling av stad och landsbygd. Utifrån gällande planer behandlas ansökningar om förhandsbesked, bygg- och rivningslov. Övriga lagstadgade arbetsuppgifter utgörs av diverse tillsyn och kontroller samt ansvar för ärenden enligt lagen om skydd mot olyckor. Enheten handlägger också de flesta dispensansökningar från strandskydd samt utövar tillsyn av strandskydd enligt miljöbalken. Dessutom ingår i enhetens uppdrag stadsbyggnads- och stads- miljöfrågor samt rådgivning i bygg- och arkitekturfrågor.

Jämförelsetal

Bygglov	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Handläggningstid	4 veckor	5 veckor	5 veckor

2. Förväntade resultat

Nedan följer de av kommunfullmäktige fastställda inriktningsmålen, sorterade efter område. Nämnden redovisar sina förväntade resultat som ska bidra till att inriktningsmålen uppnås.

2.1 Område: Invånare

Inriktningsmål:

- Fler invånare upplever livskvalitet, välbefinnande och trygghet
- Fler invånare ska bli delaktiga i utbudet av kultur, idrott, rekreation och föreningsliv
- Fler invånare ska vara nöjda med kommunens service och hur behov och förväntningar tillgodoses
- Fler invånare anser att kommunen har en öppen dialog med invånare, företag och föreningar

Förväntade resultat:

- All planering ska skapa förutsättningar för hållbarhet utifrån visionen.
- Aktiviteter utifrån miljöprogram 2030 ska tas fram utifrån befintlig budgetram.
- Fler invånare ska uppleva bra bemötande och ett snabbt, tydligt och kompetent agerande i kontakter och ärenden med förvaltningens representanter.
- Dialogmöten ska hållas med företag, föreningar och invånare.
- Invånare, företag och föreningar med ärenden hos byggnadsförvaltningen ska uppleva att kommunen har en öppen dialog i gemensamma frågeställningar.

2.2 Område: Samhällsutveckling

Inriktningsmål:

- Kommunens attraktionskraft ska öka inom näringsliv, regional- och statlig förvaltning, utbildning, kultur och turism
- Fler attraktiva och energieffektiva boenden i hela kommunen
- Fler mötesplatser som är till för alla i hela kommunen
- Det ska vara enklare för företag att etablera sig och verka i kommunen

Förväntade resultat:

- En effektivare ärendeprocess från ärendestart till beslut.
- Utvecklingsplaner ska finnas för sjö-, grön- och centrumnära boende, rekreation och näringsliv.
- Byggnadsnämnden ska fortsätta att utveckla olika former av mötesplatser.

2.3 Område: Ekonomi

Inriktningsmål:

- Nämnderna ska hantera beslutade budgetmedel rationellt och effektivt, så att de gör mesta möjliga nytta för kommuninvånarna utifrån de uppgifter som kommunfullmäktige delegerat till dem
- Kommunens tillgångar och skulder ska förvaltas på ett betryggande och effektivt sätt
- Vänersborg ska i alla sammanhang ha en välskött ekonomi. All verksamhet ska bedrivas i en anda av god ekonomisk hushållning och i enlighet med kommunfullmäktiges beslut om finansiella mål och ramar

Byggnadsnämnden

Förväntade resultat:

- Skattemedlen ska hanteras effektivt och med transparens så att de ger mesta möjliga nytta för invånarna och vid nämndövergripande frågor ska ökad samverkan mellan berörda förvaltningar ske.

2.4 Område: Verksamhetsutveckling

Inriktningsmål:

- Medarbetarnas delaktighet, innovationskraft och kompetens ska stödjas och utvecklas
- Verksamheten ska i ökad grad utformas så att den inkluderar alla

Förväntade resultat:

- Ökad samverkan med andra berörda förvaltningar.
- Fler av medarbetarna ska uppleva att deras delaktighet, innovationskraft och kompetens utvecklas och tas tillvara i arbetet på förvaltningen.
- Befattning ska finnas som är lämplig för personer i arbetsmarknadsåtgärder.
- Verksamheterna ska präglas av god arbetsmiljö, såväl fysisk som psykosocial.

2.5 Område: Medarbetare

Inriktningsmål:

- Vänersborgs kommun upplevs i högre grad som en attraktiv arbetsgivare

Förväntade resultat:

- Anställningsförhållanden i form av flexibilitet, sysselsättningsgrad, kompetensutveckling mm ska vara utformade så att de lockar personal till våra verksamheter.
- Förvaltningen ska erbjuda ett hållbart arbetsliv där ohälsotalen sjunker, där målen för verksamheten tydliggörs och där upplevelsen av ork och energi ökar.

3. Verksamhetsförändring/ ramanpassning

3.1 Effektiviseringsbetinget

Idag vid analog signering dras en kopia ut, signeras och sedan scannas in. Förvaltningen avser att använda digitalsignering för remisser, yttrande etc, samma modell som Länsstyrelsen idag använder sig av.

3.2 Övergripande projektarbeten

Förvaltningen utför den översiktliga fysiska planeringen. Verksamheten ska vara skattefinansierad och får inte avgiftsfinansieras. I samband med att kommunstyrelsen beslutar om projektuppdrag ska medel för uppgiftens genomförande också tilldelas, eftersom förvaltningen inte har egna medel.

3.3 Lantmäterienheten

Antal ärenden, ärendebalansen, på lantmäteriförretningar har det senaste året minskat, men är trots detta fortsatt hög. Arbetet med att minska balansen måste fortgå, samtidigt som det normala arbetet med att ge god service inom det fastighetsrättsliga området inte får äventyras. Något som börjar ta fart i Sverige är att förbättra kvalitén på registerkartan samt komplettera denna med utredda samfälligheter. En annan utmaning för hela branschen är att upprätthålla rättssäkerheten i förrättningarna eftersom det från samhället samtidigt ställs krav på snabbare processer.

3.4 Kart- och GIS-enheten

Förutom att ge service till kommunens invånare och förvaltningar med kartor och mätningstjänster, har enheten byggt upp kommunen i en 3D-värld som kommunens invånare kan ta del av och ge synpunkter genom web-kartan på kommunens hemsida.

3D-grafikern på enheten använder ett verktyg som är utvecklat på avdelningen. Möjligheten att visualisera olika idéer och projekt bidrar till att föra en konstruktiv dialog mellan kommuninvånare och förvaltningar och ge information i olika led i projekt. Ett bra exempel är arbetet med Korsebergs cirkulationsplats.

Flera avdelningar på kommunens olika förvaltningar ger uttryck för att de skulle vilja använda sig av 3D-grafikerns tjänster. De menar dock att de inte har utrymme i sin budget. Då 3D-grafikerns tjänst var tänkt att vara intäktsfinansierad har det varit svårt att få ut verktyget som ska underlätta för både beslutsfattare och medborgare i olika frågor. För att bidra till att uppnå ett av de av kommunfullmäktige fastställda inriktningsmålen finns ett kraftfullt verktyg. Det gäller att maximera användandet så att verktyget nyttjas på bästa sätt för kommunen.

Byggnadsnämnden

Därför begärs en utökning av ramen med 275 Tkr för att helt täcka 3D-grafikerns tjänst som i dag endast är skattefinansierad till 50 %.

3.5 Plan- och bygglovsenheten

Intresset för att exploatera och bygga nya bostäder har under de senaste åren aldrig varit så stort som nu. För närvarande har enheten ett trettiotal detaljplaner som ska tas fram.

Förutom detaljplanen för nybyggnad arbetar enheten även med ersättningsdetaljplaner utmed Vänerkusten. De hänger ihop med utbyggnaden av kommunalt vatten och avlopp i området. Ett uppdrag att ersätta detaljplaner finns för områdena Sannebo, Sikhall, Loberg, Gestads-Takan och Norra Timmervik. Det är viktigt att dessa planer tas fram då anslutning till kommunalt vatten och avlopp ökar efterfrågan att bygga större hus. Det är inte möjligt i dag eftersom de gällande detaljplanerna medger små byggrätter avsedda för fritidsbebyggelse. Enheten har ingen kostnadstäckning för framtagande av dessa detaljplaner.

I dag finns många gamla detaljplaner med planbestämmelser som är föråldrade och svåra att tyda och använda. För en del bebyggelse i tätorten saknas detaljplaner helt. Enheten behöver arbeta med att successivt ersätta gamla detaljplaner med nya samt att planlägga planlösa områden. Enheten har inte kostnadstäckning för framtagande av dessa detaljplaner.

Förtroendevalda i kommunen har uttryckt en vilja att möjliggöra byggandet av nya bostäder i kommunen. Kommunen och kommunens fastighetsägare kräver att detaljplaner görs snabbt och effektivt. Arbete med att upphandla ramavtal för plan-tjänster pågår i samarbete med upphandlingsavdelningen. Även om plankonsulterna skulle kunna hjälpa till att ta fram underlag behövs ordinarie planpersonal sättas in i arbetet och vara kontakten utåt.

Kostnadstäckning i dylika detaljplaner har kunnat göras via planavgift i plan- och bygglovstaxan. Här har kommunfullmäktige valt att inte ha några planavgifter i taxan.

För att tillgodose behovet behöver plan- och bygglovsenheten förstärkas med fler handläggare. Därför begärs en utökning av ramen med 500 Tkr.

4. Ekonomiska resurser

4.1 Driftbudget

Anvisad budgetram för 2017 är 13 380 Tkr.

I **anvisningarna** justerades byggnadsnämndens budgetram ner med 84 Tkr. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 67 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg med 17 Tkr.

Byggnadsnämndens förslag:

Byggnadsnämnden begär sammanlagt 775 Tkr i utökad budgetram. Det avser 500 Tkr till ny tjänst på plan- och bygglovsenheten samt 275 Tkr för att helt täcka 3D-grafikerns tjänst.

Budgetberedningen föreslår att byggnadsnämndens budgetram tillförs 1 000 Tkr. Det är samma tillskott som byggnadsnämnden tillfördes i budget 2016, enligt kommunfullmäktiges beslut 2016-04-27 och är således ingen ytterligare utökning. Nämndens ram justeras ned med 67, Tkr då internräntan sänks.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer byggnadsnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 14 313 Tkr.

Resultaträkning, Mkr

Resultaträkning Mkr	Bokslut 2015	Budget BN beslut 2016	2017
Statsbidrag	0,2	0,2	0,2
Övriga intäkter	8,6	10,1	10,1
Summa intäkter	8,8	10,3	10,3
Personalkostnader	16,4	18,1	18,1
Omkostnader	5,3	5,8	5,6
Avskrivningar/internränta	0,9	0,9	0,9
Summa kostnader	22,6	24,8	24,6
Nettokostnader	13,8	14,5	14,3

4.2 Investeringsbudget

Byggnadsnämndens investeringar avser inventarier och finansieras inom ram.

Sammanfattning, se investeringsbudgeten i Del III.

Kommunfullmäktige

1. Verksamhetsbeskrivning

Kommunfullmäktige har 51 ledamöter och är kommunens beslutande organ.

Fullmäktige fastställer budget och övriga övergripande program för den kommunala verksamheten och beslutar även i övriga ärenden av större vikt.

Under kommunfullmäktige finns valberedningen, som förbereder fullmäktiges val, samt demokrati-beredningen som arbetar med former för medborgarnas delaktighet, utvecklar det politiska ledarskapet och förnyelse av den kommunala demokratin.

2. Ekonomiska resurser

Anvisad budgetram 2 107 Tkr.

I **anvisningarna** justerades kommunfullmäktiges budgetram ned med 11 Tkr med anledning av effektiviseringsbetinget.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer kommunfullmäktiges budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna till 2 107 Tkr.

Resultaträkning, Mkr

Resultaträkning Mkr	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Summa intäkter	0,0	0,0	0,0
Personalkostnader	1,1	1,3	1,3
Omkostnader	1,0	0,8	0,8
Avskrivning/internränta	0,0	0,0	0,0
Summa kostnader	2,1	2,1	2,1
Nettokostnader	2,1	2,1	2,1

Mandatfördelning under perioderna:	2003/2006	2007/2010	2011/2014	2015/2018
Socialdemokraterna	20	21	12	14
Moderaterna	6	9	13	10
Vänsterpartiet	5	4	8	6
Sverigedemokraterna	0	0	2	6
Centerpartiet	4	5	3	4
Miljöpartiet De Gröna	2	2	4	4
Liberalerna	5	4	5	3
Kristdemokraterna	4	4	2	2
Välfärdspartiet	0	0	2	2
Folkviljan	5	2	0	0
TOTALT	51	51	51	51

Kommunstyrelsen

1. Verksamhetsbeskrivning

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan med ansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Kommunstyrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter. Kommunstyrelsen ansvarar även för översiktlig fysisk planering samt lämnar planuppdrag till byggnadsförvaltningen. De närmare uppgifterna för styrelsen finns i kommunallagen och reglemente för kommunstyrelsen.

Inom kommunstyrelsen verkar ett arbetsutskott, ett personal- och förhandlingsutskott och ett konsumentutskott.

1.1 Kommunstyrelse

Kommunstyrelsen ska leda förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens mark- och bostadspolitik, energiplanering, kollektivtrafik samt kontakter med näringslivet.

1.2 Kommunledning

Kommunstyrelsen biträds av kommundirektören, kommunkansliet, ekonomikontoret, personalkontoret, utvecklingskontoret, IT-avdelningen samt näringslivskontoret.

Kommunen ger verksamhetsbidrag till Vattenpatatset, Kungajaktsmuseet, Vänersborg Turist AB och Film i Väst.

Kommunkansliets ansvarsområden omfattar ärendehantering, juridisk rådgivning, diarium och arkiv, information och allmän service åt förtroendevalda, förvaltningar, allmänhet m.fl. Andra uppgifter är att vara kanslifunktion åt Valnämnden och Överförmyndarnämnden. Kommunkansliet leder också utvecklingen av det gemensamma ärendehanteringssystemet. Inom det juridiska området ges olika internutbildningar, t.ex. om kommunallagen och förvaltningslagen.

Inom konsumentverksamheten ges stöd till hushållen i deras strävan att effektivt utnyttja sina resurser, samt stärka konsumenternas ställning på marknaden. Konsument Vänersborg är också ansvarig för budget- och skuldrådgivningen.

Ekonomikontoret ansvarar för finansförvaltning, ekonomisk planering och uppföljning samt ger råd och stöd till förvaltningarna i ekonomiska frågor. I detta ingår att samordna kommunens arbete med budget, redovisning, uppföljning och bokslut. Ekonomikontoret tillhandahåller även finansiell service samt systemförvaltning till AB Vänersborgsbostäder och Fastighets AB Vänersborg.

Ekonomikontoret svarar för utbildning och information kring upphandlingsfrågor, handlägger kommunövergripande upphandlingar samt bistår förvaltningarna med enhets-specifika upphandlingar. Kontoret svarar även för upphandlingsservice åt Kunskapsförbundet Väst.

IT-kontoret samordnar kommunens IT-verksamhet samt svarar för driftsfrågor, strategier och utveckling.

Kommunstyrelsen

Personalkontoret ansvarar för strategisk planering, samordning och utveckling av kommunens personalfrågor. Det handlar om att utveckla den hållbara arbetsplatsen där arbetsmiljö, kompetens, arbetsrätt och ledarskap är centrala områden. Personalkontoret utgör även ett direkt stöd till kommunstyrelsen och förvaltningarna i frågor som rör samtliga personalområden.

Utvecklingskontoret svarar för beslutsstöd till kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, demokratiberedningen, hälsopolitiska rådet, ledningsgrupp för Agenda 21, Brottsförebyggande rådet (BRÅ) och styrgruppen internationellt arbete. Kontoret ansvarar främst för kommunövergripande strategiskt arbete med ledning och styrning, verksamhetsutveckling, kvalitet och uppföljning.

Utvecklingskontoret arbetar med samordning av folkhälsa, miljö, kollektivtrafik, kommunikation, skydd och säkerhet, internationella uppgifter, beställarfunktion gentemot Kunskapsförbundet Väst, samhällsplanering och energirådgivning. Kontoret samverkar med övriga förvaltningar i framtagande av strategiska styrdokument och samordning av statistik.

Utvecklingskontoret ansvarar för näringslivsfrågor, som övergripande utveckling och samordning av kommunens relationer till det lokala och regionala näringslivet samt affärs- och handelsutveckling i kommunens centra. Andra ansvarsområden är varumärkesplattform och övergripande PR-strategi. Kontoret svarar för att utveckla kommunens förutsättningar att attrahera nya företagsetableringar.

1.3 Räddningstjänst/säkerhet

Kommunstyrelsen har ansvaret för säkerhetsfrågor och för arbetet enligt lagen om kommuners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

Räddningstjänsten är organiserad i ett kommunalförbund tillsammans med Trollhättan, Mellerud och Färgelanda kommuner, Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF).

Kommunstyrelsen har ansvar för att arbeta fram risk- och sårbarhetsanalyser. Kommunstyrelsen har också ansvar för att samverka och samordna beredskapsarbetet, vilket sker i samverkan med andra kommuner, kommunala förvaltningar, bolag, myndigheter och organisationer t.ex. Länsstyrelsen, polisen, NÄRF och Västra Götalandsregionen.

Utöver säkerhetsarbetet som beskrivits ovan ska säkerhetssamordnaren verka för systematiskt säkerhetsarbete i stort inom kommunen.

Kommunens försäkringsskydd handläggs av kommunkansliet. Till hjälp i försäkringsarbetet har kommunen en försäkringsmäklare.

1.4 Gymnasieverksamhet och vuxenutbildning

Gymnasieverksamheten är organiserad i ett kommunalförbund, Kunskapsförbundet Väst, tillsammans med Trollhättans Stad. Förbundet omfattar gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning. Kommunen ger ett årligt förbundsbidrag till verksamheterna.

2. Förväntade resultat

Nedan följer de av kommunfullmäktige fastställda inriktningsmålen, sorterade efter område. Nämnanden redovisar sina förväntade resultat som ska bidra till att inriktningsmålen uppnås.

2.1 Område: Invånare

Inriktningsmål:

- Fler invånare upplever livskvalitet, välbefinnande och trygghet
- Fler invånare ska bli delaktiga i utbudet av kultur, idrott, rekreation och föreningsliv
- Fler invånare ska vara nöjda med kommunens service och hur behov och förväntningar tillgodoses
- Fler invånare anser att kommunen har en öppen dialog med invånare, företag och föreningar

Kommunstyrelsen

Förväntade resultat:

- Kunskapen om Miljöprogram 2030 ska öka bland invånare, organisationer och näringsliv
- Invånarnas möjligheter till resultatjämförelse av kommunens arbete ska öka
- Kommunens användning av digitala forum och verktyg ska förbättras
- Invånarnas möjligheter till kommunikation med de förtroendevalda ska förbättras

2.2 Område: Samhällsutveckling

Inriktningsmål:

- Kommunens attraktionskraft ska öka inom näringsliv, regional- och statlig förvaltning, utbildning, kultur och turism
- Fler attraktiva och energieffektiva boenden i hela kommunen
- Fler mötesplatser som är till för alla i hela kommunen
- Det ska vara enklare för företag att etablera sig och verka i kommunen

Förväntade resultat:

- Fler företag vill etablera sig i kommunen
- Företagens nöjdhet om företagsklimatet i kommunen ska öka

2.3 Område: Ekonomi

Inriktningsmål:

- Nämnderna ska hantera beslutade budgetmedel rationellt och effektivt, så att de gör mesta möjliga nytta för kommuninvånarna utifrån de uppgifter som kommunfullmäktige delegerat till dem
- Kommunens tillgångar och skulder ska förvaltas på ett betryggande och effektivt sätt
- Vänersborgs kommun ska i alla sammanhang ha en välskött ekonomi. All verksamhet ska bedrivas i en anda av god ekonomisk hushållning och i enlighet med kommunfullmäktiges beslut om finansiella mål och ramar

Förväntade resultat:

- Effektiviteten och kvaliteten i ärendehandlingen ska öka
- Rollfördelningen mellan politiker och tjänstemän ska förtydligas
- Skador på kommunens egendom ska minska
- Användning av kommunala jämförelser ska öka

2.4 Område: Verksamhetsutveckling

Inriktningsmål:

- Medarbetarnas delaktighet, innovationskraft och kompetens ska stödjas och utvecklas
- Verksamheten ska i ökad grad utformas så att den inkluderar alla

Förväntade resultat:

- Antalet gemensamma kvalitetsverktyg och metoder för verksamhetsutveckling ska öka
- Dialogen med nysvenskar ska förbättras
- En visionsbaserad värdegrund är känd och tillämpas i alla verksamheter
- Ungas reella inflytande ska öka i frågor som berör unga

2.5 Område: Medarbetare

Inriktningsmål:

- Vänersborgs kommun upplevs i högre grad som en attraktiv arbetsgivare

Förväntade resultat:

- Fler medarbetare ska uppleva en god arbetsmiljö

3. Ekonomiska resurser

3.1 Driftbudget

Anvisad budgetram 329 033 Tkr

I **anvisningarna** justerades kommunstyrelsens ned med sammanlagt 1 393 Tkr. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 1 653 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg med 49 Tkr. För utökad gratis resandetid för 75-åringar och äldre tillfördes 250 Tkr. Ramen utökades med 300 Tkr för hyra av rehabbadet på Vattenpalatset. Budgeten för föreningsarkivets hyra, 240 Tkr, flyttades till kultur- och fritidsnämnden.

Budgetberedningen föreslår att kommunstyrelsen tillförs 3 500 Tkr till vuxenutbildningen. Budgeten om 240 Tkr för föreningsarkivets hyra, återförs från kultur- och fritidsnämnden. Kommunstyrelsen påförs ett sparkrav om -3 000 Tkr. Nämndens ram justeras ned med 226 Tkr då internräntan sänks.

Till socialnämndens arbetsmarknadsavdelning, överförs 5 066 Tkr som avser arbetsmarknadspolitiska insatser för ungdomar.

Kommunstyrelsen

Effektiviseringsbetinget om 1 653 Tkr samt spar-kravet om 3 000 Tkr kommer att fördelas i sam-band med kommunstyrelsens detaljbudgetarbete.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunstyrelsens förfogandeanslag utökas med 11 000 Tkr som ersättning till barn- och utbildningsnämnden om behov uppstår p.g.a. ökat antal elever. Om antal elever i grundskolan under 2017 ökar med mer än tio elever (jämfört med barn- och utbildningsnämndens budget 2017), ersätts nämnden per elev, med summa beräknad på ge-nomsnittskostnad per plats, för motsvarande plats under 2016.

I övrigt fastställer kommunfullmäktige kommun-styrelsens budgetram 2017 i enlighet med anvis-ningarna och budgetberedningens förslag till 335 480 Tkr.

Resultaträkning, Mkr

Resultaträkning Mkr	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Statsbidrag	2,6	7,9	4,0
Övriga intäkter	46,3	36,3	32,2
Summa intäkter	48,9	44,2	36,2
Personalkostnader	50,8	53,2	52,4
Omkostnader	305,7	335,2	316,4
Avskrivning/internränta	3,1	3,0	2,9
Summa kostnader	359,6	391,4	371,7
Nettokostnader	310,7	347,2	335,5

Budget per anslagsbindningsnivå, Mkr

Anslagsbindning Mkr	Intäkt 2017	Kostnad 2017	Netto 2017
Styrelse	0,0	33,9	33,9
Kommunledning	32,9	117,4	84,5
Räddningstjänst/Säkerhet	3,3	37,9	34,6
Gymnasieverksamhet	0,0	162,6	162,6
Vuxenutbildning	0,0	22,9	22,9
Sparkrav		-3,0	-3,0
Summa	36,2	371,7	335,5

3.2 Investeringsbudget

Inventarier

Till IT/datanätutbyggnaden budgeteras 1,0 Mkr per år förutom vart femte år då behoven är större och budgeten utökas till 4 Mkr. Driften finansie-ras dels inom ram och dels via intäkter från kö-pande förvaltningar.

Till inventarier, såsom arkivbeständiga skåp och möbler budgeteras 0,3 Mkr årligen. Driftkostna-den finansieras inom befintlig budget.

Ett nytt ärendehanteringssystem är sen tidigare budgeterat till 2,5 Mkr. Ytterligare investeringsut-rymme om 1,5 Mkr avsätts 2017 och den totala kostnaden beräknas till 4,0 Mkr.

E-arkiv införs under 2017 i samarbete med Trollhättan och Udevalla.

E-handelssystemet kommer att bytas ut och finansieras inom befintlig budget.

Hemsidan/Intranätet behöver uppgraderas vart fjärde år.

Sammanfattning, se investeringsbudgeten i Del III.

Kultur- och fritidsnämnden

1. Verksamhetsbeskrivning

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för att kommunens arbete med kultur och fritid i tillämpliga delar svarar upp mot den vision och de övergripande mål som gäller för kommunen. Det gäller den löpande verksamheten, men också det utvecklingsarbete som ökar konkurrenskraften och som stärker kommunens attraktivitet och hållbarhet.

Kultur- och fritidsnämndens ansvar framgår av reglemente fastställt av kommunfullmäktige och omfattar följande:

- Allmäncultur
- Arena och fritid
- Bibliotek och konsthall
- Musikverksamhet
- Ungdomsverksamhet
- Evenemang
- Fornvård
- Stödja lokalhistorisk forskning och hembygdsvårdande verksamhet
- Teater
- Verka för bevarandet av kulturmiljöer och kulturminnen
- Vänersborgs Museum

Kultur- och fritidsnämndens ambition är att med gränslös kultur och hög puls utveckla mötesplatser för kultur- och fritidsaktiviteter, där en framgångsrik musikkommun med bredd är en viktig del.

Verksamheten ska vara väl förankrad och tillgänglig för alla, vilket skapar goda förutsättningar för hög delaktighet, ökad tillväxt och ett aktivt liv.

Under mandatperioden sätter nämnden särskilt fokus på utbud och evenemang, ekonomi, kommunikation samt mötesplatser och verksamhetsutveckling.

1.1 Allmäncultur

Allmäncultur innefattar den kulturverksamhet som inte faller inom ramen för nämndens övriga kulturverksamheter. Bidragsfördelning sker till kulturföreningar, bygdegårdar och studieförbund. Varje år delas ett kulturpris och ett kulturstipendium ut och sedan 2013 arrangeras en kulturvecka varje höst.

1.2 Arena och fritid

Arena och fritid är verksamhetsansvarig för alla fritidsanläggningar och sköter även vissa driftsfunktioner. Verksamheten är också Vänersborgs centrum för bokning av lokaler och idrottsplatser som kommunen äger. Arena och fritid har även hand om föreningsstöd, normerade bidrag, generella bidrag, samt tillståndsgivning för lotteriregistrering och lotteritillstånd samt kontakt och utvecklingssamarbete med föreningslivet och andra organisationer.

1.3 Bibliotek och konsthall

Vänersborgs bibliotek har som uppdrag att främja intresset för läsning och utbildning bland alla invånare i kommunen. Biblioteket är en naturlig, viktig och utvecklingsbar mötesplats dit människor från alla generationer kommer. Verksamheten på biblioteken styrs av bibliotekslagen (2013:801).

Kultur- och fritidsnämnden

I Vänersborgs konsthall ska besökare möta samtida konst av hög kvalitet, från såväl lokala konstnärer som konst från den internationella arenan. Konsthallen erbjuder programverksamhet och samarbetar aktivt med föreningsliv, skolor, äldre- och vård och olika institutioner som museer och annan forskningsanknuten verksamhet på universitet eller högskolor.

1.4 Musikverksamhet och musikskolan

Musikskolan bedriver frivillig musikskola, läger och uppdragsutbildning internt och externt. Utöver detta samverkar musikskolan med förskolan, grundskolan, grundsärskolan, Kunskapsförbundet Väst, socialförvaltningen, det fria musiklivet, studieförbundet, föreningar och samfund. Inom "Musik för alla" inriktas arbetet på att öka kvaliteten och stimulera barn och ungdomar att delta i musiklivet. Inom musikverksamheten ingår även Musikakademien som är en strategisk resurs för utveckling av kulturen i Vänersborg, med ett särskilt fokus på musik och dans.

1.5 Ungdomsverksamhet

Ungdomsverksamheten ska stimulera och stödja ungdomars utveckling, vad gäller alltifrån aktiv fritid till inflytande och demokrati. Ungdomsverksamhet i Vänersborgs kommun finns i Ungdomens Hus och på fritidsgårdarna i Vargön och Brålanda. Fritidsgårdsverksamheten i Brålanda och Vargön organiseras genom samverkan med föreningslivet. Till ungdomsverksamheten hör också "Hjälpande händer" på Kastanjevägen, Ungdomscoachen och Polarna samt Ungdomsrådet.

1.6 Nyckeltal/jämförelsetal

Bibliotek och kultur	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Bibliotek			
- antal utlånade media	217 138	230 000	230 000
- antal timmar öppet/vecka	91	94	94
Huvudbiblioteket			
- antal besökande	151 521	170 000	170 000
Kultur - Konsthall			
- antal besökande	8 224	8 000	8 500
Vänersborgs museum			
- antal besökande	18 735	17 000	19 000

Musikskola	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Antal elever	2 505	2 450	2 650
- varav grundskola	1 000	980	1 100
- varav frivilliga	1 428	1 400	1 500
- varav kunskapsförbundet	77	70	80

Ungdomens hus	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Öppet antal kvällar/år	228	171	228
Besökande i snitt/kväll	45	59	50
- varav flickor i %	34	31	40
- varav pojkar i %	66	69	70

Fritidsverksamhet	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Föreningsbidrag			
- antal bidragsberättigade föreningar	32	34	34
- antal medlemmar 7-25 år	5 180	5 200	5 200
- antal deltagartillfällen	20 470	20 500	20 500

2. Förväntade resultat

Nedan följer de av kommunfullmäktige fastställda inriktningsmålen, sorterade efter område. Nämnden redovisar sina förväntade resultat som ska bidra till att inriktningsmålen uppnås.

2.1 Område: Invånare

Inriktningsmål:

- Fler invånare upplever livskvalitet, välbefinnande och trygghet
- Fler invånare ska bli delaktiga i utbudet av kultur, idrott, rekreation och föreningsliv
- Fler invånare ska vara nöjda med kommunens service och hur behov och förväntningar tillgodoses
- Fler invånare anser att kommunen har en öppen dialog med invånare, företag och föreningar

Förväntade resultat:

- Fler invånare och nya grupper ska delta i kultur och fritids verksamhet.
- Fler nyanlända ska omfattas av verksamheten
- Antalet flickor som deltar inom idrott och öppen fritidsverksamhet ska öka.
- Under 2017 ska antal besökare vid kultur och fritids evenemang ha ökat med 5 % per verksamhet jämfört med 2015.

Kultur- och fritidsnämnden

- Antal deltagare i Musikskolans verksamhet ska under 2017 ökat med 5 % jämfört med 2015.
- Antalet brukare som är nöjda med utbud, service och bemötande inom kultur och fritid ska under 2018 ökat med 10 % jämfört med 2016.
- Fler invånare ska kunna involveras i nämndens berednings- och beslutsprocesser.

2.2 Område: Samhällsutveckling

Inriktningsmål:

- Kommunens attraktionskraft ska öka inom näringsliv, regional- och statlig förvaltning, utbildning, kultur och turism
- Fler attraktiva och energieffektiva boenden i hela kommunen
- Fler mötesplatser som är till för alla i hela kommunen

Förväntade resultat:

- Nämndens verksamheter, utbud och evenemang ska i ökad grad synliggöras.
- Biblioteket som mötesplats ska utvecklas för att nå fler.
- För att säkra anläggningarnas attraktivitet, öka tillgänglighet och möjliggöra för fler att delta ska ett program för fortsatt utveckling av Sportcentrum som mötesplats antas av nämnden senast första kvartalet 2017.
- För att erbjuda kommunens kulturliv möjlighet att utveckla den publika verksamheten och för att möjliggöra ett ökat utbud som lockar fler besökare ska nämnden aktivt verka för att kommunen under mandatperioden etablerar en ny stor, bred och centralt belägen mötesplats för kultur.

2.3 Område: Ekonomi

Inriktningsmål:

- Nämnderna ska hantera beslutade budgetmedel rationellt och effektivt, så att de gör mesta möjliga nytta för kommuninvånarna utifrån de uppgifter som kommunfullmäktige delegerat till dem
- Kommunens tillgångar och skulder ska förvaltas på ett betryggande och effektivt sätt
- Vänersborgs kommun ska i alla sammanhang ha en välskött ekonomi. All verksamhet ska

bedrivas i en anda av god ekonomisk hushållning och i enlighet med kommunfullmäktiges beslut om finansiella mål och ramar

Förväntade resultat:

- Arena Fritids intäkter ska under 2017 ökat med 2 % jämfört med 2015.
- Förvaltningens avtal och överenskommelser ska vara kvalitetssäkrade och följa de kommunala styrdokumenterna.

2.4 Område: Verksamhetsutveckling

Inriktningsmål:

- Medarbetarnas delaktighet, innovationskraft och kompetens ska stödjas och utvecklas
- Verksamheten ska i ökad grad utformas så att den inkluderar alla

Förväntade resultat:

- Medarbetarna ska, som en del i förvaltningens utvecklingsarbete, ges möjlighet att omvärldsbevaka i större utsträckning.
- Verksamheten ska vara tillgänglig och bedrivas så att alla invånare oavsett kön, funktionsvariation, etnisk tillhörighet, religion eller sexuell läggning ges möjlighet att delta.
- Antalet anställda som upplever att de har ork och energi kvar efter arbetsdagen ska öka under mandatperioden.
- Fler anställda ska ta del av nämndens arbete och känna trygghet med fattade beslut.

3. Verksamhetsförändring/ ramanpassning

Förvaltningen har av kultur- och fritidsnämnden fått i uppdrag att ta fram förslag till åtgärder samt konsekvensbeskrivning, för att få en verksamhet inom tilldelad budgetram för 2016. Samma förutsättningar gäller för 2017 om inte budgetmedel tillförs.

Kultur- och fritidsnämnden har tilldelats 100 581 Tkr i budget 2017. Då ingår justering av personalomkostnadspålägget, ett effektiviseringsbeting med 0,5 % av nettobudgeten samt överflyttning av budget från kommunstyrelsen som avser bidrag till föreningsarkivet.

Kultur- och fritidsnämnden har ansvar för många anläggningar, främst under Arena och fritid, som

Kultur- och fritidsnämnden

har ett stort investeringsbehov och då åtgärder vidtas medför det ökade driftskostnader.

På grund av utgående hyresavtal för bibliotekets lokaler måste nämnden ta beslut om bibliotekets placering senast 2018. Det krävs ett ökat budgetutrymme för att lyfta kärnverksamheten och uppfylla ställda resultatmål.

Ungdomsverksamheten har svårt att utföra sitt uppdrag inom tilldelad budgetram på grund av verksamhetsförändringar.

Tilldelade bidrag täcker en del av investeringen som avser tillgänglighetsanpassning på museet, men det innebär svårigheter med att klara den ökade driftskostnaden.

4. Ekonomiska resurser

4.1 Driftbudget

Anvisad budgetram 100 581 Tkr.

I **anvisningarna** justerades kultur- och fritidsnämndens budgetram ner med sammanlagt 296 Tkr. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 505 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg med 31 Tkr. Från kommunstyrelsen omfördelades budgeten för bidrag till föreningsarkivet med 240 Tkr.

Kultur- och fritidsnämndens förslag:

Kultur- och fritidsnämnden begär sammanlagt 4 000 Tkr i utökad budgetram. Utökningen avser 160 Tkr till nämnd och administration, 70 Tkr till kulturen, 2 800 Tkr till Arena och Fritid, 360 Tkr till fiske/fornvård och 240 Tkr till ungdom. Dessa verksamheter prognostiserar motsvarande underskott under 2016. Nämnden föreslår att budget för föreningsarkivet om 240 Tkr återgår till kommunstyrelsen. Kultur- och fritidsnämndens budget minskas med motsvarande.

Kultur- och fritidsnämnden begär slutligen att nämndens verksamheter slås ihop till en anslagsbindningsnivå.

Budgetberedningen föreslår att kultur- och fritidsnämndens budgetram utökas med 3 000 Tkr. Budgettillskottet om 240 Tkr för föreningsarkivets hyra

återförs till kommunstyrelsen. Nämndens ram justeras ned med 2 010 Tkr, då internräntan sänks.

Kultur- och fritidsnämndens samtliga verksamheter slås ihop till en anslagsbindningsnivå. Dock ska nämnden särredovisa kostnaderna för Bibliotek och kultur, Arena och fritid, Musik och ungdom i mål- och resursplan, årsredovisning samt i delårsrapporter.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kultur- och fritidsnämndens budgetram utökas med ytterligare 4 000 Tkr.

I övrigt fastställer kommunfullmäktige kultur- och fritidsnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 105 331 Tkr. Anslagsbindningsnivåerna justeras enligt budgetberedningens förslag.

Resultaträkning, Mkr

Resultaträkning	Bokslut	Budget	Budget
Mkr	2015	2016	2017
Statsbidrag	4,3	2,8	4,0
Övriga intäkter	17,8	15,2	18,1
Summa intäkter	22,1	18,1	22,1
Personalkostnader	33,3	33,2	33,3
Omkostnader	92,4	87,4	92,5
Avskrivning/Internränta	1,6	1,4	1,6
Summa kostnader	127,3	122,0	127,4
Nettokostnader	105,2	103,9	105,3

Budget per anslagsbindningsnivå, Mkr

Anslagsbindning	Intäkt	Kostnad	Netto
Mkr	2017	2017	2017
Kultur- och fritidsnämnden	22,1	127,4	105,3

Kultur och fritidsnämnden har en anslagsbindningsnivå men återkommer med en särredovisning av verksamheterna i samband med nämndens verksamhetsplan med detaljbudget för 2017.

4.2 Investeringsbudget

Inventarier

Finansiering av driftskostnader som följer av planerade investeringar kräver omprioriteringar inom befintlig budgetram.

Kultur- och fritidsnämnden

Fastighetsinvesteringar

I dialog med samhällsbyggnadsförvaltningen sammanställs behov av investeringar i hyrda fastigheter utifrån myndighetskrav och verksamhetsanpassning. Investeringar i fastigheter återfinns under samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget. Som en följd av det fortsatta arbetet med kommunens etablering av en ny mötesplats för kulturen i centrum behöver kultur- och fritidsnämnden begära medel 2017-2018 för att finansiera projekteringskostnader inför investeringarna. Hårda prioriteringar behöver göras gällande investeringsbehoven inom Arena och fritid för 2017. En preliminär beräkning ger en ökad hyra 2017 med 800 Tkr om hela budgeten för fastighetsinvesteringar nyttjas för 2016.

Sammanfattning, se investeringsbudgeten Del III.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

1. Verksamhetsbeskrivning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har kommunens uppdrag att arbeta för efterlevnaden av de lagar och förordningar som rör miljö- och hälsoskydd, avlopp, livsmedel, tobak, strålskydd, animaliska bi-produkter och naturvård.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens insatser styrs till stor del av inkommande ärenden såsom anmälningar, klagomål, strandskyddsdispenser, ansökningar och remisser. I nämndens verksamhet ingår också deltagande i kommunens utvecklingsarbete och framtagande av översikt- och detaljplaner, program, och andra övergripande dokument

Nämnden driver och deltar i olika projekt, ofta förvaltningsöverskridanden. Exempel på sådana projekt är naturvård, allergi och gröna skolgårdar. För att gynna ett barnperspektiv i samhällsutvecklingen, är det nämndens ambition att alltid prioritera tillsyn och annat arbetet som främjar en god utveckling av barnens ute- och innemiljöer och minskar kemiska och fysikaliska risker.

2. Förväntade resultat

Nedan följer de av kommunfullmäktige fastställda inriktningsmålen, sorterade efter område. Nämnden redovisar sina förväntade resultat som ska bidra till att inriktningsmålen uppnås.

2.1 Område: Invånare

Inriktningsmål:

- Fler invånare upplever livskvalitet, välbefinnande och trygghet

- Fler invånare ska bli delaktiga i utbudet av kultur, idrott, rekreation och föreningsliv
- Fler invånare ska vara nöjda med kommunens service och hur behov och förväntningar tillgodoses
- Fler invånare anser att kommunen har en öppen dialog med invånare, företag och föreningar

Förväntade resultat:

- Nämnden ska ha utfört 30 stycken tillsynsbesök så att större säkerhet nås vid försäljning av kemiska produkter.
- Nämnden ska genom information till alla förskolor öka kunskapen om riskerna med att barn exponeras för UV-ljus.
- Nämnden ska i sitt arbete öka fokus på värdet av ekosystemtjänster i ärenden, planer och samhällsplanering.
- Nämnden ska vara delaktig i att de kommunala naturreservaten underhålls och sköts.

2.2 Område: Samhällsutveckling

Inriktningsmål:

- Kommunens attraktionskraft ska öka inom näringsliv, regional- och statlig förvaltning, utbildning, kultur och turism
- Fler attraktiva och energieffektiva boenden i hela kommunen
- Fler mötesplatser som är till för alla i hela kommunen
- Det ska vara enklare för företag att etablera sig och verka i kommunen

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Förväntade resultat:

- Nämnden ska verka för att fler energieffektiva boenden byggs i kommunen.

2.3 Område: Ekonomi

Inriktningsmål:

- Nämnderna ska hantera beslutade budgetmedel rationellt och effektivt, så att de gör mesta möjliga nytta för kommuninvånarna utifrån de uppgifter som kommunfullmäktige delegerat till dem.
- Kommunens tillgångar och skulder ska förvaltas på ett betryggande och effektivt sätt.
- Vänersborgs kommun ska i alla sammanhang ha en välskött ekonomi. All verksamhet ska bedrivas i en anda av god ekonomisk hushållning och i enlighet med kommunfullmäktiges beslut om finansiella mål och ramar.

Förväntade resultat:

- Nämnden ska verka för en ökad förvaltningsöverskridande samverkan som ger effektiva och kvalitativa processer.

2.4 Område: Verksamhetsutveckling

Inriktningsmål:

- Medarbetarnas delaktighet, innovationskraft och kompetens ska stödjas och utvecklas
- Verksamheten ska i ökad grad utformas så att den inkluderar alla

Förväntade resultat:

- Kompetensutveckling ska ske enligt bedömt behov i kompetensutvecklingsplan.
- Nämnden ska verka för en ökad förvaltningsöverskridande samverkan som ger effektiva och kvalitativa processer.

2.4 Område: Medarbetare

Inriktningsmål:

- Vänersborgs kommun upplevs i högre grad som en attraktiv arbetsgivare.

Förväntade resultat:

- Alla medarbetare ska ha möjlighet att kompetensutvecklas, för att utvecklas i sin roll och öka sin flexibilitet.

3. Verksamhetsförändring/ ramanpassning

Effektiviseringsbetinget på 31 tkr uppnås delvis genom att öka antal debiterbara timmar inom vissa

tillsynsområden. Det är troligen också möjligt att avvakta med vissa materialinköp. En eventuell flytt av förvaltningen till andra lokaler kommer att innebära kostnader, och eventuellt ökade hyreskostnader. Båda dessa utgifter är i dagsläget svåra att förutse storleken på.

4. Ekonomiska resurser

4.1 Driftbudget

Anvisad budgetram 6 212 Tkr.

I **anvisningarna** justerades miljö- och hälsoskyddsnämndens budgetram ned med sammanlagt 38 Tkr. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 31 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg med 7 Tkr.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens förslag:

Miljö- och hälsoskyddsnämndens budgetförslag ligger inom ram.

Budgetberedningen föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämndens budgetram justeras ned med 13 Tkr då internräntan sänks.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer miljö- och hälsoskyddsnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 6 199 Tkr.

Resultaträkning, Mkr

Resultaträkning Mkr	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Statsbidrag	0,0	0,0	0,0
Övriga intäkter	0,0	2,3	0,0
Summa intäkter	2,3	2,3	2,3
Personalkostnader	6,9	7,3	7,3
Omkostnader	1,4	1,2	1,2
Avskrivningar/internränta	0,0	0,0	0,0
Summa kostnader	8,3	8,5	8,5
Nettokostnader	6,0	6,2	6,2

Revisionen och Valnämnden

Revisionen

1. Verksamhetsbeskrivning

Kommunens revisorer ska enligt kommunallagen granska kommunstyrelsens och övriga nämnders verksamhet. Härvid ska revisorerna

- pröva om verksamheten utövas på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- granska om räkenskaperna är rättvisande och nämndernas kontroll är tillräcklig
- följa om kommunstyrelsens och nämnders beslut överensstämmer med för verksamheten gällande bestämmelser

Revisorerna är sju till antalet och väljs av kommunfullmäktige. Till hjälp för sin verksamhet anlitar de utomstående fackrevisorer från Öhrlings Pricewaterhouse Coopers.

2. Ekonomiska resurser

Anvisad budgetram 1 183 Tkr.

I **anvisningarna** justerades revisionens budgetram ned med 11 Tkr med anledning av effektiviseringsbetinget.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer revisionens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna till 1 183 Tkr.

Resultaträkning revisionen, Mkr

Resultaträkning Mkr	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Summa intäkter	0,0	0,0	0,0
Personalkostnader	0,4	0,4	0,4
Omkostnader	0,7	0,8	0,8
Summa kostnader	1,1	1,2	1,2
Nettokostnader	1,1	1,2	1,2

Valnämnden

1. Verksamhetsbeskrivning

Valnämnden har tre ledamöter (och tre ersättare). Nämnden svarar för genomförandet av allmänna val.

2. Ekonomiska resurser

Anvisad budgetram 442 Tkr.

I **anvisningarna** justerades valnämndens budgetram ned med 2 Tkr med anledning av effektiviseringsbetinget.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer valnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 442 kr.

Resultaträkning valnämnden, Mkr

Resultaträkning Mkr	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Summa intäkter	0,0	0,0	0,0
Personalkostnader	0,1	0,4	0,4
Omkostnader	0,0	0,0	0,0
Summa kostnader	0,1	0,4	0,4
Nettokostnader	0,1	0,4	0,4

Samhällsbyggnadsnämnden

1. Verksamhetsbeskrivning

1.1 Nämnd och förvaltningsgemensamt

Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för följande verksamheter:

- Förvaltningsledning för samhällsbyggnad
- Gatue- och väghållning
- Parkverksamhet
- Övrig verksamhet inom gatuenheten, enskild väghållning, trafikfrågor, bidrag m.m.
- Teknik- och utredningsenhet
- Fastighetsförvaltning
- Lokalvård
- Måltidsproduktion
- Tryckeri
- Verksamhetsvaktmästeri
- Reception
- Konferensservice
- Bilpool
- Renhållningsverk
- Vatten- och avloppsverk

Förvaltningsledningens uppgift är att leda förvaltningens verksamhet i enlighet med samhällsbyggnadsnämndens beslut och intentioner.

1.2 Administrativa enheten

Administrativa enheten arbetar gentemot förvaltningens chefer med rådgivning och stöd i såväl strategiska som operativa frågor inom områdena personal, ekonomi, utveckling och kommunikation. På enheten handläggs och kvalitetssäkras även nämnds- och ledningsadministration.

1.3 Gatuenheten

Gatue- och väghållning, parkverksamhet samt övrig verksamhet, såsom bidrag till enskild väghållning, underhåll av badplatser, skötsel av kommunens rekreationsskog, m.m. är verksamheter inom gatuenheten. Drift av gator/vägar samt parker utförs av enheten. Viss verksamhet, som inte direkt är gatue- eller parkunderhåll, sköts också av gatuenheten såsom torg, julgranar och flaggning. Enheten har även ansvar för båtplatser åt fritidsbåtar. Trafikärenden bereds inför politiska beslut. Dessutom utförs trafikmätningar samt inhämtande av grunddata om trafiken. Beslut fattas om vissa tillstånd samt dispenser. Vidare ansvaras för ärenden avseende disposition av allmän plats samt flyttning av fordon. Parkeringsövervakning utförs av extern entreprenör.

1.4 Fastighetsenheten

Fastighetsenheten ansvarar för förvaltningen av kommunens fastigheter såsom skolor, förskolor, särskilt boende, offentliga toaletter och övriga förvaltningsbyggnader. Dessa omfattar ett drygt hundratal fastigheter på tillsammans ca 180 000 m². Därtill kommer kommunens idrotts/fritidsanläggningar med bl.a. Arena Vänersborg. De utgör ytterligare ca 50 000 m². Fastighetsenheten är dessutom upphandlare och projektledare för ny- och ombyggnation av kommunens byggnader. Denna del omfattar cirka 20 projekt per år. Exploatering av nya bostads- och industriområden ingår i uppdraget, liksom köp och försäljning av hela eller delar av fastigheter samt för-

Samhällsbyggnadsnämnden

säljning av tomter. Fastighetsenheten ansvarar vidare för bostadsanpassningsbidragen. Enheten utreder och beslutar om anpassningsbidrag i eget boende enligt lag (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag. Fastighetsenheten förvaltar 1 500 hektar av kommunens rekreationsskog.

1.5 Tekniska

Enheten utreder, projekterar och kostnadsberäknar anläggningsarbeten för bl.a. gator, VA-ledningar, gång- och cykelvägar och parker. Enheten utför, i egen regi, en stor del av de nyanläggningsarbeten som rör gator, vägar och ledningsnät. Utöver det ansvarar enheten bl.a för följande uppdrag; upphandling, bygglösning och kontroll av anläggningsarbeten. Medverkan sker också vid planarbete och vid genomförande av beslutade åtgärder.

1.6 Serviceenheten

Serviceenheten ansvarar för lokalvård och vaktmästeri i de flesta av kommunens lokaler såsom skolor, förskolor, äldreboenden, fritidsfastigheter och förvaltningar. Dessutom ansvarar enheten för teleservice, som omfattar reception och telefonväxel, samt uthyrning av lokaler. Inom enhetens verksamhetsområde finns också kommuntryckeriet och kommunhusets cafeteria.

Enheten ansvarar därtill för större delen av administrationen kring kommunens fordon samt upphandling av kommunens fordonspark som innefattar personbilar och lätta lastbilar, totalt ca.180 fordon.

1.7 Kostenheten

Kostenheten svarar för produktion och distribution av måltider och råvaror till barnomsorg, grundskola, vård- och omsorg, Kunskapsförbundet Väst och Vänersnäs Montessoriskola. Verksamheten finansieras av intäkter från kunderna. Avtal skrivs mellan kund och leverantör. Kostenheten producerar ca 1 miljon måltider per år.

1.8 Vänersborgs kretslopp och vatten

Vänersborgs Kretslopp & Vatten är två balansräkningsenheter som organisatoriskt samlar VA- och renhållningskollektivets kunder i en verksamhet. Verksamheten omfattar produktion och distribution av rent vatten samt avledning av avloppsvatten

till den nivå myndigheterna har fastställt. Den omfattar även omhändertagande av hushållsavfall, latin och återvinningsbart material. Återvinningen sker på uppdrag av producenternas materialbolag.

Vänersborgs Kretslopp & Vatten startade 2010 utbyggnaden av VA-ledningar från Vänersborg och utmed Vänerens kust, upp till Rörvik. Projektet "VA längs Vänerkusten" beräknas pågå fram t.o.m. år 2018. I och med utbyggnaden av VA-ledningar ges bättre förutsättningar för utökad bebyggelse utmed Vänerkusten. T.ex. kan fritidsboende omvandlas till permanentboende, dåliga avlopps-lösningar kan ersättas med kommunalt spillvatten och vatten från egna brunnar kan ersättas med kommunalt vatten. I VA-utbyggnaden ingår också att skapa en trygg vattenförsörjning för Vänersborgs kommun och dess invånare.

Jämförelsetal

Fastigheter och Kost och service	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Verksamhetsfastigheter			
Skolor och förskolor, yta kvm	98 060	108 523	105 843
Omsorgsfastigheter, yta kvm	20 819	20 399	20 399
Övriga, yta kvm	83 216	83 216	83 216
Fastighetsunderhåll kr/kvm	164	182	182
Kost och service			
Måltider antal 1000-tal portioner/år	1 157	1 076	1 076
Städyta kvm per dag	93 400	97 000	97 000

2. Förväntade resultat

Nedan följer de av kommunfullmäktige fastställda inriktningsmålen, sorterade efter område. Nämnanden redovisar sina förväntade resultat som ska bidra till att inriktningsmålen uppnås.

2.1. Område: Invånare

Inriktningsmål:

- Fler invånare upplever livskvalitet, välbefinnande och trygghet
- Fler invånare ska bli delaktiga i utbudet av kultur, idrott, rekreation och föreningsliv
- Fler invånare ska vara nöjda med kommunens service och hur behov och förväntningar tillgodoses
- Fler invånare anser att kommunen har en öppen dialog med invånare, företag och föreningar

Samhällsbyggnadsnämnden

Förväntade resultat:

- Fortsatt utbyggnad av trygghetsbelysning i kommunen.
- Andelen ekologiska och närproducerade livsmedel ska utgöra minst 25 % av den totala andelen livsmedelsinköp.
- Fortsätta arbetet med social hänsyn/inkludering så att fler människor hjälps in i arbete.
- Kommunens naturmiljöer ska vara tillgängliga för alla och det ska vara enkelt för alla invånare att ta sig till fots, med cykel eller med kollektivtrafik till grönområden och strandmiljöer.
- Ökad samverkan i tidigt skede med Kultur- och fritidsförvaltningen för att få till bra evenemang.
- Fler invånare ska uppleva bra bemötande och ett snabbt, tydligt och kompetent agerande i kontakter och ärenden med kommunens representanter.
- Fler dialoger ska genomföras, som en del i beslutsprocessen.

2.2 Område: Samhällsutveckling

Inriktningsmål:

- Kommunens attraktionskraft ska öka inom näringsliv, regional- och statlig förvaltning, utbildning, kultur och turism
- Fler attraktiva och energieffektiva boenden i hela kommunen
- Fler mötesplatser som är till för alla i hela kommunen
- Det ska vara enklare för företag att etablera sig och verka i kommunen

Förväntade resultat:

- Inköp och försäljning av mark för verksamhet och boende ska öka.
- Kommunens attraktionskraft ska öka genom verkställighet av blåplanen.
- Fler attraktiva och energieffektiva boenden ska ges möjlighet att komma till stånd genom verkställighet av blåplanen.
- Energioptimering ska prioriteras vid renovering och nybyggnation av kommunala boenden.
- Platser för spontanaktiviteter ska finnas i alla kommundelar.
- Förvaltningen ska aktivt medverka i utformningen av Kulturaxeln.

- Förvaltningen ska bidra till att förbättra kommunens placering i rankingen enligt Svenskt näringsliv.

2.3 Område: Ekonomi

Inriktningsmål:

- Nämnderna ska hantera beslutade budgetmedel rationellt och effektivt, så att de gör mesta möjliga nytta för kommuninvånarna utifrån de uppgifter som kommunfullmäktige delegerat till dem
- Kommunens tillgångar och skulder ska förvaltas på ett betryggande och effektivt sätt
- Vänersborg ska i alla sammanhang ha en välskött ekonom. All verksamhet ska bedrivas i en anda av god ekonomisk hushållning och i enlighet med kommunfullmäktiges beslut om finansiella mål och ramar

Förväntade resultat:

- Verkställighet av energiplanen ska ske och arbetet med förvaltningens energieffektiviseringar ska delges intressenter.
- Arbetssätt och arbetsformer ska utvecklas för att bidra till effektivare verksamhet.
- Fastigheter, gator och ledningsnät etc. ska förvaltas på ett långsiktigt ekonomiskt optimalt sätt.
- Nämnden ska ha full kostnadstäckning för avgiftsfinansierad verksamhet och samverkan över nämndgränser och förvaltningar ska ske för att på bästa sätt uppnå Kommunfullmäktiges mål.
- Förvaltningens kunskap i ekonomistyrning och ekonomifrågor ska öka.

2.4 Område: Verksamhetsutveckling

Inriktningsmål:

- Medarbetarnas delaktighet, innovationskraft och kompetens ska stödjas och utvecklas
- Verksamheten ska i ökad grad utformas så att den inkluderar alla

Förväntade resultat:

- Fler medarbetare ska uppleva att deras delaktighet, innovationskraft och kompetens utvecklas och tas tillvara i arbetet på förvaltningen.
- Ökad samverkan med övriga nämnder och förvaltningar ska ske.

Samhällsbyggnadsnämnden

- Verka för att fler personer som har svårigheter att nå ut på reguljär arbetsmarknad ges möjlighet till sysselsättning som kan stärka dem i deras strävan att erhålla tillsvidareanställning.

2.5 Område: Medarbetare

Inriktningsmål:

- Vänersborgs kommun upplevs i högre grad som en attraktiv arbetsgivare

Förväntade resultat:

- Förvaltningen ska erbjuda medarbetarna ett hållbart arbetsliv där ohälsotalen sjunker, där målen för verksamheten tydliggörs och där upplevelsen av ork och energi ökar.
- Anställningsförhållanden i form av flexibilitet, sysselsättningsgrader, kompetensutveckling mm. ska vara utformade så att det lockar personal till våra verksamheter.

3. Verksamhetsförändring/ Ramanpassning

3.1 Gatuenheten

I enlighet med beslut om anvisningar budget 2017, ekonomisk plan 2018-2021, sägs det att om samhällsbyggnadsnämnden gör investeringar av näringspolitiska skäl så har kommunstyrelsen ett medansvar för att budgettäckning sker av kapitalkostnader. Därav begär samhällsbyggnadsnämnden en höjning av driframen med 1,6 Mkr, avseende kapitalkostnader förorsakade av projekten plantaget i kulturaxeln, vägar inom Holmenområdet i Vargön samt rondell vid Korseberg. Därutöver begärs 0,1 Mkr för övrigt underhåll av vägarna inom Holmenområdet då det är en tämligen lång vägsträcka som anlagts.

3.2 Fastighetsenheten

Vidare så föreslås att samhällsbyggnadsnämnden äskar 0,6 Mkr avseende en tjänst som lokalsamordnare som innefattar bland annat att hitta lämpliga lokaler till verksamheterna då detta inte finns inom det kommunala beståndet, hantering av externa hyreskontrakt. Det finns starka behov från socialförvaltning, barn- och utbildningsförvaltning att få hjälp av en samordnare som har stora kunskaper inom fastighet och hyresrätt.

3.3 Administrativa enheten

Enligt budgetanvisningarna minskas samhällsbyggnadsnämndens driftram med 369 Tkr. Samhällsbyggnadsnämndens föreslås att minska nämnd/administration/förvaltningsövergripande kostnader med nämnda belopp. Verksamheten hade ett visst överskott föregående år, exempelvis fanns inga kostnader för någon större utredning/konsultuppdrag. Samhällsbyggnadsnämnden har önskat en viss buffert för oförutsedda kostnader. Det har blivit tydligare under senare tid att den förhållandevis fåtaliga administrativa enheten inom samhällsbyggnad förefaller otillräcklig. Utökade administrativa uppgifter såsom revidering av investeringsbudgeten, den utökade användningen av ledningssystemet Stratsys, uppföljning av våra entreprenörer, ökad ekonomisk kontroll, tillgänglighetsdatabas, ökad begäran av utlämnade av allmänna handlingar, ökad andel upphandlingar gör att behovet av utökning av personalstyrkan blivit tydligare. Vid en reduktion med ovannämnda belopp finns medel kvar att täcka en tjänst, men inget ytterligare.

3.4 Taxor

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår att inför år 2017 höja anläggningsavgifterna i VA-taxan med 5 %.

4. Ekonomiska resurser

Anvisad budgetram 73 417 Tkr.

I **anvisningarna** justerades samhällsbyggnadsnämndens budgetram ned med sammanlagt 419 Tkr. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 369 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg med 50 Tkr.

Samhällsbyggnadsnämndens förslag:

Samhällsbyggnadsnämnden begär totalt 2 300 Tkr i utökad budgetram. Det avser 1 600 Tkr för kapitalkostnader inom gata/park för rondell vid Korseberg, Holmenområdet i Vargön och arbeten i Plantaget. 100 Tkr avser övrigt underhåll Holmenområdet, då detta är en förhållandevis lång vägsträcka. Resterande 600 Tkr avser tjänst som lokalsamordnare.

Samhällsbyggnadsnämnden

Budgetberedningen föreslår att samhällsbyggnadsnämndens budgetram utökas med 2 000 Tkr till Villa Björkås. Nämnden får ett tillfälligt anslag om 10 000 Tkr under 2017 varav 7 000 Tkr avser underhåll av fritidsfastigheter och 3 000 Tkr avser gatuunderhåll. Nämndens ram justeras ned med 1 238 Tkr, då internräntan sänks.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer samhällsbyggnadsnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 84 179 Tkr.

Samhällsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att avyttra eller upplåta del av Vargöns industriområde till lämplig intressent för att investera i och bedriva hamnverksamhet.

Resultaträkning, Mkr

Skattefinansierad verksamhet

Mkr	2015	2016	2017
Statsbidrag	4,5	5,1	3,5
Övriga intäkter	298,8	442,3	310,9
Summa intäkter	303,3	447,4	314,4
Personalkostnader	107,9	130,2	110,5
Omkostnader	178,2	284,1	209,7
Ränta	34,8	31,2	15,0
Avskrivningar	59,6	74,7	63,4
Summa kostnader	380,5	520,2	398,6
Nettokostnader	77,2	72,8	84,2

Taxefinansierad verksamhet Renhållningsverk

Resultaträkning	Bokslut	Budget	Budget
Mkr	2015	2016	2017
Summa intäkter	26,8	27,5	27,5
Personalkostnader	9,2	8,6	8,6
Omkostnader	15,5	17,4	17,5
Ränta	0,0	0,2	0,1
Avskrivningar	1,5	1,3	1,3
Summa kostnader	26,2	27,5	27,5
Nettokostnader	-0,6	0,0	0,0

Taxefinansierad verksamhet VA-verk

Resultaträkning	Bokslut	Budget	Budget
Mkr	2015	2016	2017
Summa intäkter	48,8	48,6	49,5
Personalkostnader	11,8	10,3	10,5
Omkostnader	23,8	23,7	24,3
Ränta	4,9	4,6	4,2
Avskrivningar	9,8	10,0	10,5
Summa kostnader	50,3	48,6	49,5
Nettokostnader	1,5	0,0	0,0

Budget per anslagsbindningsnivå, Mkr

Anslagsbindning	Intäkt	Kostnad	Netto
Mkr	2017	2017	2017
Nämnd och administration	0,2	5,9	5,7
Gator och vägar/park/tekniska	21,4	79,6	58,2
Fastighetsenhet	177,0	195,6	18,6
Kost-/serviceenheter	135,6	137,3	1,7
S:a skattefinansierad verks	334,2	418,4	84,2
Renhållningsverk	27,5	27,5	0,0
VA-verksamhet	49,5	49,5	0,0
S:a taxefinansierad verks	77,0	77,0	0,0
Summa	411,2	495,4	84,2

5. Investeringsbudget

Enligt budgetanvisningarna ska investeringarnas konsekvenser för driftbudgeten anges.

Investerings- eller exploateringsprojekt med stor omslutning ökar kapitalkostnaderna. För inte samhällsbyggnadsnämnden täckning för dessa påverkas självfallet övriga driftkostnaderna då kapitalkostnaderna tar en större andel av den totala ramen. T.ex. kommer gatubyggnationen inom Holmenområdet i Vargön att ge en årlig kapitalkostnad på ca 0,6 Mkr. Därtill kommer övrigt vägunderhåll i form av snö/halkbekämpning, renhållning osv. För rondellen vid Korseberg är det ungefär samma belopp. Investeringarna i plantaget genererar kapitalkostnader i storleksordningen 0,4 Mkr per år. Oftast är större investeringar initierade av andra än samhällsbyggnadsnämnden.

Nybyggnation av gatu- och parkanläggningar inom ett exploateringsområde ökar kapital- och

Samhällsbyggnadsnämnden

övriga driftkostnader för gatuenheten, denna kostnad finns under minst 33 år framåt vilket för närvarande är avskrivningstiden för gator/vägar. Försäljning av tomter är en driftintäkt, dessa matchar inte kostnaderna då intäkten vanligtvis uppstår under några få år eller med en ojämn periodicitet. Rådande redovisningsprinciper gör att försäljningsintäkten inte får periodiseras över tiden. Av de ca 41,0 Mkr som finns i budgeten för vägunderhåll utgör kapitalkostnaderna 15,2 Mkr eller 37% vilket får anses som en hög andel. Det är exempelvis ett belopp som är tre gånger så stort som det årliga beloppet för asfaltbeläggning.

I kommunstyrelsens budgetanvisningar behandlar stycket 3.7 investeringsbudgeten, texten är starkt koncentrerad till fastighetsinvesteringar, dessa är vanligtvis inget ”bekymmer” för samhällsbyggnadsnämnden såtillvida att ökade kostnader ersätts med en ökad hyresintäkt. Däremot utgör ökade kapitalkostnader samt övriga driftkostnader inom gata/park en avsevärd belastning. Sett ur ett mycket snävt perspektiv skulle ingenting investeras inom gata/park då de medel som finns behövs till det redan befintliga, detta skulle dock medföra andra icke önskvärda konsekvenser såsom ingen ytterligare utökning av exploateringsområden för bostäder eller industri och därtill ytterligare negativa konsekvenser. Om budgetberedningen/kommunstyrelsen bedömer att det ej finns möjlighet att täcka de ökade driftkostnaderna i projekt av ovan nämnda storlek bör investeringen noga övervägas då driftkostnaderna ter sig alltför höga.

Socialnämnden

1. Verksamhetsbeskrivning

Socialförvaltningen är indelad i fem avdelningar och leds av en förvaltningschef samt fem avdelningschefer, som tillsammans med medicinskt ansvarig sjuksköterska utgör förvaltningens ledningsgrupp. Socialförvaltningen arbetar på uppdrag åt socialnämnden och innefattar vård och omsorg, omsorg om funktionshindrade, individ och familjeomsorg, arbetsmarknadsavdelning samt administrativ avdelning. Nämnden har att förhålla sig till lagrummen SoL, LVU, LVM, LSS, HSL, delar av skollagen samt arbetsmarknads- och integrationsfrågor.

Vård och omsorg (VoO) ansvarar för att ge äldre och andra i behov av stöd, vård och omsorg, en god omvårdnad och hälso- och sjukvård. I ansvaret ingår också förebyggande verksamhet och stöd till anhöriga. Varje människa ska få möjlighet att leva och verka i sin invanda miljö under så normala levnadsomständigheter som möjligt. Insatser är individuellt utformade och ges i den enskildes hem, i dagverksamhet samt i särskilt boende.

Individ- och familjeomsorgen (IFO) ansvarar både för förebyggande verksamhet, individuellt inriktat utrednings- och behandlingsarbete, boende för ensamkommande barn samt akut- och träningsboende för personer med missbruksproblematik. Till verksamheten hör även familjerättsliga uppgifter, samordningsansvar för det drogförebyggande arbetet och serveringstillstånd. De två sistnämnda verksamheterna planeras under 2016 omorganiseras till att organiseras under KS-förvaltning respektive administrativa avdelningen inom socialförvaltningen.

Omsorg om funktionshindrade (OoF) ansvarar för insatser enligt lagen om stöd och service till vissa

funktionshindrade (LSS). Insatser ges utifrån individuella behov, där brukaren har ett stort inflytande över insatsens utformning. Avdelningen ansvarar även för stöd enligt Socialtjänstlagen (SoL) till psykiskt funktionshindrade samt färdtjänst och riksfärdtjänst.

Arbetsmarknadsavdelningens (AMA) insatser syftar till att erbjuda och ge stöd till personer som inte kommit in på eller som förlorat kontakten med arbetsmarknaden meningsfullt arbete, praktik eller utbildning. Insatserna ska i möjligaste mån leda till att personen får en anställning. Personer med en svag ställning på arbetsmarknaden t.ex. långvarigt arbetslösa, personer med funktionsnedsättning, arbetshinder och personer med behov av skyddade anställningar utgör målgrupp för arbetsmarknadsavdelningen. Insatserna är ett komplement till den statliga arbetsmarknadspolitiken.

Nyckeltal/jämförelsetal

Vård och omsorg (äldre)	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Äldreboende platser 1)	492	492	507
Korttidsplatser 2)	34	34	34
Hemtjänst timmar 3)	281 000	281 000	281 000
Antal besökande dagverksamhet	7 214	7 300	7 300
Medicinskt färdigbehandlade	1 335	1 300	1 300
Antal vård dagar med betalansvar	565	342	340

1) 15 boendeplatser tillkommer hösten 2017

2) Korttidsplatser, 3,5 platser disponeras av Trollhättans stad

3) Möjliga/verkställda timmar

Hem för vård och boende (HVB)	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Antal vård dagar, barn 0-21 år	3 994	2 700	2 700
Antal vård dagar, vuxna	1 195	2 500	2 500
Antal vård dagar, familjehem	27 298	21 000	21 000

Socialnämnden

Omsorg om funktionshindrade	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Antal boendebeslut enl LSS	149	149	153
Antal boendebeslut enl SoL	31	30	36
Antal boendestödsbeslut enl SoL	86	85	90
Antal tillgängliga bostäder 4)	157	161	173
Köpta externa platser 5)	18	18	9
Personer med personlig assistans, SFB	59	56	56
Personer med personlig assistans, LSS	16	12	12
Antal beslut daglig verksamhet, LSS	145	150	155

4) +6 pl. Tegelbruksvägen, +6 pl. Nytida

5) Här ingick t.o.m. 2016 6 pl. på Nytida Brålanda

Individ- och familjeomsorg	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Försörjningsstöd			
Antal bidragshushåll	759	810	810
Försörjningsstöd, Mkr netto	31	35	35
Flyktingverksamhet			
Antal mottagna flyktingar 6)	345	390	420
Antal mottagna ensamkommande barn och ungdomar	155	135	135

6) Kommunplacerade

Arbetsmarknadsavdelningen	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Antal anvisade personer	1 504	1 490	1 490

2. Förväntade resultat

Nedan följer de av kommunfullmäktige fastställda inriktningsmålen, sorterade efter område. Nämnden redovisar sina förväntade resultat som ska bidra till att inriktningsmålen uppnås.

2.1 Område Invånare

Inriktningsmål:

- Fler invånare upplever livskvalitet, välbefinnande och trygghet
- Fler invånare ska bli delaktiga i utbudet av kultur, idrott, rekreation och föreningsliv
- Fler invånare ska vara nöjda med kommunens service och hur behov och förväntningar tillgodoses

Förväntade resultat:

- Minskad överkonsumtion av läkemedel.
- Ökat inflytande och delaktighet i erbjudanden och insatser.
- Förbättrad livssituation för anhöriga till personer med funktionsnedsättning.
- Andel som når egen försörjning ökar.

2.2 Område Samhällsutveckling

Inriktningsmål:

- Kommunens attraktionskraft ska öka inom näringsliv, regional- och statlig förvaltning, utbildning, kultur och turism
- Fler attraktiva och energieffektiva boenden i hela kommunen
- Fler mötesplatser som är till för alla i hela kommunen

Förväntade resultat:

- Skapa värdiga boenden för socialnämndens målgrupper.
- Ökad möjlighet till boendekarriär.

2.3 Område Ekonomi

Inriktningsmål:

- Nämnderna ska hantera beslutade budgetmedel rationellt och effektivt, så att de gör mesta möjliga nytta för kommuninvånarna utifrån de uppgifter som kommunfullmäktige delegerat till dem

Förväntade resultat:

- God ekonomisk hushållning inom givna resurser.

2.4 Område Verksamhetsutveckling

Inriktningsmål:

- Medarbetarnas delaktighet, innovationskraft och kompetens ska stödjas och utvecklas

Förväntade resultat:

- Effektivare tjänster och omsorg för brukaren.

2.5 Område Medarbetare

Inriktningsmål:

- Vänersborgs kommun upplevs i högre grad som en attraktiv arbetsgivare

Förväntade resultat:

- Sänka sjukfrånvaron.
- Fler medarbetare upplever ett hållbart arbetsliv.

3. Verksamhetsförändring/ Ramanpassning

3.1 Förvaltningsövergripande

Socialtjänstens verksamhet styrs till övervägande del av lagstiftning. De faktorer som utöver lagar

Socialnämnden

mest påverkar behovet av resurser är befolkningsutveckling, arbetsmarknad, avtal och överenskommelser med andra myndigheter. Vid sidan av de uppdrag som är styrda från lagstiftning finns uppdrag i form av kommunpolitiska mål och förväntade resultat.

Utöver gällande lagstiftning har regeringen och SKL under senare år tecknat en rad överenskommelser som genom bidrag, i form av tillfälliga ekonomiska medel, ska få kommunerna att utveckla verksamheterna i den riktning som efterfrågas. Främst gäller detta äldreomsorg, socialpsykiatri, missbruks- och barnavård, men också andra områden. Dessa utvecklingsområden fordrar insatser, och kostnaderna täcks initialt av bidragen. Nya arbetsmetoder och uppföljningar implementeras i ordinarie verksamhet som sedan drivs utan bidrag. Detta belastar verksamheten ekonomiskt, då resurstilldelning efter stimulansmedlens upphörande inte skett.

Socialstyrelsen har genom föreskrifter, råd och anvisningar i ökad utsträckning också sökt styra insatser i viss riktning, till vissa metoder och bemaning. Ledningssystem för kvalitetsarbete är framtaget och under implementering utifrån Socialstyrelsens föreskrifter.

Inom hälso- och sjukvårdens område medför kortare vårdtider på sjukhus, att den kommunala hemvården/hemsjukvården möter nya patientkategorier och också patienter med mer avancerade vårdbehov. En rad avtal har tecknats med regionen på olika nivåer om samverkan, för att patienter inte ska uppleva vårdgivargränser. Hälso- och sjukvårdsavtalet inom Västra Götalandsregionen revideras under 2016. Ekonomiska förutsättningar för respektive huvudman sätter ändå gränser för hur samarbetet kan genomföras i praktiken och ett utförande av en mer avancerad sjukvård påverkar kommunens ekonomi samt verksamhet. Ändringar i betalningsansvarslagen kan framöver påverka förvaltningens arbetssätt för medicinskt färdigbehandlade personer samt kostnaden för betal dagar.

Avtalet med regionen om samverkande sjukvård för sjuksköterskeinsatser kommer förändras från 1 juli 2016. Regionen har aviserat att de kommer minska sin ersättning.

Den tekniska utvecklingen, främst inom IT-området, ställer krav på leasing av datorer och programvaror för lagstadgad dokumentation av utredningar och insatser utifrån SoL, LSS och HSL samt personalrapportering. En utökad del av arbetstiden för flertalet personalkategorier ägnas åt administration och registreringsarbete, vilket gör att mindre tid kan läggas på kärnverksamheten. Kostnaderna för IT har under den senaste fem åren ökat från 1,9 Mkr till 6,0 Mkr för socialförvaltningens del. Förvaltningen prognosticerar ett underskott om ca 2,0 Mkr. Anpassning inom ram har genomförts för att ha budgettäckning för kostnaden, vilket inneburit att medel har fått föras över från verksamhet till IT-kostnader. Full täckning saknas i budget trots omfördelning. Om ramökning inte sker kan förvaltningen komma att behöva göra ytterligare omfördelningar, vilket kommer påverka kärnverksamheten.

Kostnaderna för ekonomiskt bistånd har fortsatt att sjunka, utifrån ett kvalitativt metodiskt arbete, men de närmaste åren är svårprognostiserade. Arbetslösheten har börjat att minska i vårt område och då framför allt ungdomsarbetslösheten. I dagsläget bedöms att de statliga intäkterna kommer att minska, vilket får konsekvenser för arbetsmarknadsavdelningens verksamhet. Utifrån ovanstående samt utifrån det ökade behov som råder i Vänersborg av satsningar för att rusta enskilda till inträde på arbetsmarknaden, bedöms att arbetsmarknadsavdelningens verksamhet behöver ett ramtillskott för att kunna möta behovet.

Vilka konsekvenser Migrationsverkets anläggningsboende för asylsökande i kommunen samt den ökade invandringen på sikt kommer att få på försörjningsstödskostnaderna är ännu svåra att beräkna. Arbetsförmedlingen har aviserat att ett flertal personer som under 2016 lämnar etableringsfasen står utan anställning.

Ett ökat antal personer som får permanent uppehållstillstånd, och har önskan om att bosätta sig i Vänersborg ställer krav på boendeplanering i kommunen. Då det i dagsläget saknas bostäder står personer, och riskerar personer stå utan, vilket får konsekvenser för socialförvaltningen. Som en konsekvens av ekonomiskt kärva villkor för många personer och familjer kan också behovet av andra insatser inom Individ- och familjeomsorgen

Socialnämnden

komma att bli aktuella, såväl för enskilda vuxna, föräldrar samt barn och unga.

Många lokalfrågor kräver snara lösningar. I boendeplanen har socialnämnden lagt förslag på om- och tillbyggnader samt nya objekt för att leva upp till socialtjänstlagens och arbetsmiljölagsstiftningens krav. Boendeplanen revideras under 2016. Utöver boendeplanen finns akuta behov av boendelösningar för bland annat de familjer som kommer till Vänersborg på anknytning. I dagsläget löses boendet genom hotell eller vandrarhem, vilket är ekonomiskt kostsamt samt inte förenligt med ett barnperspektiv. Utökade och ändamålsenliga lokaler för en hemvårdsgroup inom vård- och omsorg är av akut karaktär. Kring detta finns en planering, vilken kommer att generera en bättre arbetsmiljö, ett bättre mottagande av de som söker verksamheten samt eventuellt högre hyreskostnader.

Inom ramen för Samverkan Vänersborg har socialnämnden tillsammans med barn- och utbildningsnämnden, regionen och Kunskapsförbundet Väst flertalet aktiviteter pågående i samverkan för föräldrar, barn och unga. Under 2016 har den politiska styrgruppen valt ut fyra fokusområden, vilka är; Integration, Ungas psykiska ohälsa (självskadebeteende), Skolnärvaro (Kommunala aktivitetsansvaret/s.k. drop-outs), Första linjen/Familjens hus

Förvaltningsledningen har tillsammans med samtliga chefer sett över organiseringen och identifierat behov av förändringar. Förvaltningen ska också inlemma entreprenaderna i Brålanda i egen regi 1 februari 2017. Inför 2017 kommer därför vård och omsorgs avdelning delas i två, samt inkludera delar såsom biståndsenhet OoF och bemanningsenhet OoF till samma verksamheter inom VoO. Då verksamheten växer i antal medarbetare är det viktigt att följa, och över tid, bedöma behovet av eventuella förstärkningar/omfördelning avseende administrativa stödfunktioner.

Förvaltningen har en utmaning i att trygga personalförsörjningen gällande flera roller. Det finns idag konkurrens om jobben, vilket ställer krav på strategiskt arbete gällande rekrytering, behålla medarbetare samt löneutveckling.

3.1.1 Ekonomiska förutsättningar

Socialförvaltningen har presenterat resursbehov 2017-2021 för kommunstyrelsens budgetberedning. Budget 2017 är lagd inom föreslagen ram och de beräkningar som är gjorda utgår från lag och författningskrav, avtal med andra huvudmän, lokala politiska mål och demografiska förändringar. För 2018-2021 tillkommer ytterligare behov framför allt kopplade till om- och tillbyggnader av boenden inom de olika verksamheterna.

Utöver föreslagen budgetram 2017 finns osäkra poster i befintlig verksamhet, 20,0 Mkr. 6,0 Mkr av dessa är att härleda till två enskilda ärenden med avancerad vård. Det är svårt att prognostisera volymutvecklingen inom OoF och IFO gällande köpta platser, förändringar av statsbidrag till AMA samt nattbemanning inom VoO.

Socialnämnden har under flera år haft verksamheter som varit i obalans ekonomiskt. Underskottet har kunnat täckas av tillfälliga medel, alternativt överskott inom annan verksamhet. Socialnämnden har genom åren inte begärt ramtillskott för dessa delvis ofinansierade verksamheter. Det har varit svårt att prognostisera volymerna. Förvaltningen bedömer att flera av volymökningarna är bestående. Därför behövs ramtillskott. Det tillkommer också nya kostnader som t.ex. övertag av entreprenadform, för fältsekreterare och för IT.

Enligt kommunstyrelsens rambeslut 2016-03-07 justerades socialnämndens budgetram upp med sammanlagt 0,2 Mkr. Socialnämnden fick 5,0 Mkr i ramhöjning för Niklasbergsvägen 9 (Gläntan) för halvårseffekt. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 4,1 Mkr och sänkt personalomkostnadspålägg minskade ramen med 0,7 Mkr. Socialförvaltningens ledning gör bedömningen, efter samråd med socialnämndens presidie, att det är svårt att hitta förslag på effektiviseringar motsvarande summan. Nämnden har snarare behov av ramtilldelning utifrån volymökningar och nya verksamheter. Om effektiviseringar ska genomföras med motsvarande 4,1 Mkr kommer detta troligtvis ske genom minskning av personal, vilket får konsekvenser i verksamheterna.

Projektering av ombyggnation av Niklasbergsvägen 9 (äldreboende) påbörjades under 2015. Ram-

Socialnämnden

höjningen med 5,0 Mkr, som tillfördes förvaltningen för 2016, är budgeterad inom avdelning VoO och kommer täcka den utökade kostnaden som uppstår 2017 med 4,1 Mkr. Förvaltningen har tillförts ytterligare 5,0 Mkr inför 2017 och då driftstart beräknas till september 2017 kommer kostnadseffekten/helår först 2018. Förvaltningen har då behov av ytterligare ramtilldelning med 2,8 Mkr för att fullt ut klara helårsdrift inom ram. De 5,9 Mkr som under 2017 finns i ram hos VoO och som inte kommer tas i anspråk förrän 2018 finns budgeterad under särskilt boende.

Utifrån beslut i socialnämnden pågår projektering av två nya gruppboendestäder LSS. Den tredje projekteringen (som ingick i socialnämndens beslut) är klar. Driftskostnad för dessa tre verksamheter beräknas till 18,0 Mkr (lokal- och personalkostnader m.m.), 9,5 Mkr finansieras inom befintlig ram, resterande 5,5 Mkr (3,0 Mkr 2018) saknas i anvisad ram för 2017. Socialnämnden bedömer behov av ramtilldelning motsvarande summan.

När det gäller hemvård och hemsjukvård redovisade VoO ett underskott på 8,9 Mkr 2015 varav 5,5 Mkr avsåg underskott inom hemvården. Det kan förklaras av en ökning av möjliga timmar med 10 % jämfört med 2014 (+20 % jämfört med 2013). Hemsjukvården redovisade ett underskott på 2,4 Mkr vilket främst förklaras av överskridande av budget för delegerad tid enligt Hälso- och sjukvårdslagen. Bedömningen görs att volymökningen som skett inte är av tillfällig karaktär. Prognos 2016 beräknas följa 2015 års resultat, alternativt öka. Ett ramtillskott behövs därmed för att nå en budget i balans.

Utifrån beslut i socialnämnden kommer entreprenaden i Brålanda från 1 februari 2017 vara i egen regi. I det underlag som presenterades för nämnden inför beslutet beskrevs hur kostnaden för verksamheten i Brålanda, äldreomsorg och omsorg om funktionshindrade, kunde komma att förändras. Uträkningen som gjordes baserades på personaltäthet inom verksamheter i egen regi kontra personaltäthet inom entreprenaden. Kostnadsökningen uppgår enligt beräkningarna till 7,7 Mkr.

Socialnämnden ansvarar för, enligt socialtjänstlagen, att stödja anhöriga till särskilda målgrupper. Nämnden har i det stora hela ett brett utbyggt anhörigstöd. Utifrån en förvaltningsövergripande kartläggning som gjordes under 2015 visar sig en avsaknad av ett generellt anhörigstöd riktat mot målgruppen funktionsnedsatta, varför detta behöver kompletteras det anhörigstöd som redan är uppbyggt. Nämnden bedömer därför att ett ramtillskott om 0,5 Mkr behövs för att möjliggöra ett heltäckande anhörigstöd utifrån socialtjänstlagens skrivelse. Om medel inte tillförs kan behov uppstå av att omfördela medel inom avdelning omsorg om funktionshindrade för att möjliggöra arbetet.

Den kris som råder i världen bl.a. på grund av väpnade konflikter, påverkade socialförvaltningen kraftfullt under den senare delen av 2015 och påverkar alltjämt. Individ- och familjeomsorgen fördubblade sin verksamhet genom utbyggnaden av sektionen för nyanlända. Verksamheten finansieras till största delen idag av statliga medel och prognostiseras hålla sin budget under 2016. Om den statliga ersättningen förändras enligt de beskrivningar som getts, där nivån gällande ersättning för boende för ensamkommande flyktingbarn eventuellt sänks, kommer socialnämnden inte klara verksamheten inom budgetram. Ersättningen för myndighetsutövningen är redan påverkad, då det endast ges för första utredningen som genomförs. Det finns därför risk för underskott inom denna verksamhet framöver. Under 2016 kommer det att anställas fältsekreterare för medel från den särskilda statliga satsningen kring nyanlända. Syftet är att förebygga och möta den sociala oron ute i samhället i samarbete med t.ex. kultur och fritidsverksamhet. Medel finns enbart avsatta för 2016 varför det inför 2017 och framåt behöver tillföras extra budgetmedel på 2,5 Mkr, om verksamheten ska kunna drivas.

Arbetsmarknadsavdelningen har under ett flertal år, fått tillfälliga medel från kommunstyrelsen för att anordna jobbförmedling insatser för ungdomar och unga vuxna. Socialnämnden ser en fördel om dessa medel tillfördes verksamheten som ramtillskott. Arbetet med ungdomssatsningarna skulle då ske i en mer långsiktig process som över tid bättre gynnar såväl verksamhet som kommuninvånare.

Socialnämnden

Nämnden bedömer att de tillfälliga medel som getts motsvarar en ramtilldelning med 4 Mkr.

3.2 Vård och omsorg

Enligt befolkningsprognosen ökar antalet äldre över 80 år med cirka 40 personer per år under den kommande femårsperioden. Åldersgruppen över 90 år, som är den mest vårdbehövande, ökar med 3-4 personer per år. Prognosen visar att den stora ökningen av antalet äldre tros bli runt år 2030.

En åldrande befolkning behöver mer vård och omsorg. Den stora utmaningen är att strategiskt planera för fler människors behov av individuella insatser. Ökat omsorgsbehov ställer krav på insatser i ordinärt hem såväl som i särskilt boende. Förändringar i andra huvudmäns strukturer samt eventuella lagförändringar leder till att kommunen ger mer omsorg, och vårdar personer med mer avancerade omsorgs- och vårdbehov, än tidigare. Detta ställer krav på högre kompetens hos medarbetarna och ökat behov av samarbete och samplanering mellan de olika funktionerna inom avdelning och förvaltning.

Vård och omsorg har en utmaning i att locka kvalificerad personal till de olika yrkesprofessionerna. Det finns en fara i att det lokala utbildningsväsendet har dragit ned på antal utbildningsplatser inom vård och omsorg. Det är redan nu svårt att rekrytera utbildad omvårdnadspersonal och denna svårighet bedöms vara ökande. Arbetsterapeuter och fysioterapeuter har varit en svårrekryterad grupp under de senaste fyra åren, likaså sjuksköterskor. Därför kommer avdelningen, tillsammans med kommunalförbundet, göra en skrivelse med uppmaning att utöka antalet utbildningsplatser.

De kvalitetsregister, som under åren arbetats fram nationellt för att säkerställa en god vård och omsorg om de mest sköra äldre, ger en bra struktur kring arbetet. Samtidigt krävs mer administration och fler möten, vilket genererar en högre arbetsbelastning för samtliga roller.

Det är troligt att fler kommer att bo kvar längre i det egna boendet, innan behov av särskilt boende uppstår. Hemsjukvårdens resultat för 2015 blev ett underskott på 2,4 Mkr utifrån delegerad tid och prognosen för 2016 pekar på ett underskott om

3,0 Mkr. Under hösten 2015 föreslog förvaltningen åtgärder för att nå balans i budget 2016. Socialnämnden antog inte förslaget då de inte ville minska kvalitén i verksamheten genom föreslagna neddragningar. I samband med verksamhetsförändringar där om- och tillbyggnader av särskilda boenden sker, ökar behovet av sjuksköterskor, arbetsterapeuter och fysioterapeuter. Den utökning av boendeenheter som kommer att genomföras inom OoF och VoO beräknas kräva 2,0 tjänst i HSL-organisationen. Om inte förstärkning kan göras blir konsekvensen att merarbetet får fördelas på befintlig personal.

Antalet vårdtagare i hemvården har varit relativt konstant fram t.o.m. 2013. Under 2014 och 2015 ökade antalet vårdtagare men det som ökat mest är antalet timmar, 20 % sedan 2013. Det medför högre kostnader under hela dygnet. Hemvården är svår att prognosticera då stora variationer kan ske under året. Verksamheten följs därför noga upp gällande rätt nivå på bemanning. Utifrån volymökningen sedan 2013 bedöms verksamheten inte minska utan snarare fortsätta att öka. I takt med att antalet äldre blir fler ökar också behovet av anhörigstöd och insatser inom dagverksamhet. Den målgrupp som behöver mest sammanhållen och individanpassad omsorg inom dagverksamheten är personer med demenssjukdom. Verksamheten är i behov av ramtillskott om 7,0 Mkr till hemvården och 3,0 Mkr till hemsjukvårdens. Om detta inte tillförs verksamheten kommer neddragningar gällande personaltäthet och eventuellt förändringar i vägledningsdokumentet behöva ske, vilket kommer att innebära kvalitetssänkningar gentemot den enskilde samt försämrade arbetsmiljö för medarbetarna.

Personer som flyttar in i särskilda boenden är skörare och i behov av mer omfattande vård och omsorg än tidigare. För 2016 prognosticeras ett underskott om 2,0 Mkr för särskilda boenden. En stor del av underskottet härleds till ett individärende. I övrigt beräknas verksamheten i balans. Verksamheten klarar väl av att verkställa beslut om särskilt boende inom de lagstadgade tre månaderna (20 dagar mot rikssnitt 54). Den reviderade boendepLANEN anger behov av att ha ombyggda boenden i drift under 2016 och 2018. Utökad driftskostnad för Niklasbergsvägen 9 uppgår till ca

Socialnämnden

12,8 Mkr (lokal- och personalkostnader m.m.) baserat på helår. Projekteringen av Niklasbergsvägen 9 pågår och AB Vänersborgsbostäder bedömer att boendet är klart för drift i september 2017. Enligt boendeplanen krävs ett ramtillskott om 25-30 Mkr för 2018 och 2019 (för lokal- och personalkostnader) för drift av ett nytt Solbacken. Ett nytt ställningstagande behöver dock göras om eller när i tiden driftsstart ska ske för Solbacken. Socialnämndens boendeplan, som är under revidering, kommer att beakta när i tid eventuellt det sista huset på Niklasbergsområdet bör renoveras och byggas om.

Socialstyrelsen publicerade 2010 nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom. Den förändring som gjorts i föreskrifter och allmänna råd om ansvaret för personer med demenssjukdom gällande bemanning i särskild boendeform beslutades under februari månad 2016. Förändringen innebär att kommunerna från 15 april 2016 ska säkerställa en nära bemanning dygnet runt, så att individens behov tydligt synliggörs och genom detta se till att personerna får dessa tillgodosedda. Vård och omsorg har i stort sett en personaltäthet som möjliggör detta. Behov finns dock inom tre boendeenheter av att stärka upp bemanningen nattetid, vilket bedöms inte täckas inom nuvarande budgetram. Kostnaden behöver utredas vidare.

Införandet av ny teknik och IT-system såsom digitala larm, lås, planerings- och uppföljningssystem medför ökade kostnader. Det är dock positivt med en fortsatt utveckling av digitala välfärdstjänster och det sker i samarbete med IT-enheten.

3.3 Individ- och familjeomsorg

Kostnaderna för ekonomiskt bistånd sjunker sakta men de närmaste åren är svårprognostiserade. Personer som varit aktuella inom etableringen har svårigheter att komma ut i arbete och då etableringsersättningen upphör efter två år kan de komma att bli aktuella på försörjningsstöd. Hur stor gruppen är och hur mycket det kommer att påverka kostnaderna för ekonomiskt bistånd är i dagsläget svårt att prognostisera. Flyktingar som får permanent uppehållstillstånd har svårt att lämna anläggningsboendet, då det saknas tillgång till bostäder i hela landet. Flyktingmottagandet har

ökat markant de två senaste åren och ökningen bedöms fortsätta de närmaste åren. Utökad och intensifierat samarbete med arbetsmarknadsavdelningen, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan är viktiga insatser i arbetet för att få människor att bli självförsörjande.

Hur det ordinarie flyktingmottagandet samt mottagandet av ensamkommande barn/ungdomar kommer att påverka kommunen är mycket svårt att sätta om. Det är oklart hur ersättningsnivåerna från staten kommer att se ut 2017. På grund av den stora bristen på bostäder innebär att familjer är bostadslösa och det är svårt att se någon lösning på problemet under de kommande åren. Inför 2017 och framåt måste planeras för utslussningen av kommunens ensamkommande ungdomar. Det finns behov av stödboenden, egna lägenheter och troligtvis också stora lägenheter så de kan ta emot sina anhöriga.

Under 2016 kommer fältsekreterare att anställas för medel från den särskilda statliga satsningen kring nyanlända. Syftet är att förebygga och möta den sociala oron i samhället. Medel finns enbart avsatta för 2016, varför det inför 2017 och framåt behöver tillföras extra budgetmedel på 2,5 Mkr.

Arbetet med hemmaplanslösningar och evidensbaserade metoder pågår kontinuerligt för att möta alla olika behov kring barn och unga. Trots idogt arbete på hemmaplan får vissa barn och ungdomar så illa att det inte finns någon annan lösning än placering på HVB (hem för vård och boende) eller familjehem. När denna insats beslutas är det ytterst viktigt att det sker en kontinuerlig och gedigen uppföljning av barnets/ungdomens utveckling. Kostnaderna för detta är svårprognostiserade. Anmälningar kring barn och unga fortsätter att öka.

Sektionen för missbruksstöd fortsätter att arbeta mer behandlingsinriktat på hemmaplan i syfte att få ned antalet placeringar på HVB. Kostnaderna för missbruksvården är svårprognostiserade.

Utveckling och start av boenden, enligt boendeplanen, bedöms som en viktig fråga, om det ska vara möjligt att genomföra behandlingsinsatser för personer med beroendeproblematik fullt ut på hemmaplan och på det sättet ha en budget i balans.

Socialnämnden

3.4 Omsorg om funktionshindrade

Antalet personer som får insatser enligt LSS har under 2015 minskat marginellt. Inom personlig assistans så har det inte skett några större förändringar under 2015 i jämförelse med 2014. En del nya ärenden inom assistansen har dock en större komplexitet när det gäller rena sjukvårdsinsatser. Det ställer högre krav på baspersonal och ett mer intensifierat samarbete med hemsjukvården i kommunen. Efterfrågan av bostad med särskild service enligt LSS beräknas vara fortsatt stor under de närmaste åren. Under 2015 har Mörtvägen med fyra platser startats upp. Tagelgatan 2 är färdigrenoverad och klar för inflyttning i februari 2016. Tagelgatan 1 står i begrepp att renoveras och beräknas vara klar under 2016. Niklasberg 5-7 med fyra platser är klar för inflyttning i april 2016.

Driftsbudgeten för Mörtvägen beräknas till 5,0 Mkr och för Niklasberg 5-7 till 7,0 Mkr. Finansiering sker dels genom minskade kostnader för externt köpta platser samt genom omfördelning av medel från befintlig verksamhet. För att få full finansiering av dessa två verksamheter krävs en ramökning 2017 med 2,0 Mkr. I investeringsbudgeten och i boendeplanen gavs samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att projektera en ny gruppbostad på Tegelbruksvägen. Då denna projektering dragit ut på tiden så begärs en ramökning inför 2017 avseende drift med 3,5 Mkr (3,0 Mkr 2018). Driftstart för denna verksamhet är i dagsläget svårt att bedöma men troligtvis blir det vid halvårsskiftet 2017. Övertagandet av entreprenaden Nytida är planerad till februari 2017.

Det pågår en revidering av nuvarande boendeplan för LSS och det bedöms i dag inte föreligga några ytterligare behov inför 2017-2018, men förvaltningen får återkomma med en mer exakt bedömning när boendeplanen är klar.

Konsekvensen om OoF inte får driftsmedel för Tegelbruksvägen blir att kostnader för köpta platser ökar, samt att ytterligare särskilda avgifter kan komma att utdömas av staten.

Antalet beslut inom daglig verksamhet har ökat med 3 % från 2014 till 2015. Från 2016 till 2019 bedöms den dagliga verksamheten öka med ytterligare 10 stycken brukare. Prognosen bygger på de

ungdomar som finns inom gymnasieskolan idag. Den dagliga verksamheten håller på att omstruktureras i syfte att effektivisera och samordna bättre. Verksamheten behöver också förbättras och förfinas utifrån brukarnas behov. Den yngre målgruppen har stor erfarenhet av IT vilket behöver mötas och utvecklas. Verksamheten behöver utvecklas för personer som är multifunktionshindrade. Det behöver skapas en sinnesstimulerande miljö som är direkt inriktad kring gruppen med större funktionshinder. Tekniska lösningar kan skapa sinnesstimulerande miljöer. Intentionen är att verksamheten kan vara utformad för att både stimulera sinnen men också för att vila, gå ner i varv och smälta intryck.

Inom socialpsykiatrin pågår ständiga förändringar. Verksamheterna är i hög grad beroende av vad som händer inom andra huvudmäns verksamhetsområden. Dessa förändringar har haft sin utgångspunkt i forskning som pekar på att resultaten och återhämtningen hos personer med psykiska funktionsnedsättningar blir bättre om stöd sätts in i personernas normala miljöer. Regeringen och SKL har genom den s.k. PRIO överenskommelsen under åren 2013-2016 avsatt prestationsbaserade medel som syftar till att kommun och region genom samverkan ska utveckla stöd och insatser till personer med psykisk funktionsnedsättning. Fram till 2016 finansieras satsningarna genom beviljade statsbidrag. Efter 2016 kommer det att krävas ökade kommunala satsningar för en fortsatt utveckling.

Socialpsykiatrin saknar resurser för att erbjuda personer med s.k. samsjuklighet (psykisk funktionsnedsättning samt missbruk) insats i form av boende. Förvaltningens driftsavdelningar har i många fall ett gemensamt ansvar för denna målgrupp. Gruppen är företrädesvis liten, men kräver stora resurser. Förvaltningen får i en del fall köpa plats till dessa individer, då de inte har någon chans att komma in på den reguljära bostadsmarknaden och får inte heller några hyreskontrakt i form av andrahandskontrakt då de i flesta fall har en historik hos andra hyresvärdar i kommunen. I denna målgrupp bedöms att det finns individer som bara är i behov av någon form av modulboende/lågtröskel boende med stöd av kommunens boendestöd. Idag finns 2-4 individer inom denna

Socialnämnden

målgrupp och med dessa behov. En modul bedöms kosta ungefär 0,5 Mkr.

För psykiatriboende bedöms att boendet på Edsvägen 12 troligen kommer att upphöra 2018-10-01. Där finns 15 platser och de boende har en varierande skala av behov och diagnoser vilket i sig ger en grundproblematik i själva boendet. Vissa av de boende har ett grundläggande större behov och det påverkar de andra hyresgästerna på ett negativt sätt. Inslagen av hot och våld har ökat under den sista tiden dels mot personal men också mellan de boende. Utifrån denna situation finns det anledning att se över boendestrukturen inom socialpsykiatri. Antalet platser behöver delas upp från idag 15 platser, till två mindre boende med åtta platser på vardera, för att bättre svara upp mot brukarnas behov och få till en tryggare och säkrare arbetsmiljö för personalen. Investeringskostnaden för två nya gruppboende med åtta platser på varje enhet bedöms till 12,0 Mkr. Driftsbudgeten bedöms kunna finansieras inom ram.

När det gäller boendestödet så har antalet beslut ökat med 7 % från 2014-2015. Det innebär att antalet insatser ökar och därmed också behovet av ny personal för att klara av uppdraget.

3.5 Arbetsmarknad

Enligt Arbetsförmedlingens prognos för 2017 så kommer arbetslösheten att minska, men nedgången hålls tillbaka av ett ökat arbetskraftsutbud. Samtidigt som det förutspås en nedgång i arbetslösheten, så förväntas matchningssvårigheterna att öka. Det gör att situationen försvåras för de som redan har en svag ställning på arbetsmarknaden. Gruppen med en svag ställning förväntas öka under 2017 och kommer då utgöra 75 % av den totala gruppen arbetssökande.

Ungdomsarbetslösheten i Vänersborg är bland de högsta i länet och riket. En grundläggande orsak är att många ungdomar har en låg utbildningsnivå, med grundskola som högsta slutförda utbildning. Det höga antalet ungdomar med psykisk ohälsa bidrar också till den höga ungdomsarbetslösheten.

Den stora utmaningen är att öka antalet ungdomar som fullföljer sin gymnasieutbildning och får godkända slutbetyg. Särskilda insatser behövs för dem

som lämnar gymnasiet utan slutbetyg, men också för dem som är långtidsarbetslösa och som av olika skäl står långt ifrån arbetsmarknaden. En av dessa insatser är den nya arbetsmarknadsåtgärden, Utbildningskontrakt, som sker i samarbete med Arbetsförmedlingen. Genom det samverkansavtal som kommunen har tecknat med AF, inom ramen för DUA (Delegationen för unga i arbete), kommer kommunen få en tydlig roll. Inom denna samverkan lyder också Traineejobb inom välfärdssektorn.

1 januari 2015 ändrades kommunens informationsansvar till unga som ännu inte fyllt 20 år till ett aktivitetsansvar, vilket innebär en utökning av uppdraget. Kommunens skyldighet regleras i skollagen och genomförs i samarbete med Kunskapsförbundet Väst. Nu pågår implementeringen av ny en arbetsmetod. För det utökade uppdraget inom kommunala aktivitetsansvaret saknas budgetmedel inför 2017 med 0,5 Mkr.

En annan grupp som ökar är antalet utrikesfödda kommuninvånare. I denna grupp ökar arbetslösheten och då mer i Vänersborg än i övriga kommuner i länet. Ett stort antal av de nyanlända kommer lämna etableringsfasen under 2016 och 2017, och därefter ingå i jobb- och utvecklingsgarantin. Ett flertal kommer att behöva försörjningsstöd eller kompletterande försörjningsstöd, men också insatser för att utveckla sina språkliga och yrkesmässiga färdigheter om en etablering på arbetsmarknaden ska vara möjlig. Detta kommer innebära stora utmaningar för AMA:s olika verksamheter.

För att möta gruppen utrikesfödda behöver både verksamheten utvecklas och ny kompetens tillförs organisationen. Exempel på nödvändig verksamhetsutveckling är att kunna erbjuda en arbetsutbildning med en betydande språkträning. Den individuella språkutvecklingen sker både i arbetssituationen och i traditionell undervisning. Kompetens kring målgruppen och kulturkompetens är andra nödvändiga komponenter som måste integreras i organisationen, samtidigt som det säkerställs att de personella resurserna finns. En förstärkning av medel bedöms nödvändig för att klara uppdraget

Socialnämnden

utifrån rättssäkerhet, kvalitet och effektivitet motsvarande 1,0 Mkr.

För att klara det ökade behovet av sysselsättning för personer med funktionsnedsättning, är det en förutsättning att särskilda kommunala arbetsmarknadsåtgärder riktas mot målgruppen. Stödet till uppkomsten av socialt företagande är ett exempel på sådan verksamhet, som inte bara har bidragit till ökad sysselsättning utan också har visat sig vara en framgångsrik väg till egen försörjning.

Under senare år har sociala företag startats med stöd av arbetsmarknadsavdelningens yrkesklivsmodell, men också via omsorg om funktionshindrade. Erfarenheten visar att uppstarts- och etableringsfasen av sociala företag kräver ett omfattande handledarstöd. Det kommer därför vara nödvändigt att utreda hur resurser kan frigöras för att möta detta behov. Samtidigt kommer en stor utmaning vara att få näringslivets olika aktörer att visa intresse och engagemang för uppkomsten av sociala företag. Det gäller såväl offentliga som privata aktörer.

En stor andel av arbetsmarknadsavdelningens verksamheter finansieras genom statliga medel. Att frigöra medel inom befintlig ram är därför svårt.

Minskade intäkter med cirka 1,5 Mkr från Arbetsförmedlingen kommer att innebära svårigheter att bibehålla personalresurser, kompetens och kvalitet i arbetet med bl.a. försörjningstagare och lagstadgad verksamhet såsom kommunala aktivitetsansvaret.

3.6 Verksamhetsförändring/ramanpassning Mål- och resursplan (MRP) 2018 och 2019

I MRP 2018 har socialnämnden behov av ramtillskott om 2,8 Mkr (5,0 Mkr ramökning 2016, 5,0 Mkr 2017) för om- och tillbyggnad av Niklasbergsvägen 9 (lokal- och personalkostnader). Under 2016 revideras gällande boendeplan för att utreda framtida behov för de målgrupper som är i behov av särskilda boendelösningar. I MRP 2019, finns eventuellt behov av ramtillskott för ökad driftkostnad med 25-30 Mkr (lokal- och personalkostnad) för nya Solbacken.

I MRP 2018 har socialnämnden behov av ramtillskott om 3,0 Mkr för Tegelbruksvägens gruppboende enligt LSS.

När det gäller boende för ensamkommande barn är det mycket svårt att planera för hur behovet av utökning av platser inom Vänersborg kommer att se ut. Det är svårt att beskriva inom vilka år eventuella investeringar och utbyggnader behöver ske. Det är av stor vikt att en strategisk planering sker mellan samhällsbyggnadsförvaltningen och socialförvaltningen gällande frågan.

I den beslutade boendeplanen beskrivs behov av enskilda lågröskelboenden för personer med missbruksproblematik. I investeringsplanen är dessa medräknade för 2018 och 2019 och planering av detta är påbörjad mellan samhällsbyggnadsförvaltningen och socialförvaltningen. Omsorg om funktionshindrade ser samma behov av boendelösning för enskilda individer med en socialpsykiatrisk/samsjuklighetsproblematik, varför detta kommer beskrivas i den boendeplan som nu revideras. Det påverkar behovet av investeringar 2018 och 2019.

Det finns behov av att förändra de befintliga boendeformerna för gruppboende för socialpsykiatrisk målgrupp, vilket kommer påverka investeringsbudgeten 2018 och 2019. Driftkostnaderna bedöms klaras inom befintlig budgetram.

I MRP 2019 och 2021 finns behov av ramtillskott med 6,5 Mkr (lokal- och personalkostnader) för vartdera åren för nya gruppboendestäder LSS.

3.7 Konsekvensbeskrivningar inför 2017

Överskottet som idag finns på försörjningsstöd, kan tillfälligt täcka upp eventuellt underskott inom andra delar, inom individ- och familjeomsorgens verksamhet under 2017. Om medlen används till andra underskott inom förvaltningen kan konsekvensen bli svårigheter för IFO att möta eventuellt framtida behov av försörjningsstödkostnader.

Hur kostnaderna för nyanlända inom IFO kommer att se ut framöver är osäkert beroende på vilken ersättning som kommer att ges från staten samt vilka volymer som väntar. Verksamheten är därför

Socialnämnden

mycket svår att såväl ekonomiskt som volymmässigt prognosticera. Om verksamheten inte får finansiering fullt ut genom den statliga ersättning som idag ges, kommer verksamheten behöva göra förändringar genom att minska personaltätheten. Konsekvensen kan bli svårigheter att leva upp till de krav som ställs gällande bemanning av HVB-boende.

Konsekvensen om OoF inte får driftsmedel för ny- och ombyggnationer (lokal- och personalkostnader) blir att kostnader för köpta platser ökar samt att ytterligare särskilda avgifter kommer att utdömas av staten. Om kostnaderna ska täckas inom befintlig ram kan verksamheten komma att påverkas genom neddragningar gällande t.ex. personaltäthet inom boende samt daglig verksamhet. Det kommer påverka kvalitén i verksamheten.

Inom vård och omsorg är målet en budget i balans, som i alla andra delar av förvaltningen. Det har skett en volymökning under de senaste åren samt en ökning i antal personer som behöver avancerad omsorg och vård, vilket påverkar verksamhetens behov av organisering och ekonomiska resultat. Hemvårdens utveckling följs noga där uppdraget handlar om att anpassa verksamheten så att rätt antal personalresurser används för insatserna, det samma inom hemsjukvården. Om verksamheten inte tillförs ramtillskott kommer neddragningar behöva göras. Det kommer påverka verksamheten samt enskilda kommuninvånare då personalresurserna kommer att bli färre alternativt att förslag på förändringar i vägledningsdokument avseende SoL-insatser kan tas fram. Dessa eventuella förändringar kan komma att påverka den enskildes trygghet i att stanna kvar i sitt ordinära boende och då påverka behovet av särskilt boende.

En stor andel av arbetsmarknadsavdelningens verksamheter finansieras genom statliga medel. Att frigöra medel inom befintlig ram för minskade intäkter med ca 1,5 Mkr från Arbetsförmedlingen är därför svårt att genomföra utan att det kommer innebära svårigheter att bibehålla personalresurser, kompetens och kvalitet i arbetet. Detta kan leda till att arbetsmarknadsavdelningen inte fullt ut kan bibehålla det arbetet som utförs i samarbete med individ- och familjeomsorgen för att rusta enskilda

vidare till egen försörjning. Om resurserna inte räcker till avseende det utökade aktivitetsansvaret blir konsekvensen att socialnämnden inte kan utföra uppdraget.

Socialnämnden bedömer sig vara underfinansierade i förhållande till kommuninvånarnas behov och den kvalitetsnivå som byggts upp utifrån lagstiftning och politisk viljeinriktning. Om ramtillskott inte tillförs kan stora verksamhetsförändringar komma att behöva genomföras för att anpassa verksamheten efter budgetram. Detta kommer få konsekvenser för medarbetares arbetsmiljö och kommuninvånarnas upplevelser av stöd och trygghet.

4. Ekonomiska resurser

4.1 Driftbudget

Anvisad budgetram 823 154 Tkr.

I **anvisningarna** justerades socialnämndens budgetram upp med sammanlagt 214 Tkr. Ramen utökades med 5 000 Tkr för äldreboendet Gläntan (5 000 Tkr ramhöjning 2016). Ramen minskades med effektiviseringsbeting 4 111 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg 675 Tkr.

Socialnämndens förslag:

Socialnämnden begär sammanlagt 36 000 Tkr i utökad budgetram som fördelar sig enligt följande:

Nämnd- och förvaltningsgemensamt: 2 000 Tkr för ofinansierade IT-kostnader.

Vård och omsorg: 7 000 Tkr för ofinansierade kostnader inom hemvården och 3 000 Tkr för ofinansierade kostnader inom hemsjukvården. Kostnadsökningen för verksamheten i Brålanda är 7 700 Tkr.

IFO: 2 500 Tkr för nya kostnader för uppsökande fältverksamhet.

Omsorg om funktionshindrade: Dels 3 500 Tkr till Tegelbruksvägens nya gruppbostad vilket är delårseffekt (ytterligare 3 000 Tkr tillkommer i kostnad 2018 för helårseffekt). Dels 2 000 Tkr för drift av redan befintlig ny gruppbostad som inte har full kostnadstäckning. 1 000 Tkr till boende-stöd,

Socialnämnden

1 300 Tkr till daglig verksamhet och 500 Tkr för anhörigstöd.

Arbetsmarknadsavdelningen: 1 000 Tkr i ofinansierade kostnader inom flyktingverksamheten. 500 Tkr till det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar och 4 000 Tkr för jobbförmedlande åtgärder för ungdomar och unga vuxna. Det finns ett förslag till kommunstyrelsen att se över fördelningen mellan socialnämnden och kommunstyrelsen av budgeten till arbetsmarknadsåtgärder för unga.

Budgetberedningen föreslår att socialnämndens budgetram utökas med 12 000 Tkr för volymökningar. Det är samma tillskott som socialnämnden tillfördes i budget 2016, enligt kommunfullmäktiges beslut 2016-04-27 och är således ingen ytterligare utökning.

Nämnden får ytterligare 7 000 Tkr för ökade kostnader då Brålandaentreprenaden återförs till kommunal regi. Nämndens ram justeras ned med 1 474 Tkr, då internräntan sänks.

Nämnden får i uppdrag att återkomma med förslag om hur ramökningarna ska fördelas per anslagsbindningsnivå.

Från kommunstyrelsen överförs sammanlagt 5 066 Tkr till arbetsmarknadsavdelningen, för arbetsmarknadspolitiska insatser för ungdomar. Detta avser ungdomsansättningar, kommunala aktivitetsansvaret, ferieplatser för gymnasieelever inklusive handledare, till ferieplatser för ungdomar från åk 9 och gymnasieskolans omvårdnadsprogram samt extrainsatser i samverkan med Arbetsförmedlingen och Kunskapsförbundet Väst. Budgetberedningen betonar vikten av att socialnämnden utvärderar och omprövar arbetsmarknadsåtgärderna för ungdomar och unga vuxna.

Kommunfullmäktiges beslut:

Socialnämndens budgetram utökas med ytterligare 25 000 Tkr till beräknade ökade omkostnader. I övrigt fastställer kommunfullmäktige socialnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 870 747 Tkr.

Resultaträkning, Mkr

Resultaträkning	Bokslut	Budget	Budget
Mkr	2015	2016	2017
Statsbidrag	125,7	169,7	168,8
Övriga intäkter	228,4	205,2	208,8
Summa intäkter	354,1	374,9	377,6
Personalkostnader	732,2	792,7	806,4
Omkostnader	449,5	428,6	437,8
Avskrivningar/internränta	4,5	4,3	4,1
Summa kostnader	1 186,2	1 225,6	1 248,3
Nettokostnader	832,1	850,7	870,7

Budget per anslagsbindningsnivå, Mkr

Anslagsbindning	Intäkt	Kostnad	Netto
Mkr	2017	2017	2017
Nämnd och administration	0,2	31,1	30,9
Vård och omsorg	188,0	627,1	439,1
Individ- och familjeomsorg	104,9	228,7	123,8
Omsorg om funktionshindrade	62,9	277,2	214,3
Arbetsmarknadsavdelning	21,6	40,2	18,6
Ramökning		44,0	44,0
Summa	377,6	1 248,3	870,7

4.2 Investeringsbudget

Inventarier

Socialnämnden har behov av ny- och återinvesteringar av möbler, hjälpmedel m.m. Ökade driftskostnader täcks inom ram.

Fastighetsinvesteringar

I MRP 2017, 2018, 2019 och MRP 2021 redovisas behov av ramtillskott för ökade driftskostnader (lokal- och personalkostnader mm.) för nya gruppbofasta LSS. För 2017 är behovet av ramtillskott 3,5 Mkr (halvårsdrift) och 2018 3,0 Mkr (resterande del av totalt behov om 6,5 Mkr). För vardera åren 2019 och 2021 är behovet 6,5 Mkr i ramtillskott för ökade driftskostnader (lokal- och personalkostnader). Nybyggnation av gruppbofasta LSS som beräknas färdigställas 2017 behövs för att tillgodose de behov som är kända idag (icke verkställda beslut). Nybyggnation av gruppbofasta LSS 2019 och 2021 behövs för att möta väntade volymökningar och efterfrågan på denna typ av bo-

Socialnämnden

ende inom LSS. Investeringar 2017-2018 avseende boenden inom socialpsykiatri gällande två nya boenden men ingen utökning av det totala antalet platser. Förvaltningen gör bedömningen att kostnaderna för dessa boenden efter omfördelning ryms inom befintlig ram.

Utöver detta så redovisas i kommande års MRP behov av om- och tillbyggnation av särskilt boende inom äldreomsorgen. Denna sker genom ABVB och investeringsbeloppet beräknas uppgå till 100 Mkr för objektet. Behov av ramtillskott för driften av dessa kommenteras ovan under 3.6. Övriga fastighetsinvesteringar följer beslutad boendeplan.

När det gäller boende för ensamkommande barn är det mycket svårt att planera för hur behovet av utökning av platser inom Vänersborg kommer att se ut, varför det är svårt att beskriva inom vilka år eventuella investeringar och utbyggnader behöver ske. Det är av stor vikt att en strategisk planering sker mellan samhällsbyggnadsförvaltningen och socialförvaltningen gällande frågan.

Överförmyndarnämnden

1. Verksamhetsbeskrivning

I varje kommun måste det enligt lag finnas en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd. I Vänersborgs kommun finns en överförmyndarnämnd, vilken är en kommunal tillsynsmyndighet som utövar tillsyn över förmyndare, gode män och förvaltare. Nämnden ska motverka rättsförluster för de svagaste i samhället, d.v.s. underåriga (barn under 18 år), samt de som på grund av sjukdom, psykisk störning eller liknande har en god man eller förvaltare förordnad för sig.

Till den allra största delen ägnar sig överförmyndarnämnden åt myndighetsutövning. Med det menas beslut och åtgärder från det allmännas sida, vilka är ett uttryck för samhällets rätt att utöva makt över medborgarna.

Det finns en mängd lagar och bestämmelser som styr överförmyndarnämndens verksamhet. De viktigaste bestämmelserna om hur tillsynen ska utövas finns i föräldrabalken. Övriga lagar är bland annat förmyndarskapsförordningen, kommunallagen, förvaltningslagen, offentlighets- och sekretesslagen, skadeståndslagen, äktenskapsbalken, sambolagen, ärvdabalken, lag om verkan av avtal som slutits under påverkan av psykisk störning samt lag om god man för ensamkommande barn.

För att staten ska kunna kontrollera att överförmyndarnämnden följer alla dessa bestämmelser har Länsstyrelsen till uppgift att utöva tillsyn över överförmyndarnämndens verksamhet. Likaså kan Justitieombudsmannen och Justitiekanslern

granska om överförmyndarnämnden uppfyller de lagstadgade kraven på myndighetsutövningen och därmed också att rättssäkerheten för den enskilde tillgodoses.

2. Förväntade resultat

Nedan följer de av kommunfullmäktige fastställda inriktningsmålen, sorterade efter område. Nämnden redovisar sina förväntade resultat som ska bidra till att inriktningsmålen uppnås.

2.1 Område: Invånare

Inriktningsmål:

- Fler invånare upplever livskvalitet, välbefinnande och trygghet
- Fler invånare ska vara nöjda med kommunens service och hur behov och förväntningar tillgodoses

Förväntade resultat:

- Rättssäkerheten och effektiviteten i tillsynsverksamheten ska öka
- Information till och kommunikation med gode män/förvaltare ska förbättras

2.2 Område: Verksamhetsutveckling

Inriktningsmål:

- Medarbetarnas delaktighet, innovationskraft och kompetens ska stödjas och utvecklas

Förväntade resultat:

- Sårbarheten i verksamheten ska minska.

Överförmyndarnämnden

3. Omständigheter och omvärldsförändringar

3.1 Ökande behov av ställföreträdare

Som i de flesta kommuner ökar antalet äldre kommuninvånare och således även den åldersgrupp, som har störst behov av hjälpinsatser i form av ställföreträdarskap.

Även bland yngre ökar behovet, då allt fler med olika former av funktionsnedsättningar har svårt att klara det allt mer komplicerade samhället. Ofta är det svårt att rekrytera ställföreträdare till dessa ärenden, eftersom det vanligtvis krävs mycket omfattande insatser av ställföreträdaren.

Ställföreträdare i ärenden gällande ensamkommande barn behöver ha specialkunskaper med tanke på regelverket och barnens utsatta läge. Behovet av särskild utbildning för dessa ställföreträdare blev påtagligt under hösten 2013, då asylboendet på Restad Gård startade. Under hösten 2015 skedde en dramatisk ökning av antalet ensamkommande barn. Flera HBV-hem startades och många ensamkommande barn placerades i familjehem. För att kunna tillgodose det ökande behovet av kunniga gode män har utbildningar genomförts och fler kommer att hållas framöver.

Överförmyndarnämndens ökande ärendemängd och de allt mer komplicerade ärendena ställer högre krav på såväl överförmyndarnämndens tillgänglighet, som personalstyrka och kompetens.

3.2 Arvoden till gode män, förvaltare och förordnade förmyndare

Ställföreträdare har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som varit skäligt påkallade för uppdragets fullgörande. Huvudregeln är att det är huvudmannen som ska betala arvodet. En förutsättning är att huvudmannen har inkomster som överstiger 2,65 gånger prisbasbeloppet eller tillgångar som överstiger två gånger prisbasbeloppet. I annat fall får kommunen stå för arvodet.

Trenden pekar mot ett större antal huvudmän som har tillgångar under 2 gånger prisbasbeloppet och inkomster under 2,65 gånger prisbasbeloppet, vilket gör att fler arvoden till gode män, förvaltare

och förordnade förmyndare måste inrymmas i överförmyndarnämndens budget.

3.3 Lagändringar och ändrade rutiner hos myndigheter och företag m.fl.

Senare års förändrade lagstiftning har påverkat överförmyndarnämndens arbete inom flera områden.

Ändrade rutiner hos myndigheter och företag påverkar den som har svårigheter att hantera sina angelägenheter. Att exempelvis de flesta av bankerna som finns i kommunen inte längre hanterar kontanter, att allt fler angelägenheter kräver att man själv kan agera och att valmöjligheterna blivit fler gör att allt fler får behov av att få hjälp att sköta sina angelägenheter.

Förändringarna innebär att fler arbetsuppgifter tillkommer inom nämndens verksamhetsområde, men förändringarna innebär också ett ökat krav på kompetens inom olika specialområden. Kraven på gode män och förvaltare ökar i det alltmer komplexa samhället.

Det är därför av yttersta vikt för kvaliteten i verksamheten att handläggarna och ställföreträdarna håller sig uppdaterade och får adekvat kompetensförsörjning både vad gäller utbildning och litteratur.

Sedan 1 januari 2015 gäller enligt lag att det är kommunens skyldighet att utbilda gode män och förvaltare. Vidare har från samma tidpunkt utredningsansvaret övergått från Tingsrätten till överförmyndarverksamheten.

3.4 Ramanpassning

Ändrade rutiner hos myndigheter och företag påverkar den som har svårigheter att hantera sina angelägenheter. Överförmyndarnämndens budgetram finansierar inte den personal som behövs för att bedriva verksamheten. I budgeten finns medel för 3,0 årsarbetare. För att kunna bedriva en verksamhet som lever upp till adekvata kvalitetskrav behövs 4,5 årsarbetare. Utöver detta krävs ytterligare 1,0 årsarbetare för handläggning av nuvarande ärenden avseende ensamkommande barn. Det saknas således 1 300 Tkr.

Överförmyndarnämnden

Arvode för ställföreträdare har ökat de senaste åren. Här saknas finansiering på cirka 300 Tkr.

Kommunen erhåller ersättning från migrationsverket för arvode och tolkkostnader i ensamkommande barn-ärenden tills en månad efter att de fått uppehållstillstånd. Kommunen får däremot ingen ersättning från migrationsverket för överförmyndarnämndens arbete med rekrytering, utbildning och tillsyn av god man. Vidare saknas ersättning för arvoden innan särskild förordnad vårdnadshavare utsetts. Även efter att särskild förordnad vårdnadshavare har utsetts har verksamhetens kostnader för tillsyn. Enligt beslutad modell erhåller överförmyndarnämnden ett engångsbelopp på 10 Tkr per ensamkommande barn av socialförvaltningen för att täcka dessa kostnader. Då antalet ansökningar och anmälningar om behov av god man för ensamkommande barn minskat kraftigt jämför med 2015 innebär detta att ersättningen från socialförvaltningen är obetydlig.

4. Ekonomiska resurser

Anvisad budgetram 3 554 Tkr.

I **anvisningarna** justerades överförmyndarnämndens budgetram ner med 21 Tkr. Effektiviseringsbetinget minskade ramen med 18 Tkr och sänkt personalomkostnadspålägg med 3 Tkr.

Överförmyndarnämndens förslag:

Överförmyndarnämnden begär en ramökning om sammanlagt 1 600 Tkr. Det avser 1 300 Tkr för ökad ärendemängd och 300 Tkr för ökat behov av ställföreträdare.

Budgetberedningen föreslår att överförmyndarnämnden tillförs 1 000 Tkr i ett tillfälligt anslag under 2017. Nämndens ram justeras ned med 3 Tkr då internräntan sänks.

Kommunfullmäktiges beslut:

Kommunfullmäktige fastställer överförmyndarnämndens budgetram 2017 i enlighet med anvisningarna och budgetberedningens förslag till 4 551 Tkr.

Resultaträkning, Mkr

Resultaträkning Mkr	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Statsbidrag	1,0	1,5	0,0
Övriga intäkter	1,2	1,2	0,0
Summa intäkter	2,2	2,7	0,0
Personalkostnader	5,1	7,1	4,2
Omkostnader	0,8	0,7	0,4
Summa kostnader	5,9	7,8	4,6
Nettokostnader	3,7	5,1	4,6

I budgeten för 2016 ingår tilläggsanslag med 1,5 miljoner.

Investerings- och exploateringsplan

Sammanfattning, Mkr	2017	2018	2019	2020	2021	S:a
TOTALT KOMMUNEN	272,1	408,5	303,5	110,0	85,1	1 179,2

Total snittutgift, netto under perioden 2017 - 2021: 235,8 Mkr

Fördelning per nämnd, Mkr	2017	2018	2019	2020	2021	S:a
Barn- och utbildningsnämnden	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	26,0
Byggnadsnämnden	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5
Kommunstyrelsen	6,1	1,3	4,8	1,3	1,8	15,3
Kultur- och fritidsnämnden	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	5,6
Samhällsbyggnadsnämnden	252,8	396,1	285,6	97,6	72,2	1 104,3
varav fastighetsinvesteringar	111,7	285,2	221,0	46,9	31,5	696,3
varav exploateringsbudget	55,5	53,5	23,0	24,0	0,0	156,0
Socialnämnden	6,3	4,3	6,3	4,3	4,3	25,5

Investerings- och exploateringsplan

Barn- och utbildningsnämnden

Verksamhet/Projekt, Mkr	2017	2018	2019	2020	2021	S:a
Barnomsorg, Grundskola						
Utgifter Inventarier	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	26,0
S:a Utgifter inventarier	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2	26,0

Investerings- och exploateringsplan

Byggnadsnämnden

Verksamhet/Projekt, Mkr	2017	2018	2019	2020	2021	S:a
Utgifter Inventarier	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5
S:a Utgifter inventarier	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5

Investerings- och exploateringsplan

Verksamhet/Projekt, Mkr	2017	2018	2019	2020	2021	S:a
Utgifter Datanät	1,0	1,0	4,0	1,0	1,0	8,0
Inventarier	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	1,5
Ärendehanteringssystem	1,5					1,5
E-arkiv	1,0					1,0
E-handelssystem	1,2					1,2
Hemsidan/Intranätet	0,5	0,0	0,5	0,0	0,5	1,5
Möbler efter ombyggnad	0,6					0,6
Ekonomisystem						0,0
Personalsystem						0,0
S:a Utgifter inventarier	6,1	1,3	4,8	1,3	1,8	15,3

Kommentarer:

Datanät: Tidigare avsattes 2,0 Mkr årligen. Vart 5:e år kommer behoven vara större och de övriga åren kan minskas till 1,0 Mkr per år.

Inventarier: Enligt plan 0,3 Mkr per år, avser arkivbeständiga skåp, möbler mm.

Ärendehanteringssystem: I budget 2016 avsattes 2,5 Mkr. Ytterligare 1,5 Mkr behövs under 2017. Den totala utgiften beräknas till 4,0 Mkr.

E-arkiv: Nytt projekt i samarbete med Uddevalla och Trollhättan.

E-handelssystem: Det nuvarande systemet upphör. Driftkostnaden finansieras inom ram.

Hemsidan/Intranätet: Respektive behöver uppdateras vart 4:e år. År 2017 avser hemsidan.

Möbler efter ombyggnad: Avser ombyggnad av 225:an till kontorsrum mm

Investerings- och exploateringsplan

Kultur- och fritidsnämnden

Verksamhet/Projekt, Mkr	2017	2018	2019	2020	2021	S:a
Utgifter Inventarier	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	3,1
Arena och Fritid						
Utgifter Inventarier	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5
S:a Utgifter inventarier	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	5,6

Investerings- och exploateringsplan

Samhällsbyggnadsnämnden

Verksamhet/Projekt, Mkr	2017	2018	2019	2020	2021	S:a
Gator och vägar						
Utgifter Ombyggnad/utökning av p-platser, centrum					1,0	1,0
Belysningsprojekt	1,0	1,0	1,0			3,0
Toppbeläggning	2,0					2,0
Gatuarbete i samband med va-sanering	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	5,0
Toppbeläggning va-sanering	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5
Diverse trafikåtgärder	1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3,5
Utredning/förprojektering	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5
Fisktorget		3,0				3,0
Sanden södra			5,0			5,0
Cirkulationsplats norra utfarten/Djupedalsvägen				5,6		5,6
Vändplan Gumsevägen och Kappenvägen				0,4		0,4
S:a Utgifter	6,5	6,5	8,5	8,5	3,5	33,5
Kollektivtrafikåtgärder						
Utgifter Bhpl. Nabbensbergsvägen	0,3					0,3
Bhpl. Restadvägen vid Lilla vägen	0,5					0,5
Bhpl. Gropbrovägen vid Petersbergsvägen	0,2					0,2
Bhpl. Gropbrovägen vid Stjärnvägen	0,2					0,2
Bhpl. Stationsvägen vid Granåsv.		0,4				0,4
Bhpl. Stationsvägen vid Sigyns väg		0,2				0,2
Bhpl. Drottningg. vid Cypressen		0,2				0,2
Gropbrovägen gångpassage vid arenan		0,5				0,5
Busshållplatser handikappanpassade			1,0			1,0
Bhpl. Vassbottenleden vid Brogatan			0,4			0,4
Bhpl. Granåsvägen vid Helenebergsv.				0,4		0,4
Bhpl. Granåsvägen vid Kyrkan				0,2		0,2
Bhpl. Marierovägen, vid Lindgatan					0,4	0,4
S:a Utgifter	1,2	1,3	1,4	0,6	0,4	4,9

Investerings- och exploateringsplan

Verksamhet/Projekt, Mkr	2017	2018	2019	2020	2021	S:a
Cykelbefrämjande åtgärder						
Utgifter						
Gångväg utmed Storgatan mellan Belfrageg.-Korsgatan	0,3					0,3
Gc-väg Nabbensbergsvägen	0,2					0,2
Gc-väg utmed Olle Niclas väg mellan Restadvägen och Fridhemsv.	1,3					1,3
Gc-väg utmed Gropbrovägen mellan Petersbergsv. och Stjärnvägen	2,5					2,5
Gc-väg utmed Tegelbruksv. mellan Restadv. och Raststigen+belysning Raststigen	1,0					1,0
Gc-väg utmed Stationsvägen mellan Hallebergsvägen och Nordkroksvägen		2,5				2,5
Gc-väg Korseberg bost.omr.		2,0				2,0
Gc-väg utmed Drottninggatan		1,2				1,2
Gc-väg Malöga		0,5				0,5
Cykelvägar (bl.a Vassbotten)			3,9			3,9
Gc-väg mellan Önafors och Brinketorp			0,2			0,2
Gc-anslutningar och påhängsbro på jvg-bro				2,0	5,0	7,0
Gc-väg utmed Granåsv. mellan Stationsvägen och kyrkan				1,5		1,5
Gc-väg mellan Östra vägen och Marierovägen					1,6	1,6
Gc-väg Almgatan mellan Gropvägen-Olle Niclas väg					1,6	1,6
S:a Utgifter	5,3	6,2	4,1	3,5	8,2	27,3
Parkverksamhet						
Utgifter						
Grönytor, lekplatser, parker m.m.	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	6,0
S:a Utgifter	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	6,0

Investerings- och exploateringsplan

Verksamhet/Projekt, Mkr	2017	2018	2019	2020	2021	S:a
Utgifter Barnomsorg och Grundskola, verksamhetsanpassning						
Skolor:						
Öxnered skola	2,0	125,0	125,0			252,0
Norra skolan	18,5	9,6				28,1
Ny skola centrala Vänersborg					2,0	2,0
Skerruds skola, ventilation och belysning				3,5		3,5
Rånnums skola,matsal (201701-04)	3,0					3,0
Idrottsgatan 7 / Silvertärnan 7-9 (201701-07)	4,0					4,0
Torpaskolan (201704-09)	1,5					1,5
Förskolor (fsk):						
Brålanda förskola, utbyggnad			4,1			4,1
Lekplatser förskolor	0,5	0,5				1,0
Ospecificerat					3,0	3,0
Fsk centrala Vänersborg (201709-201808)	5,0	30,0				35,0
Fridhems fsk, tillbyggnad 2-avd. (201701-10)	11,0					11,0
Förskola i Vargön, tillbyggnad 4-avd.		20,0	20,0			40,0
S:a Utgifter	45,5	185,1	149,1	3,5	5,0	388,2
Utgifter Arena och Fritid, ej hyreshöjande						
Vänersvallen belysningsarmatur		0,7				0,7
Idrottshuset, omklädningsrum	2,2					2,2
Idrottshuset, solfångare	1,5					1,5
Gymnasiehallen, ny ventilation	1,8					1,8
Ishallen Vbg, ventilation, belysning		3,0				3,0
Brålandahallen, ventilation		0,5	2,0			2,5
Brålanda musikskola, ventilation			3,0			3,0
Tennisbanor, beläggning och belysning			3,0			3,0
Brätte ridskola, tillgänglighetsanpassn.	1,0					1,0
Randhemsvallen, Vargön				0,5		0,5
Hallevidadet, avfuktningsaggregat	3,0					3,0
Hallevi idrottsplats	1,0	1,0				2,0
Fyrkanten, Vargön, ventilation	2,6					2,6
S:a Utgifter	13,1	5,2	8,0	0,5	0,0	26,8
Utgifter Arena och Fritid, myndighetskrav						
Sportcentrum	2,2	2,5				4,7
Fyrkanten	1,3					1,3
Hallevidadet	3,0					3,0
Randhemsvallen Vargön elsäkerhet		1,0	1,0		0,5	2,5
Brålandahallen		0,5				0,5
Ospecificerat		1,0		1,0		2,0
S:a Utgifter	6,5	5,0	1,0	1,0	0,5	14,0
Utgifter Arena och Fritid, verksamhetsanpassning						
Sportcentrum	2,5	6,0	1,5			10,0
Hallevi konstgräs			4,5			4,5
Ospecificerat		1,0		1,0		2,0
S:a Utgifter	2,5	7,0	6,0	1,0	0,0	16,5
Utgifter Kultur & Fritidsnämnden, Huvudnästomt						
Projekteringskostnad	2,0					2,0
S:a Utgifter	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0

Investerings- och exploateringsplan

Verksamhet/Projekt, Mkr	2017	2018	2019	2020	2021	S:a
Utgifter Omsorg om funktionshindrade						
Ny gruppboende (201512-201604)	5,0					5,0
Ny gruppboende (202001-202006)				10,0		10,0
Boende socialpsykiatri (201709-201806)	2,0	10,0				12,0
Boende socialpsykiatri (201809-201906)		2,0	10,0			12,0
Boendemoduler OoF	0,5	0,5	0,5			1,5
Ny gruppboende/serviceboende (202101-202106)					10,0	10,0
Individ- och familjeomsorgen						
Boendemoduler	0,5	0,5				1,0
S:a Utgifter	8,0	13,0	10,5	10,0	10,0	51,5
Utgifter Kommunhuset						
Omstrukturering+ sammanträdesrum	2,0					2,0
S:a Utgifter	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0
Utgifter Övrigt fastighetsenheten						
Öxnared jvg. station pendelpark etapp2	2,0					2,0
Gatuenheten, upprustning	3,0					3,0
Rösebo bygdegård, WC	1,0					1,0
Nordkroken badplats WC	1,0					1,0
Bastungen, WC	1,0					1,0
Sikhall badplats, WC	1,0					1,0
Norra Sanden, Servicehus, toalett		2,0				2,0
S:a Utgifter	9,0	2,0	0,0	0,0	0,0	11,0
Kostenheten						
Utgifter Framtida kök	4,0	31,3	34,4	15,0	9,3	94,0
S:a Utgifter	4,0	31,3	34,4	15,0	9,3	94,0
TOTALT FASTIGHETSINVESTERINGAR	111,7	285,2	221,0	46,9	31,5	696,3

Investerings- och exploateringsplan

Verksamhet/Projekt, Mkr	2017	2018	2019	2020	2021	S:a
VA-verksamhet						
Utgifter Va-Vänerkusten, inkl. Nordkroken	40,0	10,0				50,0
Rörviks vattenverk	4,0	4,0				8,0
Blåplan, Skaven	8,0					8,0
Blåplan, del av Gardesanna					15,0	15,0
Pumpstation, Fisktorget exteriört	1,0					1,0
Brålanda avloppsreningsverk	1,0					1,0
Va, Björnvägen, sanering	3,0					3,0
Va-Östra vägen, sanering	1,0					1,0
Ombyggn. på vatten o avloppssverken	2,0	3,0	3,0			8,0
Va-saneringar, blåplanen kommer att fastställa i vilken ordning						
Saneringar	3,0	8,0	8,0	8,0	8,0	35,0
S:a Utgifter	63,0	25,0	11,0	8,0	23,0	130,0
Renhållningsverket						
Utgifter Utrustning och inventarier	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	5,0
Fordon/maskiner	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	8,0
Kretsloppspark	2,0	12,0	10,0			24,0
S:a Utgifter	4,6	14,6	12,6	2,6	2,6	37,0
Gatuenheten/Tekniska						
Utgifter Fordon och maskiner gatuenh/Tekn.	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	8,0
S:a Utgifter	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	8,0
Kostenheten						
Köksutrustning	0,7	0,5	1,0	0,5	0,0	2,7
Utgifter	0,7	0,5	1,0	0,5	0,0	2,7
Serviceenheten						
Utgifter Maskiner, inventarier cafeteria	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	2,0
S:a Utgifter	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	2,0
Industri och hamnverksamhet						
Utgifter Vargön Industriområde, ny hamn	0,3	0,3				0,6
S:a Utgifter	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,6
Verksamhet/Projekt						
Summa utgifter gata och park	15,0	15,0	15,0	13,6	13,1	71,7
Summa utgifter fastighet	111,7	285,2	221,0	46,9	31,5	696,3
Summa utgifter VA	63,0	25,0	11,0	8,0	23,0	130,0
Summa utgifter renhållning	4,6	14,6	12,6	2,6	2,6	37,0
Summa industri och hamnverksamhet	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,6
Summa utgifter övrigt	2,7	2,5	3,0	2,5	2,0	12,7
SUMMA	197,3	342,6	262,6	73,6	72,2	948,3

Investerings- och exploateringsplan

Exploateringsbudget

Verksamhet/Projekt, Mkr	2017	2018	2019	2020	2021	S:a
Utgifter Öxnered norra bostäder etapp 1	9,0					9,0
Nordkroken bostäder	4,0					4,0
Nordkroken, va	4,0					4,0
Holmängen bostäder, etapp 2	2,0	7,0				9,0
Holmängen Gångtunnel under järnv.			15,0			15,0
Onsjö, bostäder	9,5	9,5				19,0
Onsjö, va	14,5	14,5				29,0
Öxnered, va, etapp 1	11,5					11,5
Öxnered norra bostäder etapp 2		8,0				8,0
Öxnered, va, etapp 2		4,5				4,5
Trestad center	1,0	10,0				11,0
Skaven, bostäder			4,0	4,0		8,0
Skaven, va			4,0	4,0		8,0
Katrinedal Norra				10,0		10,0
Dalbobergen				6,0		6,0
S:a Utgifter	55,5	53,5	23,0	24,0	0,0	156,0
SUMMA						
 Investerings- och exploateringsbudget	252,8	396,1	285,6	97,6	72,2	1 104,3

Investerings- och exploateringsplan

Socialnämnden

Verksamhet/Projekt, Mkr	2017	2018	2019	2020	2021	S:a
Utgifter Administrationen	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5
Vård och omsorg	4,5	2,5	4,5	2,5	2,5	16,5
Individ- och familjeomsorg	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5
Omsorg om funktionshindrade	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5
Arbetsmarknadsavdelningen	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	1,5
S:a Utgifter inventarier	6,3	4,3	6,3	4,3	4,3	25,5